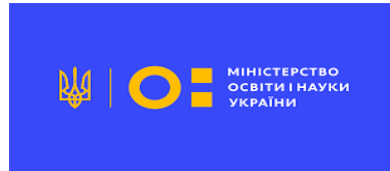

**ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

**СУЧАСНІ ДОСЛІДЖЕННЯ З
ЛІНГВІСТИКИ, ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА
І МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ**

**Матеріали ІХ Всеукраїнської
науково-практичної конференції**

**EXPLORING LINGUISTICS, LITERATURE
AND INTERCULTURAL COMMUNICATION
ELLIC 2024**

Івано-Франківськ – 2024

УДК 81'1

С91

Відповідальний за випуск: А. А. Венгринович

Редакційна колегія: А. А. Венгринович, Н. Я. Яцків, О. А. Бігун,
Я. В. Бистров, О. Я. Остапович (відповідальний редактор), Н. О. Корольова
(відповідальний секретар), С. І. Липка, Н. О. Ткачук.

*Відповідальність за достовірність результатів і
коректність посилань несуть автори*

**С91 Сучасні дослідження з лінгвістики, літературознавства
і міжкультурної комунікації (ELLIC 2024): матеріали ІХ
Всеукраїнської науково-практичної конференції, Івано-
Франківськ, 09 жовтня 2024 р. / відп. за випуск
А. А. Венгринович; Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника. Електронне видання.
Івано-Франківськ, 2024. 190 с.
ISBN 978-966-640-556-4**

Збірник містить тези доповідей учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції *Сучасні дослідження з лінгвістики, літературознавства і міжкультурної комунікації (ELLIC 2024)*, яка відбулася 09 жовтня 2024 р. на факультеті іноземних мов Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

До збірника увійшли дослідження з семантики, когнітивної лінгвістики, стилістики, літературознавства, перекладознавства, зіставного мовознавства, міжкультурної комунікації.

Збірник адресовано фахівцям у галузі гуманітарних наук.

УДК 81'1

ISBN 978-966-640-556-4

© ELLIC, 2024,
© Колектив авторів, 2024,
© Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника, 2024.

ЗМІСТ

ЗМІСТ.....	1
КОГНІТИВНО-СЕМАНТИЧНИЙ ВИМІР ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПЕРЕКЛАДАЦЬКА ТРАДИЦІЯ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ВОЄННИХ НЕОЛОГІЗМІВ	
Олег Блискун.....	9
МОВНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ КОНЦЕПТУ GERESCHTIGKEIT У НІМЕЦЬКОМОВНІЙ ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЇ	
Марта Боднар.....	12
ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ ЛСП КОНЦЕПТУ <i>PATRIOTISMUS</i> НА ОСНОВІ ЛЕКСИКОГРАФІЧНОГО АНАЛІЗУ	
Людмила Гараць, Світлана Липка.....	15
ЕВОЛЮЦІЯ ДОМІНАНТНИХ МЕДІАОБРАЗІВ УКРАЇНИ У НІМЕЦЬКОМОВНІЙ ПРЕСІ 2022-2023 РОКУ	
Андрій Зенюк.....	18
СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ НІМЕЦЬКОЇ СПОРТИВНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ З НАСТІЛЬНОГО ТЕНІСУ	
Дмитро Зенюк.....	21
ЕВОЛЮЦІЯ РОСІЙСЬКИХ ПРОПАГАНДИСТСЬКИХ НАРАТИВІВ В НІМЕЦЬКОМОВНІЙ ПРЕСІ 2014-2023 РР.	
Анастасія Кобрин.....	25
ВЕРБАЛІЗАЦІЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМАМИ З ФЛОРІСТИЧНИМ КОМПОНЕНТОМ РИС ТА ОЗНАК ЛЮДИНИ В НІМЕЦЬКОМОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ	
Ольга Левицька.....	27

**ПРЕЦЕДЕНТНІ ТЕКСТОВІ АЛЮЗІЇ У ВІДТВОРЕННІ ПОДІЙ
РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ В НІМЕЦЬКОМОВНІЙ ПРЕСІ
2014-2023 РР.**

Людмила Скалей.....30

**ФРАЗЕОЛОГІЗМИ В НЕГАТИВНО-ОЦІННІЙ ХАРАКТЕРИСТИЦІ
РОЗУМОВИХ ЗДАТНОСТЕЙ ЛЮДИНИ**

Надія Теремко.....34

**АКТУАЛІЗАЦІЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ БІБЛІЙНОГО
ПОХОДЖЕННЯ В СУЧАСНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ МЕДІАДИСКУРСІ**

Вікторія Тимків.....36

**ФРАЗЕОЛОГІЗМИ «СВОБОДИ» ТА «СПРАВЕДЛИВОСТІ» В
НІМЕЦЬКІЙ МОВІ**

Валентина Шевчук.....39

**ІДЕНТИЧНІСТЬ ЯК ВИКЛИК СУЧАСНОЇ ЛІТЕРАТУРИ: ДОСВІД
КАТАЛІНА ДОРІАНА ФЛОРЕСКУ**

Ірина Шкутова.....42

**ВЕРБАЛЬНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ТИПОВИХ ТАКТИК МАНІПУЛЯЦІЙ В
СУЧАСНОМУ НІМЕЦЬКОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ**

Анастасія Шуляр.....44

**ФРАНЦУЗЬКА ФІЛОЛОГІЯ: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИКИ,
ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА, ПЕРЕКЛАДУ**

**АКУСТИЧНА СТРУКТУРА ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ В РОЗВИТКУ
МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТА**

Вікторія Баліцька.....48

ГЕНДЕРНА ЛІНГВІСТИКА РОМАНУ АННІ ЕРНО «ЖІНКА»

Віта Богович.....49

**ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАННІ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ ЯК ДРУГОЇ
ІНОЗЕМНОЇ У ЗВО**

Тетяна Васильківська.....51

**АНАЛІЗ ЛІНГВІСТИЧНИХ ЗАСОБІВ ВИРАЖЕННЯ КОНЦЕПТУ
ДОПОМОГА НА ВЕБ-САЙТІ LE FIGARO**

Ірина Веляник.....54

**ФЕНОМЕН СОФІЇ ЯБЛОНСЬКОЇ ТА ВІДОБРАЖЕННЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В ЇЇ РОМАНІ «MON ENFANCE EN
UKRAINE – SOUVENIRS SUR MON PÈRE»**

Наталя Кіселюк.....57

УСІЧЕННЯ У СУЧАСНІЙ ФРАНЦУЗЬКІЙ РОЗМОВНІЙ МОВІ

Юліана Олійник.....60

**ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ АСПЕКТИ ГЕРОНТОЛІЧНИХ МАРКЕРІВ У
РОМАНІ КАТРІН ПАНКОЛЬ «ЖОВТІ ОЧІ КРОКОДИЛІВ»**

Марія Палій.....62

**ПРОБЛЕМАТИКА ВІДТВОРЕННЯ СИНТАКСИЧНИХ ЕЛЕМЕНТІВ
МОВИ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА У ПЕРЕКЛАДАХ ФРАНЦУЗЬКОЮ
МОВОЮ**

Павло Сорохтей.....65

ЛІНГВІСТИКА ТЕКСТУ (АНГЛІЙСЬКА МОВА)

**ВИЗНАЧЕННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕРНЕТ-ВІДГУКІВ ЯК ЖАНРУ
ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЇ**

Сніжана Вагилевич.....68

**СЕМАНТИЧНІ АСПЕКТИ ВИРАЖЕННЯ ЕМОТИВНОСТІ В РОМАНІ
АНИ ХУАНГ «TWISTED LIES »**

Ольга Груша.....70

ФРАЗЕОЛОГІЗМИ У АНГЛОМОВНОМУ РЕКЛАМНОМУ ДИСКУРСІ	
Вікторія Єгрешій.....	73
ЛІНГВО-ПРАГМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ TED TALKS ПРО БУЛІНГ	
Ольга Ковальчук.....	76
ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО АНГЛІЙСЬКОГО ПОЛІТИЧНОГО МОВЛЕННЯ (НА ПРИКЛАДІ ПРОМОВ ДЖ. БАЙДЕНА)	
Валентина Михальчук.....	79
ДИРЕФЕРЕНЦІАЦІЯ ДИРЕКТИВІВ НА КАТЕГОРИЧНІ ТА НЕКАТЕГОРИЧНІ В АНГЛОМОВНИХ РЕКЛАМНИХ ТЕКСТАХ СФЕРИ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ	
Соломія Терлецька.....	82
КОГНІТИВНА ЛІНГВІСТИКА І ПОЕТИКА (АНГЛІЙСЬКА МОВА) НОМІНАТИВНИЙ ПРОСТІР КОНЦЕПТУ “VICTORY” У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	
Ельвіра Александрович.....	86
СТРАТЕГІЇ ВИКОРИСТАННЯ МЕТАФОР У АНГЛІЙСЬКОМУ МУЗИЧНОМУ ДИСКУРСІ 21 СТОЛІТТЯ (КОГНІТИВНО-ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ)	
Сніжана Жидан.....	89
ВИРАЖЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ У ФІЛЬМІ ГРЕТИ ГЕРВІГ «БАРБІ»	
Божена Івасюк.....	91
ЗНИЩЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОЇ ДУМКИ: КРИТИЧНИЙ АНАЛІЗ СТРАТЕГІЇ ПАРТІЇ В РОМАНІ ДЖОРДЖА ОРВЕЛЛА «1984»	
Роксолана Тюшко.....	95

ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО (АНГЛІЙСЬКА МОВА)

**ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МОВЛЕННЄВОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ
ПЕРСОНАЖІВ У СЕРІАЛІ “WENDESDAY”**

Марія Гойдало..... 97

**МОВНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ КОМПЛІМЕНТУ В АНГЛІЙСЬКІЙ
ДИТЯЧІЙ ЛІТЕРАТУРІ ТА ЇХ ПЕРЕКЛАД**

Ольга Іваночко.....99

**ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ІРОНІЇ В СЕРІАЛІ «ONLY MURDERS IN
THE BUILDING»**

Соломія Кривень.....102

**ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЗАСОБІВ ХУДОЖНЬОЇ ВИРАЗНОСТІ У
ДРАМІ О. МАЦЮПИ «УЛАМКИ І ПАЗЛИ»**

Ірина Мельниченко..... 104

**СПОСОБИ ВІДТВОРЕННЯ МЕТАФОРИ В УКРАЇНСЬКОМУ
ПЕРЕКЛАДІ ЗБІРКИ ОПОВІДАНЬ КАДЗУО ШИГУРО "НОКТЮРН"**

Дарина-Зоя Предко.....107

**ВІДТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЙ У ПЕРЕКЛАДІ
АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ У ТВОРАХ МАРІЇ МАТІОС «МОСКАЛИЦЯ»
ТА «МАМА МАРІЦА – ДРУЖИНА ХРИСТОФОРА КОЛУМБА»**

Лілія Трухим.....109

**РЕАЛІЇ У СЕРІАЛІ ФЕНТЕЗІ «ГРА ПРЕСТОЛІВ» ТА ЇХ
УКРАЇНСЬКИЙ ПЕРЕКЛАД**

Ольга Федик.....112

**ЛІТЕРАТУРА США ТА ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ (АНГЛІЙСЬКА МОВА)
ГОТИЧНА ТРАДИЦІЯ В РОМАНІ СЬЮЗЕН ГІЛЛ «Я В ЗАМКУ
КОРОЛЬ»**

Анастасія Багира.....115

ІСТОРИЧНЕ ТЛО РОМАНУ ЕЛІЗАБЕТ ГІЛБЕРТ «МІСТО ДІВЧАТ»

Марія Бидік.....118

ЗОЛОТО – УОСОБЛЕННЯ ЦІННОСТІ ЛЮДСЬКИХ ДОСЯГНЕНЬ ТА ІНДИВІДУАЛІЗМУ У КОНТЕКСТІ КНИГИ АЙН РЕНД «АТЛАНТ РОЗПРАВИВ ПЛЕЧІ»

Марія Боднар.....121

ОБРАЗ ФОРА – СИМВОЛ СВОБОДИ ТА САМОВИЗНАЧЕННЯ У РОМАНІ «ДИВЕРГЕНТ» ВЕРОНІКИ РОТ

Дарія Вульчин.....124

ІМАГОЛОГІЧНИЙ КОД ЖИТТЄПІСУ ПЕРСОНАЖІВ У РОМАНІ ЕЛІЗАБЕТ ГІЛБЕРТ «МІСТО ДІВЧАТ»

Мирослава Герасимюк.....127

РОЛЬ ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНИХ ЕЛЕМЕНТІВ У ФОРМУВАННІ ПСИХОЛОГІЧНОГО ОБРАЗУ ДРУЖИНИ У РОМАНІ KERRY FISHER “THE SILENT WIFE”

Оксана Гуляк.....130

ПРОБЛЕМАТИКА РОМАНУ ДЖОДЖО МОЙЕС «ДО ЗУСТРІЧІ З ТОБОЮ: ЕКЗИСТЕНЦІЙНИЙ ВИМІР

Марія Ільків.....133

ПОДОРОЖ ЯК ІНТЕРТЕКСТ У РОМАНІ ЕЛІЗАБЕТ ГІЛБЕРТ «ЇСТИ, МОЛИТИСЯ, КОХАТИ»

Олександра Карпець.....135

МІСЦЕ І ФУНКЦІЯ ЖІНОЧИХ ОБРАЗІВ У ВТІЛЕННІ ДОМІНАНТНИХ ТЕМ РОМАНУ ДЖЕЙН ОСТІН “ЧУТТЯ І ЧУТТЄВІСТЬ”

Вероніка Кепещук.....137

**ХУДОЖНІ ОСОБЛИВОСТІ ХАРАКТЕРОТВОРЕННЯ Й ПСИХОЛОГІЗМ
ЗОБРАЖЕННЯ ГОЛОВНОЇ ГЕРОЇНИ РОМАНУ МАРШІ ФОРЧУК
СКРИПУХ “ВИКРАДЕНЕ ДИТЯ”**

Оксана Когут.....140

**ХУДОЖНЯ АКТУАЛІЗАЦІЯ ТОПОСУ ЛОНДОНА В РОМАНІ «ВЕЛИКА
ЛОНДОНСЬКА ПОЖЕЖА»**

Анастасія Левченко.....144

МЕТОДИ ВТІЛЕННЯ ПСИХОЛОГІЗМУ У ХУДОЖНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Аліна Маріонда.....146

**ВТІЛЕННЯ ІДЕЇ РАСОВОЇ НЕРІВНОСТІ ТА СОЦІАЛЬНОЇ
НЕСПРАВЕДЛИВОСТІ В РОМАНІ ГАРПЕР ЛІ "УБИТИ
ПРЕСМІШНИКА"**

Олена Мисів.....149

**ХУДОЖНЯ КОНЦЕПЦІЯ ЖИТТЯ В РОМАНІ ПАУЛО КОЕЛЬО
«АЛХІМІК»**

Леся Осьодло.....151

**РЕАЛІЗАЦІЯ БАЗОВОЇ ПРОБЛЕМАТИКИ РОМАНУ “МАЛЕНЬКІ
ЖІНКИ” ЛУЇЗИ МЕЙ ОЛКОТТ НА РІЗНИХ РІВНЯХ ХУДОЖНЬОЇ
СТРУКТУРИ**

Анастасія Романюк.....154

**ПРОБЛЕМА ПРАВ І СВОБОД У СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ
НА ПРИКЛАДІ РОМАНУ ГАРПЕР ЛІ «УБИТИ ПЕРЕСМІШНИКА»**

Соломія Савіцька.....157

**СВОЄРІДНІСТЬ ЖІНОЧИХ ОБРАЗІВ У РОМАНІ ВЕРОНІКИ РОТ
«ДИВЕРГЕНТ»**

Христина Семенишин.....160

ОБРАЗ ЛЮДИНИ-ДЕМІУРГА У РОМАНІ СТВЕНА КІНГА «МІЗЕРІ»

Дарина Сидорук.....162

**ПРОБЛЕМНО-ТЕМАТИЧНЕ НАПОВНЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ СМЕРТІ ТА
ВМИРАННЯ НА РІЗНИХ РІВНЯХ СТРУКТУРИ ТВОРУ ДЖОНА ГРІНА
«ВИННІ ЗІРКИ»**

Софія-Євгенія Стефанюк.....166

**ПСИХОЛОГІЧНИЙ КОНСТРУКТ БАГАТОВИМІРНОСТІ У
ТВОРЧОСТІ Г.Ф. ЛАВКРАФТА**

Василь Тодер.....169

**ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНОМОВНИХ ПЕРЕКЛАДІВ РОМАНУ
АГАТИ КРІСТІ “MURDER ON THE ORIENT EXPRESS”**

Ірина Трошук.....172

**ЗМАЛЮВАННЯ ЖІНОЧИХ ОБРАЗІВ КРІЗЬ ПРИЗМУ
СЕКСУАЛЬНОСТІ У ПОВІСТІ ТРУМЕНА КАПОТЕ «СНІДАНОК У
ТІФФАНІ»**

Неля Черленюк.....174

**МОДЕЛЬ ОСОБИСТОСТІ В РОМАНІ-АНТИУТОПІЇ Р. БРЕДБЕРІ «451°
ЗА ФАРЕНГЕЙТОМ»**

Сніжана Чоповська.....177

**ЖАНРОВІ ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОГО ТРИЛЕРА З
ЕЛЕМЕНТАМИ ДЕТЕКТИВУ**

Ілона Чужак.....180

**СПЕЦИФІКА ХРОНОТОПУ У РОМАНІ «СПОКУТА» ІЄНА
МАК'ЮЕНА**

Вікторія Якібчук.....183

**ГЕНДЕРНА НАРАТОЛОГІЯ У РОМАНІ ГЕЛЕН ФІЛДІНГ «ЩОДЕННИК
БРІДЖИТ ДЖОНС»**

Ірина Ярощак.....188

КОГНІТИВНО-СЕМАНТИЧНИЙ ВИМІР ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПЕРЕКЛАДАЦЬКА ТРАДИЦІЯ

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ВОЄННИХ НЕОЛОГІЗМІВ

Олег Блискун

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

Дослідження полягає у з'ясуванні стратегій та підходів, які використовуються для ефективного перекладу новоутворених лексичних одиниць німецькою та англійською мовами, задля досягнення якомога точнішої передачі сенсу та стилю вихідного тексту.

Ключові слова: реалії, неологізми, військова лексика, російсько-українська війна.

У світлі сучасних геополітичних та соціокультурних змін, мова виступає не лише як засіб комунікації, але й як важливий елемент формування громадської думки та сприйняття подій. У результаті таких змін мова щоразу поповнюється новим лексичним матеріалом. Російсько-українська війна спричинила появу низки нових слів, які нерідко потребують пояснень, а також створюють проблеми для їхнього відтворення іноземними мовами. Оскільки такий лексичний матеріал відображає складну динаміку сучасного конфлікту та його вплив на міжнародну спільноту, їхній адекватний переклад відіграє чималу роль для іноземного читача.

Велика когорта українських та зарубіжних мовознавців досліджують процес неологізації, а саме О. Косович, О. Дзюбіна, О. Стишов, М. Жулінська, Н. Азарова, О. Федорко, А. Гладченко, А. Ткач, Г. Вусик, Н. Павлик, Л. Гмиря, Л. Белей, О. Нікіфорова, Ю. Хаус та Е. Ліддікоат та ін.

Неологізми як новостворені слова або вирази, які виникають у відповідь на суспільні, культурні або технологічні зміни (Вусик, Павлик, 2022: 53), складають важливу частку лексики російсько-української війни. Загальний принцип їхнього перекладу полягає у необхідності досягнення балансу еквівалентності лексичних одиниць у вихідній мові та мові перекладу. Цей принцип можна реалізувати за

допомогою кількох найпоширеніших способів перекладу: транскодування, калькування та додавання слова.

- 1) транскодування – формальне буквене або фонетичне відтворення вихідної лексичної одиниці з використанням алфавіту та фонем цільової мови, буквально наслідування у формі або фонетична імітація вихідного слова (Aubakir, Makhrinov, 2019: 796). Наприклад: «*Будинки у селах, які **орки** займали вздовж лінії фронту, вже майже пусті, всіх відправляють воювати*». – „*The houses in the villages along the front line that **the Orcs** had occupied are now almost empty, everyone is being sent to fight*“ (Ukrainska Pravda, 2023). Транскодування лексеми *орки* як *the Orcs* дозволяє зберегти оригінальну форму слова з урахуванням правил англійської мови. За рахунок розповсюженості даного концепту у англійській літературі вибір такого способу перекладу допомагає передати відтінки контекстуального значення.
- 2) калькування – спосіб перекладу лексеми вихідної мови, що полягає у субституції складових частин: морфем або слів (у сталих виразах та словосполученнях) лексичними еквівалентами у цільовій мові. Калькування як вид мовного запозичення при перекладі військової лексики та неологізмів використовується в основному у поєднанні з транскрипцією та семантичною трансляцією (Waliński, 2015: 59). Наприклад: «*Володимир Єрмоленко, один з найвідоміших українських інтелектуалів, хоче розвіяти ілюзії щодо Росії: «Перша ілюзія – це те, що є злий Путін і **хороші росіяни**»*». – „*Wolodimir Jermolenko, einer der wichtigsten Intellektuellen der Ukraine, will mit Illusionen aufräumen, wenn es um Russland geht: «Die erste Illusion ist, dass es einen bösen Putin gibt und **gute Russen**»*“ (SRF, 2022). У цьому реченні антропонім *хороші росіяни* кальковано німецькою мовою як *gute Russen*. Цей підхід застосовується для збереження особливостей оригінальної лексичної одиниці. Однак такий переклад може сприяти спрощеному сприйняттю та узагальненню поняття нібито щодо усіх росіян, що не відповідає дійсності.

3) додавання слова – перекладацький прийом, який означає вираження елементів та лексичних одиниць, які залишаються невираженими в оригіналі, але передаються завдяки додатковим лексичним одиницям (Карабан, 2018: 308). При цьому перекладач вирішує зберегти вихідний елемент, але доповнює текст тією інформацією, яку вважає за необхідну. Розглянемо переклад такого прикладу: *«Найгірше, коли всі залишають нуль і ти бачиш, що не всі повертаються»*, каже Олександра, яка щодня телефонує батькові, щоб переконатися, що він один з тих, кому пощастило повернутися». – *«The worst thing is when everyone leaves **the zero point** [the forward edge of the battlefield] and you see that not everyone comes back,» says Oleksandra, who calls her father each day to make sure he's one of the lucky ones who returns»* (ABC News, 2023). Оригінальне сленгове слово *нуль* передається англійською як *the zero point*. Слово *point* у цільовій мові сприяє роз'ясненню значення та уточненню контексту терміну. Пояснювальна довідка *[the forward edge of the battlefield]* сприяє уточненню інтерпретації неологізму для іноземної аудиторії, яка може не бути знайомою з військовим жаргоном. Поєднання цих двох аспектів розширює контекст для деталізованого тлумачення лексичної одиниці англомовною аудиторією.

Варто зазначити, що окрім відсутності еквівалентної одиниці у мові перекладу, перед фахівцем постають ще також культурна специфічність та проблеми з передачею емоційно-забарвленої лексики (сленгу та жаргонізмів).

Отже, процес перекладу військової лексики, зокрема неологізмів, вимагає розуміння культурного контексту, а також відтворення жанрово-стилістичних особливостей оригінального тексту.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Aubakir N., Makhpirov V. Towards the issue of translating proper names (on the materials of National Geographic magazine). Proceedings of INTCESS, 2019. p. 791-800.
 Waliński J. Translation procedures. Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego. Łódź: Łódź University Press, 2015. P. 55-67.
 Англомовна версія газети «Українська правда». Collaborators begin to flee from occupied Luhansk Oblast. URL: <https://www.pravda.com.ua/eng/news/2023/01/13/7384680/>

Видання «ABC News». The father-daughter fighting team helping to drive Russia out of Ukraine. URL: <https://www.abc.net.au/news/2023-11-26/in-ukraine-fighting-is-a-family-affair-for-some/103116340>

Видання «SRF». «Böser Putin, gute Russen» – eine Illusion? URL: <https://www.srf.ch/news/international/wie-im-19-jahrhundert-boeser-putin-gute-russen-eine-illusion>

Вусик Г., Павлик Н. Неологізми як мовне відображення російсько-української війни 2022 року. Закарпатські філологічні студії. 2022. № 23. С. 52-57.

Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми: навчальний посібник. Вінниця: Нова Книга, 2018. 656 с.

МОВНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ КОНЦЕПТУ GERECHTIGKEIT У НІМЕЦЬКОМОВНІЙ ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЇ

Марта Боднар

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,
Івано-Франківськ

Проаналізувавши дописи та коментарі в Інтернеті, можна охарактеризувати певну схожість у власне вербалізації концепту «GERECHTIGKEIT». Отож основними спільними рисами можна вважати в першу чергу емоційне забарвлення, адже багато користувачів соцмереж використовують емоційно забарвлені слова для створення певної атмосфери або для передачі емоційних станів. До прикладу, в дописі «Ohhh, so kurz vor der 1000 ... Nun bin ich doch ein bisschen aufgeregt... Sollten sich hier etwa noch ein paar liebe Menschen finden, denen Werte wie Fröhlichkeit, Umweltschutz, Menschenliebe, ausgleichende GERECHTIGKEIT, Gesundheit, Literatur und Offenheit am ♥ liegen, dann» (2) можна зустріти такі позитивні терміни як «Fröhlichkeit» або «Menschenliebe», «Gesundheit», «Offenheit». Це допомагає створити дружню і доброзичливу атмосферу.

Також можна зустріти персоніфікацію та метафори. В різних текстах, до прикладу в коментарі «Ich denke GERECHTIGKEIT gibt es nur, wenn alle Menschen gleich sind. Einfach alles muss gleich sein. Dann würde es keine Armen oder Reichen geben, es gäbe keine Demonstrationen oder Streiks um weniger Arbeitszeit oder mehr Geld, jeder hätte, was er will... Man hatte durch das politische System versucht, alle Menschen auf ein gleiches Niveau zu bringen, doch dies hat das

Land ins Verderben gestürzt» вислів «ins Verderben gestürzt» (1) (привело країну до краху) є метафорою, що, на думку автора, підкреслює негативні наслідки політичних спроб створити рівність. Це посилює уявлення про те, що ідея абсолютної рівності може мати руйнівні наслідки для суспільства. В першу чергу, в інтернет-комунікації це спрямовано на емоційний вплив на читачів, в другу чергу це допомагає глибше розкрити значення цих концептів.

У різних дописах вбачаються іронія та сарказм, як було зазначено раніше. В дописі «Kein Mitleid! Die Bewohner dieser "luxuriösen Neubausiedlung" wählen erfahrungsgemäß sicherl. fast ALLE brav CDU und die GRÜNE PARTEI, also diejenigen, d. für diesen Zustand verantwortlich sind. Also: HEULT LEISER, IHR HEUCHLER! Wie bestellt, so geliefert. Eure Doppelmoral nervt» (3) іронія використовується як риторичний прийом, щоб підкреслити суперечності між очікуваннями та реальністю у фразі «Wie bestellt, so geliefert». Це підсилює критику і створює відчуття незадоволення. В цій фразі також можна зрозуміти певне висміювання соціальної несправедливості або подвійних стандартів. Це додає сатиричний відтінок до критики несправедливості.

Зустрічаються також протиставлення й антитези. На приклад, в дописі «Auch wenn ich die ganzen Tweets mit „Heute ist ein guter Tag, um in die Linke einzutreten“ nicht mehr lesen kann. Die Linke ist bei weitem nicht perfekt, wirklich nicht. Aber sie kämpft für soziale GERECHTIGKEIT, eine solidarische Gesellschaft und ein gutes Asylwesen.» (4) можна простежити використання протиставлення між недосконалістю партії («Die Linke ist bei weitem nicht perfekt») та її позитивними якостями («sie kämpft für soziale GERECHTIGKEIT»). Це підкреслює амбівалентне ставлення автора до партії, визнаючи її недоліки, але одночасно захищаючи її цінності. Протиставлення різних концепцій або цінностей є ключовим елементом текстів та дописів. У більшості уривків використовується антитеза для підкреслення контрасту між ідеалами справедливості (рівність, чесність) та реальністю (несправедливість, подвійна мораль). Наприклад, протиставляються багаті й бідні, очікування та реальність,

що тільки підкреслюють конфлікт між ідеальною справедливістю та фактичною ситуацією.

Достатня кількість користувачів використовують гумор і сарказм для критики або вираження розчарування, що робить тон більш неформальним, але водночас підкреслює серйозність проблеми. В дописі «Und wieder ein Fall von Jugendamtschikanen mit der Diagnose "Münchhausen by proxy" festgestellt durch Laien und Gerichte/ Richter"innen handeln oftmals im Sinne des Jugendamt! Helft bitte für GERECHTIGKEIT!» (5) видно іронічний відтінок через фразу «festgestellt durch Laien» автор натякає на те, що важливі рішення приймаються некваліфікованими людьми.

В інтернет-комунікації не є рідкісним явищем еліпсис та скорочений синтаксис. В дописі «Ohhh, so kurz vor der 1000 ... Nun bin ich doch ein bisschen aufgeregt... Sollten sich hier etwa noch ein paar liebe Menschen finden, denen Werte wie Fröhlichkeit, Umweltschutz, Menschenliebe, ausgleichende GERECHTIGKEIT, Gesundheit, Literatur und Offenheit am ♥ liegen, dann» «am ♥ liegen» (2) підкреслює важливість справедливості, не розгортаючи детальне пояснення. Використання еліпсису робить речення короткими та виразними, дозволяючи акцентувати увагу на ключових цінностях.

Висновок: Сучасна лінгвістика вивчає мовну картину світу через різні концепти, серед яких важливе місце займає поняття «GERECHTIGKEIT». У різних культурах, зокрема німецькій, GERECHTIGKEIT має глибокі історичні корені, що пов'язані з правом, моральністю та соціальною рівністю. В інтернет-комунікаціях концепт «GERECHTIGKEIT» вербалізується через емоційні вирази, метафори, сарказм та антитези. Емоційна забарвленість і використання риторичних прийомів, таких як іронія, гумор і скорочений синтаксис, підкреслюють важливість колективних дій і відображають соціальні настрої та моральні цінності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Bild: Facebook Offizielle Seite von BILD.. URL: <https://www.facebook.com/bild>

X(formerly Twitter) URL: https://x.com/marie17_berlin/status/1835258295692489102

X(formerly Twitter) URL: https://x.com/Leiser_Fluss/status/1835239388453720325

X(formerly Twitter) URL: <https://x.com/pascalelue1/status/1833183177390653797>

X(formerly Twitter) URL: https://x.com/Team_AntiAfD/status/1832358675802968336

X(formerly Twitter) URL: <https://x.com/NatalieKalwa/status/1834527030873935912>

X(formerly Twitter) URL: <https://x.com/AnkeSchneiker/status/1835219402901327955>

ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ ЛСП КОЦЕПТУ *PATRIOTISMUS* НА ОСНОВІ ЛЕКСИКОГРАФІЧНОГО АНАЛІЗУ

Людмила Гараць, Світлана Липка

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

м. Івано-Франківськ

На сьогодні вже досліджено багато соціально-політичних, культурних, ідеологічних, ментальних концептів у німецькій мові, проте малодослідженим залишається концепт *Patriotismus*, що, на нашу думку, є одним із ключових у формуванні національної ідентичності та суспільної свідомості німецького народу. У словниках німецької мови знаходимо такі визначення поняття *Patriotismus*, як «[begeisterte] Liebe zum Vaterland; vaterländische Gesinnung (Duden); Liebe zum eigenen Heimatland; Treue gegenüber dem Heimatland (OpenThesaurus); eine emotionale Verbundenheit mit der eigenen Heimat oder dem Vaterland, häufig bezieht er sich auf die Nation. Patriotismus bezeichnet eine besondere Wertschätzung der Traditionen, der kulturellen und historischen Werte und Leistungen des eigenen Volkes. In einem negativen Sinne kann P. zu nationaler Arroganz, Chauvinismus und übersteigertem Nationalismus führen (Hurra-Patriotismus). Im positiven, zeitgemäßen Sinne kann Patriotismus als Bekenntnis zu den demokratischen Grundlagen der Gesellschaft und zur Verteidigung der Grundrechte und Menschenrechte (Verfassungs-Patriotismus) verstanden werden (Schubert, Klaus/Martina Klein: Das Politiklexikon).

Метою нашої розвідки є дослідження окремих аспектів лексико-семантичної системи мови та опис структури концептуального лексико-семантичного поля

(далі ЛСП) *Patriotismus* на матеріалі синонімічних та тлумачних німецької мови. На думку багатьох науковців, ефективним і одним із найперспективніших напрямів семасіології є опис лексики за поділом на лексико-семантичні групи (ЛСГ) за допомогою формалізованих процедур інвентаризації (Огуй, 1998). Тому **завданням** нашого дослідження є встановити лексико-семантичні та лексико-фразеологічні засоби вербалізації концепту *Patriotismus* в сучасній німецькій мові, визначивши ЛСГ субстантивних, атрибутивних та процесуальних номінацій, що формують ЛСП *Patriotismus*, інвентаризувати встановлені ЛСГ та визначити їхню структуру – ядро, основний склад, периферію. Для нашого дослідження ми обрали квантитативно-лінгвістичну методику формалізованої процедури інвентаризації групи слів на основі даних лексикографічних джерел з елементами компонентного аналізу, що була розроблена Л. Бистровою, М. Капатруком та В. Левицьким (Левицький, 1989). Ця методика базується на інвентаризації лексичної мікросистеми, основою якої є ступінь близькості семантичних компонентів.

Отже, в результаті статистичного опрацювання словників, ми встановили наступний склад концептуального ЛСП *Patriotismus*: 1) ЛСГ іменників, які позначають почуття: *Heimatgefühl, Heimatliebe, Liebe zum Vaterland, Nationalgefühl, vaterländische Gesinnung, Vaterlandsliebe, Nationalbewusstsein, Nationalismus, Nationalstolz, Staatsgesinnung, Vaterlandssinn, Staatsbewusstsein, völkische Gesinnung, Volkstümelei, Nationalitätgefühl, Heimatverbundenheit, Chauvinismus, Hurrapatriotismus, Lokalpatriotismus, Verfassungspatriotismus*. Домінантою у цій групі є іменник *Patriotismus*. Ядро групи складають іменники *Vaterlandsliebe* та *Nationalgefühl*. До основного складу ЛСГ належать іменники *Nationalismus, Nationalstolz, Heimatliebe, Chauvinismus*; 2) ЛСГ іменників на позначення людини, що проявляє почуття патріотизму: домінантою цієї ЛСГ є іменник *Patriot/Patriotin*, ядром є іменник *Nationalist*, до основного складу групи належать *Vaterlandsfreund, Chauvinist, Vaterlandsliebhaber*. 3) ЛСГ прикметників формують лексеми: *national, heimatliebend, heimattreu, vaterlandsliebend, vaterländisch, chauvinistisch, nationalistisch, völkisch, völkstümelnd,*

heimatverbunden. Домінантою групи є прикметник *patriotisch*, що стосується ядрового складу, то сюди належать: *national*, *vaterländisch*, *nationalistisch*, *heimatliebend*, *chauvinistisch*, *völkstümelnd*.

Процесуальні номінації ми не змогли формалізовано інвентаризувати, оскільки немає окремих дієслів, які б виражали цей концепт, є тільки словосполучення іменників чи прикметників/прислівників, що належать до досліджуваного поля, з різними дієсловами. Тож, до процесуальних номінацій концепту *Patriotismus* належать такі словосполучення як: *Patriotismus zeigen*, *P. ausdrücken*, *P. fühlen*, *P. bekämpfen*, *P. unterstützen*, *P. schützen*, *P. sein*, *patriotisch denken*, *p. handeln*, *einen patriotischen Geist kultivieren*, *nationalistische Ideen propagieren*, *nationalistische Ansichten verbreiten*, *nationalistische Bewegungen unterstützen*, *Chauvinismus verurteilen*, *gegen Chauvinismus kämpfen*, *chauvinismus zeigen*, *Chauvinistische Handlungen rechtfertigen*, *Liebe zum Vaterland zeigen*, *ein Gefühl des nationalen Stolzes entwickeln*, *nationales Bewusstsein erziehen*.

Отже, опертя на ключову гіпотезу: що ближче слово розміщене у словниковому тлумаченні до пояснювального слова, то тісніше воно зв'язане з його основним значенням, дало змогу формалізовано визначити склад досліджуваного концептуального поля *Patriotismus* у німецькій мові. У результаті проведеної процедури інвентаризації з використанням статистичних методів було виділено потенційні склади ЛСГ субстантивних, атрибутивних та процесуальних номінацій концепту *Patriotismus*. У перспективі доцільно здійснити аналіз розглянутого ЛСП на матеріалі публіцистичних текстів, що дасть змогу краще репрезентувати досліджений фрагмент у лексиконі.

Джерела:

- Левицький В. В. До методики інвентаризації лексичних мікросистем за допомогою словникових дефініцій. Мовознавство. 1989. № 1. С. 21-27.
 Огуй О. Д. Структурні відношення в семантичній системі слова та полісемія. Науковий вісник Чернівецького ун-ту. Германська філологія. 1998. Вип. 27. С. 32-37.
 Duden Online-Wörterbuch: <https://www.duden.de/>.
 Openthesaurus. <https://www.openthesaurus.de>.
 Schubert, Klaus/Martina Klein: Das Politiklexikon. 7., aktual. u. erw. Aufl. Bonn: Dietz 2020. Lizenzausgabe Bonn: Bundeszentrale für politische Bildung.
 Woxikon. <https://synonyme.woxikon.de/>.

ЕВОЛЮЦІЯ ДОМІНАНТНИХ МЕДІАОБРАЗІВ УКРАЇНИ У НІМЕЦЬКОМОВНІЙ ПРЕСІ 2022-2023 РОКУ

Андрій Зенюк

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

Сучасний світ надзвичайно залежить від інформації, і вплив медіа відіграє важливу роль не лише для окремих країн, але і для глобальної спільноти загалом. Відображення кожної країни в медіа може впливати на її міжнародні стосунки, економічний розвиток, політичну стабільність і культурний обмін. У цьому контексті Україна активно працює над поліпшенням свого медіаобразу, демонструючи свої досягнення, культурну спадщину, науковий потенціал і проводячи реформи. Подолання стереотипів і негативних уявлень про країну є важливою складовою для досягнення міжнародного визнання та співпраці.

Повномасштабне вторгнення Росії в Україну у лютому 2022 року стало новим випробуванням для країни та спричинило чергову трансформацію її медіаобразів у світовому інформаційному просторі. Особливо помітні зміни відбулися у провідних німецькомовних виданнях, які активно висвітлювали події війни в Україні.

З початком повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022 року домінантним у німецькомовних ЗМІ стає образ України як жертви неспровокованої агресії з боку Росії. Цей образ конструюється за допомогою лексем на позначення насилля, руйнувань, страждань:

“Знищення”, “Бомбардування”, нім. “Zerstörung“, “Bombardierung“ - “Різанина в Бучі викликає жах” - “Massaker in Butscha löst Entsetzen aus” (Butscha, 2022).

“Жертви”, нім. “Opfer” - “Десятки тисяч жертв серед мирного населення”(Röpcke, J. (2024, January 16)) - “Zehntausende Opfer unter der Zivilbevölkerung”.

Згодом, вже у березні-квітні 2022 року, з’являється новий образ героїчного опору українців проти агресора. Його маркерами стають лексеми:

“Героїзм”, нім. *“Heroismus”* - *“Все це було придушено героїчним опором українців”* - *“All das ist ja durch den heroischen Widerstand der Ukrainer verdrängt worden”* (Westliche Hilfe, 2023)

Підкреслення єдності українців, *“Так згуртовано і мужньо українці ще ніколи не боролися за незалежність”* - *„ Die Ukrainer haben noch nie so vereint und mutig für die Unabhängigkeit gekämpft”* (Roman Zozulya, 2022), *“Українці об'єдналися перед загрозою”* - *“Ukrainer geeint vor der Bedrohung”* (Der Spiegel)(Röpcke, J. (2024, January 16)).

У 2015-2016 роках провідним лишався образ України як жертви російської агресії на Донбасі.

Наприклад, *“За оцінками ООН, у період з квітня 2014 року по грудень 2021 року в результаті війни загинуло від 14 200 до 14 400 осіб.”* - *“Nach Schätzungen der UN wurden zwischen 14.200 und 14.400 Menschen im Zeitraum von April 2014 bis Dezember 2021 in Folge des Krieges getötet”* (Jakob Hauter 2023).

Проте з 2017 року спостерігається певна позитивна динаміка у змалюванні України. Починає формуватися образ країни, що розпочала важливі реформи та рухається у правильному напрямі (Магда Є. 2019).

Наприклад, *“В останні роки були здійснені широкі антикорупційні реформи”* - *“In den letzten Jahren wurden umfangreiche Antikorruptionsreformen durchgeführt”* (Korruptionsbekämpfung, 2023).

Після перемоги Зеленського на виборах 2019 року посилюється увага до можливостей мирного врегулювання конфлікту на Донбасі.

Наприклад, *“Після вступу Зеленського на посаду у відносинах відбулося невелике пом'якшення.”* - *“Nach Selenskyjs Amtsantritt kam es zu einer leichten Erwärmung der Beziehungen.”* (Dialog, 2019).

Події 2022 року радикально трансформували медіаобраз України у світовому інформаційному просторі, зокрема в німецькомовних ЗМІ.

Повномасштабне вторгнення Росії у лютому 2022 року спочатку актуалізувало образ України як жертви війни та об'єкта агресії [VENLEWALD und BISKUP].

Проте досить швидко цей образ трансформувався в зображення героїчного опору українців проти агресора.

Підкреслювалася єдність української нації перед обличчям війни, *“Українська родина як ніколи згуртована - “Die ukrainische Familie ist geeinter denn je”* (Zelenskyu, 2023).

У 2023 році ці позитивні образи продовжують домінувати.

Наприклад:

“Хоробрий український народ продовжує боротьбу та налаштований відстоювати свою свободу та своє майбутнє” - Die tapfere ukrainische Bevölkerung kämpft weiter und ist fest entschlossen, ihre Freiheit und ihre Zukunft zu verteidigen” (Usembassy, 2024).

Отже, події останніх років суттєво трансформували образ України на краще, що знайшло відображення у лексиці та фразеології німецькомовних медіа (RONZHEIMER und POLEZHAKA).

Аналіз лексико-фразеологічних засобів створення медіаобразу України у німецькомовній пресі 2014-2023 років засвідчує його значну еволюцію.

У 2014 році домінували радше негативні образи слабкої, розділеної країни. Протягом 2015-2021 років образ лишався суперечливим, з елементами як критики, так і визнання позитивних зрушень. Події 2022-2023 років сприяли формуванню вкрай позитивного образу мужньої європейської нації, що чинить героїчний опір військовій агресії.

Таким чином, незважаючи на певні стереотипи, загалом спостерігається покращення медіаобразу України у німецькомовному медіапросторі. Це відкриває нові можливості для розвитку українсько-німецьких відносин та євроінтеграції України.

Література

- Магда Є. Підсумки гібридної п'ятирічки (2014–2019). Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини. 2019. Вип. 46. С. 65–71.
- Jakob Hauter: *Russia's Overlooked Invasion. The Causes of the 2014 Outbreak of War in Ukraine's Donbas*. Ibidem-Verlag, Stuttgart 2023, [ISBN 978-3-8382-1803-8](https://www.ibidem-verlag.de/ISBN-978-3-8382-1803-8), S. 21
- Röpcke, J. (2024, January 16). Ukraine schießt Russen-Radar-Flieger vom Himmel: 300 Mio. Euro stürzen ab. Bild.de.

Von HANS-JÖRG VEHLEWALD und DANIEL BISKUP (Fotos). (2014, May 16). Altkanzler Helmut Schmidt im BILD-Interview über Europa und die Ukraine-Krise. Bild.de.
Von PAUL RONZHEIMER und SERGEJ POLEZHAKA. (2014, May 3). Die Lage in der Ukraine im Live-Ticker. Bild.de.
[https://p.dw.com/p/4JWPK\(https://www.dw.com/de/ukraine-aktuell-wachsendes-entsetzen-%C3%BCber-massaker-in-ukrainischer-stadt-butscha/a-61342972\)](https://p.dw.com/p/4JWPK(https://www.dw.com/de/ukraine-aktuell-wachsendes-entsetzen-%C3%BCber-massaker-in-ukrainischer-stadt-butscha/a-61342972))
<https://dynamo.kiev.ua/de/news/402495-roman-zozulya-die-ukrainer-haben-noch-nie-so-vereint-und-mutig-fr-die-unabhngigkeit-gekmpft-wie-in-den-letzten-6-monaten>, 2022
<https://www.bpb.de/themen/europa/ukraine-analysen/nr-280/>
<https://www.dw.com/de/ukraine-und-russland-wollen-vertrauen-bilden/a-51602690>
<https://open4business.com.ua/de/die-ukrainische-familie-ist-geeinter-denn-je-zelenskyy/>
<https://de.usembassy.gov/de/wir-duerfen-die-ukraine-nicht-aufgeben/>
<https://tippingpoint.net/de/ohne-westliche-hilfe-waere-die-ukraine-nicht-lebensfaehig/>

СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ НІМЕЦЬКОЇ СПОРТИВНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ З НАСТІЛЬНОГО ТЕНІСУ

Дмитро Зенюк

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

м. Івано-Франківськ

Глобалізаційні процеси значно впливають на розвиток сучасного суспільства, у тому числі на спорт. Попри вже загальновідомі з'являються нові види спорту, багато з яких швидко здобувають популярність у різних куточках світу. Однак, зі зростанням різноманітності спортивних дисциплін виникає питання неперекладності деяких специфічних термінів, що відображають культурні або технічні особливості цих видів спорту. Це часто призводить до активного вживання англіцизмів, що полегшує комунікацію, але водночас може змінювати лексичний склад мови. З іншого боку, чимало видів спорту виникли у Великій Британії, чим також пояснюється надмірне вживання англіцизмів. У науковій розвідці буде розглянуто низку прикладів вживання таких термінів та їхній вплив на мовне середовище

Активне використання англіцизмів у сфері спорту спостерігається і в сучасній німецькій мові. Щодо їхнього функціонування у настільному тенісі, то це зовсім не викликає подиву, адже цей вид спорту виник у Великій Британії наприкінці XIX століття. Спочатку його грали в приміщенні як

розвагу для аристократів, використовуючи імпровізоване обладнання, таке як книги для ракеток і шампанські корки для м'ячів. Англійські терміни часто замінюють або доповнюють німецькі еквіваленти, оскільки є більш універсальними, короткими та сучасними. Нижче проаналізуємо вживання англіцизмів з такого виду спорту як настільний теніс. Для аналізу ми послуговувалися базою даних сайту mytischtennis.de.

Термін «Mixed» використовується для позначення змішаних пар у спортивних змаганнях, зокрема у настільному тенісі, де команда складається з одного чоловіка та однієї жінки. Англійське слово «Mixed» стало частиною німецького спортивного лексикону завдяки своїй універсальності та зрозумілості. Воно є стислим та ефективно передає ідею змішаних команд, витісняючи складніші німецькі конструкції.

Слово «Option», що означає «варіант» або «альтернатива», широко використовується в німецькому професійному та спортивному контекстах. Термін походить з англійської мови та дозволяє швидко і чітко передати ідею створення альтернативних можливостей для розвитку стратегії. У спортивній журналістиці це часто означає можливість підготовки різних варіантів для подальшого успіху, як це видно в прикладі німецької команди на майбутніх змаганнях.

Англійське слово «Team» стало загальноживаним у німецькій мові, замінивши старіший термін «Mannschaft». Воно частіше використовується через свою міжнародність і сучасність. Це дозволяє німецькомовним текстам бути ближчими до глобальних стандартів і підкреслює динамічність групової роботи в сучасному спорті.

Хоча термін «Start-Up» безпосередньо не використовується в тексті, він пов'язаний з фразою «an den Start gehen», що означає «вийти на старт». У сучасному контексті це поняття також часто асоціюється з початком нового бізнесу або проекту, проте у спорті використання цього терміну підкреслює

початок нового етапу або циклу в змаганнях, зокрема у підготовці до важливих турнірів.

У тексті про чемпіонат з настільного тенісу «WTT Champions» зустрічаються кілька англіцизмів, які мають значний вплив на побудову сучасного спортивного дискурсу в німецькій мові (mytischtennis.de).

Термін «WTT» є аббревіатурою від «World Table Tennis», що перекладається як «серія турнірів WTT». Це брендове найменування міжнародної організації, яка проводить змагання, яке використовується у спортивній термінології.

Англійський термін «Wildcard» означає спеціальне запрошення на турнір, яке не залежить від рейтингу учасника. Це слово широко використовується в німецькомовному спортивному середовищі завдяки своєму міжнародному визнанню та короткості вираження. Використання англіцизму також дозволяє уникнути складних німецьких фраз для опису цього явища.

Термін «Shooting-Star» у німецькій спортивній журналістиці позначає гравця, який швидко здобув популярність і визнання. Це метафоричний англіцизм, що підкреслює стрімкий успіх спортсмена і водночас є зрозумілим для міжнародної аудиторії.

Термін «Lebrunmania» є яскравим прикладом комбінації англійського слова «mania» з прізвищем французьких гравців з настільного тенісу братів Лебрун, що позначає феномен їхньої популярності у світі настільного тенісу.

Термін «Penholder» позначає специфічний стиль тримання ракетки у настільному тенісі, подібний до тримання ручки. Цей термін запозичений з англійської мови, оскільки в німецькій відсутній точний еквівалент.

Серед різноманіття термінів слід вибрати правильний. Наприклад, serve відтворюється як Aufschlag (подача). А удар, коли противник намагається відбити подачу, називають Return. Існують також інші типи ударів. Удар,

коли м'яч перебуває в повітрі, тобою перш ніж він перетне поле, називають Volley. Halbvolley – удар, коли м'яч на долі секунди перебуває біля сітки. Дуже сильний удар із простягнутою рукою над головою називають Smash (Schmetterball), подібно як Dunk у баскетболі. Коли мяч пролітає над головою суперника, цей удар називають Lob. Зрештою der Stoppball (англ. Drop shot) – це удар, коли м'яч несподівано приземлюється одразу за сіткою.

Відтворення англіцизмів у німецькій мові – складний і багатогранний процес. Під впливом глобалізації та поширення англійської мови англіцизми все частіше входять у вжиток, привносячи нові значення і терміни в різні сфери життя. У багатьох випадках ці терміни зберігаються в перекладі з метою збереження автентичності, оскільки вони відомі більшості шанувальників спорту і є усталеними в міжнародній практиці. Відтворення англіцизмів може відбуватися через адаптацію або переклад на німецьку мову. Важливо, щоб переклад був зрозумілий і відповідав контекстові, адже терміни з настільного тенісу мають точні значення, важливі для правил гри. Використання англіцизмів викликає суперечки: одні вважають це загрозою для німецької мови, інші бачать у цьому можливість її збагачення. Ця тема залишається актуальною в сучасному мовознавстві, оскільки англіцизми все більше впливають на повсякденне спілкування німецькою мовою. Переклад тенісної термінології німецькою мовою вимагає уваги до специфіки спортивної лексики, точності передачі термінів і врахування міжнародних усталених виразів.

Література

- <https://www.mytischtennis.de/public/mytt-bloggt/19990/p-Blog--Mit-frischem-Wind-in-den-neuen-Olympia-Zyklus---p/>.
- <https://www.mytischtennis.de/public/international/19988/p-WTT-Champions--Welt-Elite-in-Frankfurt-am-Start--p/>.

ЕВОЛЮЦІЯ РОСІЙСЬКИХ ПРОПАГАНДИСТСЬКИХ НАРАТИВІВ В НІМЕЦЬКОМОВНІЙ ПРЕСІ 2014-2023 РР.

Анастасія Кобрин

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

Засоби масової інформації є важливою та впливовою ланкою суспільного життя. Саме вони значною мірою зумовили третю технічну революцію – інформаційну. Сьогодні відбувається бурхливий розвиток інформаційних технологій. Дедалі більший вплив ЗМІ на різні сфери життя визначає спрямованість лінгвістичних розвідок на дослідження мас-медійного дискурсу. Головним завданням мас-медіа є задоволення потреб суспільства в систематичному засвоєнні маркованого фактом актуального соціального контексту, зображення актуальної соціальної реальності, отримання, обробка і передача інформації широкій аудиторії, забезпечення масового, впорядкованого, регулярного та періодичного розповсюдження соціально значимої інформації.

Просування відіграє важливу роль у науці про комунікаційний цикл – рекламі та зв'язках з громадськістю. У стандартному вживанні пропаганда має негативний відтінок. Але з іншого боку, пропаганда – це цілком успішний набір інструментів, який недовго залишається на порядку денному, порівняно з іншими прикладними науками комунікаційного циклу, такими як реклама та зв'язки з громадськістю (Фролова, 2019).

Мета пропаганди – виробити концепцію суспільно-політичних думок, впровадити їх у свідомість людей, сформувавши розуміння світу. Пропаганда – це акт переконання за допомогою інформації та спосіб інформування громадськості.

На відміну від відкритих фактів військової агресії РФ проти України у 2014 році, запровадження персональних та галузевих економічних санкцій у відповідь на подію не стало суттєвою частиною протидії наративу російської пропаганди в ЄС.

Російська дезінформація використовує технології соціальних мереж для спрощення свого впливу. Завданням є створення негативного образу України та формування враження внутрішніх конфліктів та непорозумінь, що сприяє подальшій дестабілізації регіону. Отже, збереження об'єктивності та критичного підходу до інформації, а також підтримка незалежних медіа та фактчекінгових ініціатив є ключовими чинниками для протистояння російській дезінформації у цьому конфлікті (Сусол, 2023).

Наведемо приклади маніпулятивних наративів про Україну:

1. «Ukraine: Opfer des hybriden Krieges» (Україна: жертва гібридної війни):

„Russland führt einen hybriden Krieg gegen die Ukraine, indem es Desinformation, Cyberangriffe und militärische Interventionen einsetzt, um die politische Stabilität und territoriale Integrität des Landes zu untergraben.“ – DW, 2022

Цей наратив стверджує, що Україна стала жертвою гібридної війни, яку здійснює Росія, використовуючи різні методи агресії, такі як дезінформація та військові дії.

2. «Korruption und Instabilität bedrohen die Ukraine» (Корупція та нестабільність загрожують Україні):

„Die Ukraine steht vor großen Herausforderungen, da die weitverbreitete Korruption und die politische Instabilität die Bemühungen um wirtschaftliche Erholung und europäische Integration behindern.“ – Spiegel, 2021

Цей наратив підкреслює проблеми корупції та політичної нестабільності в Україні, які перешкоджають її розвитку та інтеграції в Європу.

3. «Der europäische Traum der Ukraine» (Європейська мрія України):

„Die Ukraine hat einen langen Weg vor sich, um ihren europäischen Traum zu verwirklichen, da sie sich nicht nur mit inneren Reformen, sondern auch mit externem Druck auseinandersetzen muss.“ – Zeit, 2023

У цьому наративі Україна зображується як країна, яка прагне вступити до Європейського Союзу, але зіткнулася з різними викликами та перешкодами на шляху до членства.

Аналіз маніпулятивних наративів про Україну в німецькомовній пресі за 2022-2023 роки показує, що ці наративи відображають різноманітність тем та підходів. Основною темою, навколо якої формуються наративи, є конфлікт на сході України та роль Росії в ньому. Це відображає загальну тенденцію до акцентування уваги на геополітичних аспектах та безпеці в регіоні. Паралельно з цим, маніпулятивні наративи також розглядають економічні та політичні проблеми в Україні, зокрема корупцію та політичну нестабільність, що створює зображення країни як вразливої та потенційно небезпечної для міжнародної стабільності.

Список використаних джерел

- Карлова В. В. Вплив засобів масової інформації на формування української національної свідомості. URL:<http://academy.gov.ua/ej/ej6/txts/07kvvunc.htm> (дата звернення: 28.05.2024).
- Сусол Д. Аналіз технологій та стратегій російських медіа в маніпулюванні громадською думкою в Європі та США. Національні економічні стратегії розвитку в глобальному середовищі: Матеріали XIV міжнар. наук.-практ. конф. (м.Київ, 11 травня 2023 р.). Київ, 2023. С. 214 – 116.
- Фролова О.М. Нормативно-правові аспекти протидії інформаційним впливам РФ. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Деокупація і реінтеграція інформаційного простору Криму: міжнародно-правові та медіа комунікативні інструменти». Київ : Інституту міжнародних відносин. 2019. С. 69–74.

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМАМИ З ФЛОРИСТИЧНИМ КОМПОНЕНТОМ РИС ТА ОЗНАК ЛЮДИНИ В НІМЕЦЬКОМОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ

Ольга Левицька

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

м. Івано-Франківськ

Фразеологізми відіграють важливу роль у створенні комічного ефекту, оскільки містять лінгвокраїнознавчу інформацію. Комічне завжди має національне забарвлення, виражене в унікальних формах, які змінюються з часом і яскраво відображаються в мові. Усе, що суспільство вважає культурно значущим і стійким у мові, стає об'єктом для висміювання. З одного боку, впізнаваність і сталість мовних одиниць дозволяють легко їх висміювати, а з іншого — саме ця сталість викликає потребу в висміюванні, оскільки свідомість

людини прагне оновлення і змін того, що перестало розвиватися (Конівіцька, 2016: 74).

За концепцією Барана Я. А., фразеологічна одиниця – це не просто сполучення слів, а новий мовний знак, який виникає в результаті повного або часткового переосмислення його компонентів. Головна мета такого переосмислення є вираження номінативно-експресивної функції (Баран, 1997: 134).

Флористичні образи, тобто образи рослин, широко використовуються в мові для створення образних виразів та характеристики людей. Рослини, завдяки своїй різноманітності та символічному значенню, слугують багатим джерелом метафор, які дозволяють виразити найтонші нюанси людської особистості. У німецькій мові, як і в багатьох інших, існує безліч фразеологізмів, у яких рослини асоціюються з певними рисами характеру, емоційним станом або фізичними особливостями людини.

Поняття про фразеосемантичне поле “людина” в німецькій мові є досить широким і включає в себе різноманітні концепції та значення. Це поняття може бути розглянуте з різних точок зору, включаючи культурний, філософський, психологічний та інші аспекти. Воно включає опис анатомічних та фізіологічних характеристик людини, такі як ріст, зріст, колір шкіри тощо.

Фразеосемантичне поле "людина" має складну структуру і включає в себе велику кількість фразеологізмів, які можна класифікувати за різними критеріями:

- за семантичним ядром: фразеологізми, що описують зовнішність людини, що характеризують її характер, виражають соціальні аспекти;
- за структурними особливостями: фразеологізми з порівняннями, з метафорами, з метонімією;
- за емоційним забарвленням: позитивні, негативні.

Фразеологізми, що описують зовнішність людини здебільшого включають у себе фрази на позначенні привабливості або потворності особи. Про красиву людину німці жартують: *“die Perle in der Krone”* - блищати, бути помітним, виділятися; про вродливу дівчину - *“ein netter (niedlicher, reizender...) Käfer”*. Не привабливого легіня або чоловіка жартома описують: *“er ist nicht gerade Adonis”*, а про не чарівну дівчину або жінку іронічно підкреслюють *“die Grazien haben nicht an ihrer Wiege gestanden”*.

Про надмірну худорлявість та високий зріст людини говорять *“eine lange (duerre) Hopfenstange / Bohnenstange”* – «сухий (довгий) як жердина або тичка для квасолі».

Є також у німецькій мові такі фразеологічні одиниці з комічною конотацією, які характеризують і зовнішність людини, і її внутрішній світ: *“wie eine vertrocknete Blume”*, *“ein welkes Blatt”* – «сумний, виснажений на вигляд», *“Leise weinend”* – «який/покірний/поступливий/стриманий», *“dastehen wie eine geknickte Lilie”* – «поникнути, як надломлена лілія». Ці фразеологічні одиниці асоціюються з людьми, у яких похмурий, нещасний зовнішній вигляд, і цей зовнішній вигляд є проявом такого ж внутрішнього стану. Німецький фразеологізм *“Frecher Spatz”* також характеризує одночасно і зовнішній вигляд і внутрішні риси – маленька, але задиркувата, смілива, дотепна дівчина (як спритний горобець).

Німецька мова багата виразами з квітковими компонентами, які використовуються для опису характеру людини. Ці вирази використовують образи квітів, рослин і дерев, щоб охарактеризувати різні аспекти особистості, наприклад:

Позитивні якості: мужність, сила, розум, краса, доброта, терпіння, чистота, невинність, радість життя.

“Rose der Wüste” – щось прекрасне і несподіване; *“aus einem Eichenstamm geschnitzt”* - ця ідіома використовується для опису людини, яка є дуже сильною

та міцною духом; “*strahlen wie eine Sonnenblume*” – фразеологізм застосовується для опису когось, хто є життєрадісним; “*zart wie eine Mimose*” – ніжний, соромязливий.

Негативні фразеологізми в німецькій мові, як і в будь-якій іншій мові, виконують важливу функцію – вираження негативних емоцій, оцінок, ставлень. Приклади негативних фразеологізмів:

“*Dorn im Auge*” - описує щось або когось, хто дратує або заважає;

“*Narzisse sein*” - надмірно самозаглиблена, марнослава та зарозуміла особа;

“*aussehen wie ein Kaktus*” - бути неголеним;

“*Welk wie eine Blume sein*” - описує людину, яка втомилася, слабка та позбавлена енергії.

Джерела:

Gisela Darrah, 55 deutsche Redewendungen und Sprichwörter nach Themen. BoD – Books on Demand, 2022.

Duden. Redewendungen und sprichwörtliche Redensarten Duden. Band 11, 1992. 864 s.

Duden. Redewendungen. Wörterbuch der deutschen Idiomatik, überarbeitete und aktualisierte Auflage. Band Dudenverlag. Mannheim-Leipzig-Wien Zürich, 2008. 959 s.

Fleischer W. Phraseologie der deutschen Gegenwartssprache: De Gruyter, 2015. 308 S.

Баран Я. А. Фразеологія у системі мови: Монографія. Івано-Франківськ: Лілея НВ, 1997. 176с.

Конівіцька Т. Я. Фразеологічні одиниці в системі української економічної термінології. Вісник Національного університету “Львівська політехніка”. Серія: Проблеми української термінології: збірник наукових праць. 2016. № 842. С. 73–76.

ПРЕЦЕДЕНТНІ ТЕКСТОВІ АЛЮЗІЇ У ВІДТВОРЕННІ ПОДІЙ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ В НІМЕЦЬКОМОВНІЙ ПРЕСІ 2014-2023 РР.

Людмила Скалей

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

м. Івано-Франківськ

У сучасному глобалізованому світі засоби масової інформації відіграють ключову роль у формуванні суспільної думки та висвітленні міжнародних подій.

Особливо важливим є вивчення того, як мова преси відображає та інтерпретує складні геополітичні конфлікти, зокрема російсько-українську війну, яка триває з 2014 року. У цьому контексті дослідження прецедентних текстових алюзій у німецькомовній пресі набуває особливої актуальності та значущості.

Поняття «інтертекстуальність» було вперше введено французьким філологом-постструктуралістом Юлією Крістевою в середині шістдесятих років ХХ століття. Для Ю. Крістевої, інтертекстуальність – «пермутація текстів», тобто у просторі кожного художнього тексту міститься декілька окремих висловлювань, що були взяті з інших художніх текстів, які взаємно пересікаються та найчастіше нейтралізують один одного (Kristeva, J. Bakhtine, *le mot, le dialogue et le roman*: 438).

Мовознавці поділяють інтертекстуальність за походженням на наступні групи: класична, біблійна, пост-класична, новітня та символічна інтертекстуальність. Класична та біблійна інтертекстуальність залишаються потужними джерелами культурних кодів та алюзій, впливаючи на сучасну літературу та публіцистику. Розуміння цих механізмів важливе для аналізу текстів, особливо в медіадискурсі та геополітиці. Пост-класична інтертекстуальність відображає зміни в культурі й технологіях кінця ХХ – початку ХХІ століття, включаючи масову культуру, цифрові технології та глобалізацію. Новітня інтертекстуальність відображає реалії цифрової епохи з акцентом на гіпертекстуальність, мультимодальність, інтерактивність та трансмедійність, використовуючи цифрові технології, соціальні медіа та поп-культуру для створення гібридних інтертекстуальних конструкцій.

У ході дослідження було виявлено кілька основних типів інтертекстуальності, які регулярно зустрічаються в аналізованих текстах:

1. *Цитатність*. Цитати використовуються для посилення авторитету джерела, підкреслення важливості певної думки або створення діалогу між різними позиціями. В контексті висвітлення російсько-української війни цитати часто використовуються для передачі позицій політичних лідерів, експертів або очевидців подій. Приклад: "*In einem Interview mit der FAZ sagte der ukrainische*

Präsident Wolodymyr Selenskyj: 'Wir kämpfen nicht nur für die Ukraine, sondern für ganz Europa und seine Werte.'" (FAZ, 15.03.2022). У цьому прикладі цитата президента України Володимира Зеленського використовується для передачі офіційної позиції української сторони. Вона підкреслює ширший контекст конфлікту, представляючи його не лише як локальну війну, але як боротьбу за європейські цінності.

2. Алюзії є більш тонкою формою інтертекстуальності, яка вимагає від читача певного рівня фонових знань. У контексті висвітлення російсько-української війни алюзії часто використовуються для проведення історичних паралелей, акцентування уваги на певних аспектах конфлікту або створення емоційного забарвлення. "*Der Krieg in der Ukraine erinnert an das 'Gleichgewicht des Schreckens' während des Kalten Krieges.*" (Der Spiegel, 05.04.2022). Ця алюзія відсилає читача до періоду Холодної війни, використовуючи відому фразу "рівновага страху" (Gleichgewicht des Schreckens).

3. Ремінісценції є менш явними, ніж цитати чи алюзії, але вони створюють важливі асоціативні зв'язки в тексті. У контексті висвітлення війни ремінісценції часто апелюють до колективної пам'яті про історичні конфлікти або культурні архетипи. Приклад: "*Die Bilder aus Butscha erinnern an die dunkelsten Kapitel der europäischen Geschichte.*" (taz, 10.04.2022). Ця ремінісценція викликає асоціації з трагічними подіями Другої світової війни, зокрема з масовими вбивствами мирного населення. Не називаючи конкретних історичних подій, автор створює потужний емоційний ефект, підкреслюючи жахливість ситуації в Бучі.

4. Парафрази дозволяють авторам переосмислювати та адаптувати відомі вислови чи ідеї до контексту сучасного конфлікту. Це створює цікаві смислові паралелі та додає глибини аналізу. Приклад: "*Der Krieg ist die Fortsetzung der gescheiterten Diplomatie mit anderen Mitteln.*" (FAZ, 22.02.2023). Ця парафраза відомого вислову Карла фон Клаузевіца "Війна є продовженням політики іншими засобами" адаптує класичну думку до сучасного контексту. Заміна слова "політика" на "провалена дипломатія" підкреслює нездатність міжнародної спільноти запобігти конфлікту дипломатичними засобами.

5. Стилізації передбачають імітацію певного стилю або жанру для досягнення специфічного ефекту. Приклад: *"Moskau, Februar 2022: 'Kameraden! Die Stunde der Befreiung des brüderlichen ukrainischen Volkes ist gekommen!' - So könnte eine Propagandarede im Stil des Sowjetregimes klingen, die Putin hält."* (Der Spiegel, 28.02.2022) Ця стилізація імітує стиль радянської пропаганди, створюючи паралель між сучасною російською риторикою та історичними прецедентами.

6. Інтермедіальні посилання включають референції до інших медіа-форматів, таких як фільми, музика або візуальне мистецтво. У контексті висвітлення війни такі посилання можуть створювати потужні образи та емоційні асоціації. Приклад: *"Die Szenen aus Mariupol erinnern an Picassos 'Guernica' - ein Bild des Grauens und der Zerstörung."* (taz, 18.03.2022). Це інтермедіальне посилання на знамениту картину Пабло Пікассо "Герніка" створює візуальну асоціацію між сучасними подіями в Маріуполі та історичним бомбардуванням баскського міста під час громадянської війни в Іспанії.

7. Метатекстуальність передбачає коментування самого процесу створення тексту або рефлексію над медійним висвітленням подій. У контексті війни це може включати критичний аналіз ролі медіа у формуванні суспільної думки. Приклад: *"Wie berichtet man über einen Krieg, in dem Wahrheit das erste Opfer ist? Diese Frage stellen sich Journalisten täglich angesichts der Informationsflut aus der Ukraine."* (FAZ, 10.05.2022) Цей приклад метатекстуальності звертає увагу читача на складність та етичні виклики, з якими стикаються журналісти при висвітленні війни. Він підкреслює важливість критичного підходу до інформації та усвідомлення можливих маніпуляцій.

Для кращого розуміння розподілу різних типів інтертекстуальності в аналізованих текстах, було проведено кількісний аналіз. Результати представлені у таблиці:

Тип інтертекстуальності	FAZ	taz	Der Spiegel	Всього	% від загальної кількості
Цитати	215	180	195	590	32.8%
Алюзії	150	130	140	420	23.3%

Ремінісценції	100	85	95	280	15.6%
Парафрази	80	70	75	225	12.5%
Стилізації	45	40	50	135	7.5%
Інтермедіальні посилання	35	30	40	105	5.8%
Метатекстуальність	25	20	30	75	4.2%
Всього	650	555	625	1830	100%

Отже, аналіз типів інтертекстуальності, їх функцій та динаміки використання в німецькомовній пресі під час висвітлення російсько-української війни демонструє важливу роль цих мовних засобів у формуванні дискурсу про конфлікт. Різноманітні інтертекстуальні елементи служать для встановлення смислових зв'язків, емоційного забарвлення, критичного аналізу та підвищення глибини розуміння читачами складної геополітичної ситуації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Frankfurter Allgemeine Zeitung, Frankfurt am Main: Frankfurter Allgemeine Zeitung GmbH.
 Kristeva, J. Bakhtine, le mot, le dialogue et le roman. Critique, 1967, Vol. 23, №. 239: 438-465.
 Der Spiegel. URL: <https://www.spiegel.de/>
 Die Tageszeitung. URL: <https://taz.de/>

ФРАЗЕОЛОГІЗМИ В НЕГАТИВНО-ОЦІННІЙ ХАРАКТЕРИСТИЦІ РОЗУМОВИХ ЗДАТНОСТЕЙ ЛЮДИНИ

Надія Теремко

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

м. Івано-Франківськ

Сучасна наука вивчає різноманітні аспекти мови та її вплив на сприйняття та оцінку світу. Одним із цікавих напрямків в лінгвістиці є дослідження фразеологізмів, які втілюють в собі не лише семантичні значення, але й

відображають погляди суспільства на різні аспекти життя. Фразеологізми стали ключовим елементом спілкування та важливим індикатором цінностей суспільства. Вони відображають ставлення до різних явищ, включаючи оцінку людей та їхніх характеристик (Денисенко, 2003: 45-50).

Німецькі фразеологізми часто використовують іронію та сарказм для підкреслення недостатніх розумових здібностей:

-"Eine lange Leitung haben" – дослівно "мати довгий провід", що означає повільно розуміти щось.

-"Mit offenen Augen schlafen" – дослівно "спати з відкритими очима", тобто бути неуважним або не помічати очевидного.

-"Tomaten auf den Augen haben" – дослівно "мати помідори на очах", що означає не бачити очевидного.

-"Jemandem gehen die Lichter aus" – дослівно "у когось гаснуть світла", що означає втратити розумову ясність (Гаврись, Пророченко, 1981: 416).

Фразеологізми також можуть відображати соціальні стереотипи щодо розумових здібностей:

-"Dumm wie Bohnenstroh" – дослівно "дурний як солома від бобів", що означає дуже дурний.

-"Nicht das hellste Licht auf der Torte sein" – дослівно "не бути найяскравішим світлом на торті", тобто не бути дуже розумним (Der Große Duden, 1963: 816).

-"Ein Brett vor dem Kopf haben" – дослівно "мати дошку перед головою", що означає не розуміти очевидного через свою дурість.

-"Eine Schraube locker haben" – дослівно "мати розхитаний гвинт", тобто бути трохи ненормальним.

"Eine lange Leitung haben" – перекладається: "Мати довгий провід" Тобто, так ми можемо сказати про людину, яка повільно думає, довго доходить до суті.

«Keine Leuchte sein» (не бути яскравою лампою) - вживається для вказівки на брак ерудиції та знань у певній галузі чи взагалі. Цей вислів підкреслює, що людина не є експертом або досвідченою людиною в певній області і не має достатнього розуміння або знань, необхідних для вирішення проблем або виконання завдань у цій галузі (Deutsches Universalwörterbuch, 1989: 816).

Фразеологізми в оцінній характеристиці інтелектуальних ознак людини відіграють важливу роль. Вони є стійкими виразами, що мають певне значення та відтворюють загальноприйняті судження щодо інтелектуальної складової особистості.

Отже, використання негативно-оцінних фразеологізмів у позначенні інтелектуальних ознак людини відображає наявність негативного ставлення до розумових здібностей та може впливати на утворення стереотипів та уявлень про інтелектуальні здібності. Подальше дослідження в цій області може сприяти кращому розумінню впливу фразеологізмів на сприйняття та оцінку інтелектуальних ознак людини.

Список літератури

- Денисенко, М. В. "Фразеологія як відображення мовної картини світу". // Мовознавство. 2003, №4, с. 45-50.
- Німецько-український фразеологічний словник : у 2. т. / уклад. В. І. Гавриць, О. П. Пророченко. Київ : Радянська школа, 1981, с. 416.
- Der Große Duden. Herkunftswörterbuch der deutschen Sprache. Etymol– Mannheim, 1963. – S. 816.
- Deutsches Universalwörterbuch / Unter Leitung von G. Drosdowski. – Mannheim. Wien. Zürich: Dudenverlag, 1989. S. 1816.

АКТУАЛІЗАЦІЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ БІБЛІЙНОГО ПОХОДЖЕННЯ В СУЧАСНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ МЕДІАДИСКУРСІ

Вікторія Тимків

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

м. Івано-Франківськ

Сьогодні спостерігається зростаючий інтерес науковців до вивчення політичного медіадискурсу, який відіграє провідну роль у формуванні

громадської думки та впливає на політичні рішення і процеси. Одним із ключових елементів політичного медіадискурсу є фразеологізми, які надають текстам експресивності, образності та емоційності. Особливої уваги заслуговують фразеологізми біблійного походження, які є невід'ємною частиною німецької мови та культури.

Джерелом фразеологізмів біблійного походження є Біблія – на відміну від інших видів фразеологізмів, зокрема афоризмів чи крилатих висловів. Характерною рисою біблеїзмів є наявність повчальних та моральних елементів, а також конотативність у семантичній структурі. Визначенням поняття біблеїзму може слугувати таке формулювання: біблеїзм – це слово чи вислів, запозичений із Біблії.

Використання біблійних фразеологізмів у політичному медіадискурсі можна розглядати як прояв інтертекстуальності. Політики, вживаючи такі вирази, свідомо чи несвідомо включають свої висловлювання в широкий культурний контекст, створюючи багатопланові смисли. Це дозволяє їм ефективно передавати складні ідеї, використовуючи знайомі аудиторії образи та концепти.

Відомий вираз біблійного походження *Hände in Unschuld waschen* – має значення «вмити руки, схитрувати, скрити свою невинуватість». Стаття у газеті FOCUS під назвою «Scholz mogelte sich durch Milliarden-Skandale» - «Шольц шахрував у мільярдних скандалах» стосується діяльності сьогоденішнього канцлера ще до війни, коли він був на посаді міністра фінансів і якому вдавалося викручуватися в усіх скандалах, в яких він був замішаний на попередній посаді: «Olaf Scholz wird es nicht mehr gelingen, seine Hände in Unschuld waschen.» - «Олафу Шольцу більше не вдаватиметься невинно вмивати руки». [FOCUS online <https://www.focus.de> › sch... 17.09. 2021]. Як бачимо, в уривку тексту вираз вжито в узуальній формі *Hände in Unschuld waschen*.

"Ein Stein des Anstoßes" (Камінь спотикання) - вираз походить з Першого послання Петра (2:8) і використовується для позначення перешкоди або проблеми. Ангела Меркель використала цей фразеологізм, обговорюючи складні

переговори в ЄС: "Die Frage der Flüchtlingsverteilung bleibt ein Stein des Anstoßes in den EU-Verhandlungen. Wir müssen weiter an einer Lösung arbeiten, die für alle Mitgliedstaaten akzeptabel ist." (Питання розподілу біженців залишається каменем спотикання в переговорах ЄС. Ми повинні продовжувати працювати над рішенням, яке буде прийнятним для всіх держав-членів.) (Frankfurter Allgemeine Zeitung, 22.06.2021).

Йошка Фішер, колишній міністр закордонних справ, у своїй промові на конференції "Європа: наступні 20 років" (опублікована в "Die Zeit" 15.05.2020) модифікував відомий біблійний вираз "Am Anfang war das Wort" (На початку було Слово) з Євангелія від Іоанна (1:1): "Am Anfang war der Binnenmarkt, und der Binnenmarkt war bei der EU, und die EU war der Binnenmarkt." (На початку був внутрішній ринок, і внутрішній ринок був у ЄС, і ЄС був внутрішнім ринком.) Цей оказіональний фразеологізм зберігає структуру та ритм оригінального біблійного вірша, але замінює "Слово" на "внутрішній ринок". Фішер створює паралель між біблійним актом творення та створенням європейського спільного ринку, підкреслюючи його фундаментальне значення для ЄС. Це ефективно передає ідею про центральну роль економічної інтеграції в процесі європейського об'єднання.

У зв'язку із військовими діями Росії на території України дуже часто вживаними на сторінках німецькомовної преси є вирази, які є похідними від фразеологізму біблійного походження «**Menschen des guten Willens**» - «люди доброї волі». Такими виразами є зокрема: «**Geste des guten Willens**» - «жест доброї волі» [Der Spiegel: <https://www.spiegel.de> › 30.06.2022], «**Schritt guten Willens**» - «крок доброї волі», «**Zeichen des guten Willens**» – «знак доброї волі», [Der Spiegel: <https://www.spiegel.de> › 11: 03.07.2022]. «Es sollte angeblich ein «**Zeichen des guten Willens**» sein, als sich Putins Armee von der Schlangeninsel zurückzog» - «Це повинно було бути «знаком доброї волі», коли армія Путіна покинула острів Зміїний»» [Der Spiegel: <https://www.spiegel.de> › 11: 03.07.2022]. Як бачимо, вирази сформовані шляхом субституції компонента **Menschen** іншими компонентами, щоб завуалювати свої поразки та ганебні втечі на різних

ділянках фронту, зокрема з Київщини, Чернігівської та Сумської областей, а також з острова Зміїний у Чорному морі.

Таким чином, актуалізація біблійних фразеологізмів у сучасному німецькому політичному медіадискурсі підкреслює їхню роль не лише як культурного надбання, але й як важливого риторичного інструмента, здатного впливати на громадську думку та сприяти формуванню певного сприйняття політичних процесів.

Список використаних джерел

Der Spiegel URL: <https://www.spiegel.de>

Die Zeit URL: <https://www.zeit.de/index>

FOCUS online URL: <https://www.focus.de>

Frankfurter Allgemeine Zeitung URL: <https://www.faz.net/aktuell/>

ФРАЗЕОЛОГІЗМИ «СВОБОДИ» ТА «СПРАВЕДЛИВОСТІ» В НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

Валентина Шевчук

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

м. Івано-Франківськ

Фразеологізми (фразеологічні звороти) — це стійкі (усталені) словосполучення, які сприймаються як єдине ціле і вживаються носіями мови в усталеному оформленні. Вивченням фразеологізмів та ідіом, фразеологічних сполучень займається наука фразеологія, яка виникла в ХІХ ст.

Фразеологія займає визначне місце в мовній картині світу, і фразеологізми зустрічаються в усіх мовах. Німецька мова також багата на фразеологізми різних тем та категорій.

У даній роботі будуть представлені фразеологізми, які вербалізують концепти: «Свободи» та «Справедливості». Усі вирази, словосполучення та ідіоми утворюють лексико-семантичне поле з ядром всередині «Freiheit» та «Gerechtigkeit». Концепти «Свобода» та «Справедливість» розглядаються як окремі лексико-семантичні поля, оскільки це протилежні поняття. Адже цінності

для кожної людини різні: хтось вибирає свободу, хоче бути індивідуальним і мати вільний вибір, для інших важлива справедливість, рівність всіх, спільне покарання чи винагорода. Лексико-семантичне поле поділяється на лексико-семантичні тематичні групи, які об'єднані спільним значенням, контекстом, розумінням.

Опрацьовуючи наукову літературу було виявлено, що до лексико-семантичного поля «Свободи» належить 82 фразеологічні вирази, які поділені на 6 тематичних груп.

<i>№</i>	<i>Зміст тематичних груп</i>	<i>Кількість ФО</i>	<i>Процентне співвідношення</i>
1.	Цінність свободи	9	10,9%
1.	Свобода та боротьба	16	19,5%
3.	Засудження неволі	30	36,5%
4.	Звільнення	18	21,9%
5.	Покарання за надмірну свободу	4	4,8%
6.	Любов і свобода	5	6%

Згідно з проведеним дослідженням, до лексико-семантичного поля «Справедливості» належать 107 фразеологічних одиниць і поділено на 7 лексико-семантичних груп.

<i>№</i>	<i>Зміст тематичних груп</i>	<i>Кількість ФО</i>	<i>Процентне співвідношення</i>
1.	Закон	9	8,4%
2.	Несправедливість до чесних та обманщиків	33	30,8%

3.	Справедливість до чесних та обманщиків	41	38,3
4.	Гроші і справедливість	6	5,6
5.	Мати право	14	13%
6.	Свобода і справедливість	4	3,7%

Провівши дослідження двох концептів можна дійти висновку, що обое концептів є вживаними в німецькомовному середовищі і досить часто використовуються у німецькому суспільстві. Про це свідчить не тільки їхня різноманітність а й цитування в різних виданнях, таких як: Weltwoche, Zeit Geschichte, Zeit Wissen, Bayerische Staatszeitung, Horizont Österreich. У концепті «свободи» найбільше возвеличується боротьба та звільнення з неволі, і найбільше засудження перебування в неволі. Концепт «справедливості» представляє найбільше схвалення правильних вчинків щодо чесних людей і засуджує несправедливе ставлення до них

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Бойко Н.В. Deutsche Sprichwörter und sprichwörtliche Redensarten Німецькі прислів'я і приказки /Кам'янець-Подільський : Зволейко Д. Г., 2008. – 304 с.
- Гаврись В.І., Пророченко О.П. Німецько-український фразеологічний словник. К.: Радянська школа. 1981. Т 1,2 416 + 382 с.
- Остапович О.Я. Корпусний аналіз текстових електронних масивів у вивченні фразеології іноземних мов. Методологічні принципи, практична аплікація, межі й застереження.
- Остапович О.Я. Фразеологічні концепти і «фразеологічна мовна картина світу». Когнітивна парадигма осмислення ідіоматики у слов'янських та германських лінгвокультурах// “Семантика мови і тексту”. Матеріали XI міжнародної науково-практичної конференції. - Івано-Франківськ, 2012. - С. 456-461.
- Burger H. Phraseologie: Eine Einführung am Beispiel des Deutschen. – Berlin: Erich Schmidt, 1998.
- Duden: Deutsches Universalwörterbuch [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.duden.de/>.

ІДЕНТИЧНІСТЬ ЯК ВИКЛИК СУЧАСНОЇ ЛІТЕРАТУРИ: ДОСВІД КАТАЛІНА ДОРІАНА ФЛОРЕСКУ

Ірина Шкутова

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Івано-Франківськ

Поняття ідентичності присутнє в зарубіжній літературі ХХ – початку ХХІ сторіч. Зокрема ідентичність є ключовим поняттям сучасних прозових творів, які створюються на основі великих проблем: гендерна література, література національних та етнічних меншин, література про трагедії двох світових воєн тощо. Це свідчить про те, що в умовах масовості та загальнодоступності культури необхідним і важливим є пошук власної ідентичності, утвердження своєї індивідуальності та самобутності (Фукуяма, 2022: 105-110). Адже у сфері міркувань про колективні ідентичності перспектива свідомості зазвичай веде до номіналізму, тобто віри в те, що ідентичність є атрибутом індивіда (оскільки тільки він або вона має свідомість), а «колективна ідентичність» є концептуальною умовністю, яка не відноситься до фактично існуючої сутності, але вказує на те, що, по-перше, певні індивідуальні акти самоідентифікації є особливо поширеними та повторюваними в даній спільноті, або, по-друге, індивіди ідентифікують себе по відношенню до інших людей або ідей, цінностей або символів, що функціонують у певній спільноті (Сміт, 1994: 12-16).

Відтак індивідуальні ідентичності містяться в соціальних і культурних рамках («соціальні рамки пам'яті»), які включають елементи пам'яті/знання про події, важливі для членів даної групи або для спільноти пам'яті. Як наслідок, індивідуальні ідентичності стають схожими одна на одну, що приводить до зближення суб'єктивних установок індивідів, наприклад, щодо своєї власної культурної групи, і дозволяє їм називати себе «Ми». Описана подібність визначає колективну ідентичність, яка відноситься до цього місця, утворюючи спільноту ідентичності індивідів; це розуміється як визнання ними наративів групи про минуле – їх власними та уподібнення до інших членів групи в цьому відношенні (Пападопулос, 2023: 34-41).

Загальновідомо, що постмодерні літературні тенденції, незважаючи на акцент на універсальності та доступності книжок, спрямували людське мислення на дуже важливі питання. Авторський слід у тексті, співтворча роль читача, значення мовної структури для пізнання реальності, межі інтерпретації – це лише деякі з тем, які відкривають питання людської ідентичності. В основному значення літератури все ще встановлюється в контексті інтенціональності творця та реципієнта. Мабуть, цим пояснюється постійна потреба в літературі, яка стає способом буття у світі як для автора, так і для читача. Завдяки винахідливості автора текст оживає в уяві читача та вибудовує його ідентичність (Веретюк, 2005: 70-71).

Суттєвим прикладом ідентичнісних форм у сучасній літературі є німецькомовна література, зокрема Швейцарії. Наприклад, у романі сучасного швейцарського письменника (нар. 1967 р.) Каталіна Доріана Флореску «Якоб вирішує любити» (2011) розглядається поняття ідентичності стосовно як самого художнього твору, так і його протагоніста (Флореску, 2016: 7). Проте вони частіше стосуються людей та їх відчуття особистої та колективної ідентичності. Зауважмо, що, по-перше, іноді вони наближаються до філософських міркувань про ідентичність взагалі і, по-друге, простори ідентичностей взаємодіють. Ця обставина становить виклик для певного дискурсу художнього світовідображення, але в той же час це показує, що питання одноманітності, виправдання правил, свободи, диференціації, змін і плинності присутні не лише в найпоширенішому змісті щодо особистої стабільності. Саме тому ключовими поняттями у творчості К. Д. Флореску виступають «вірність», «самість», «мислення» «тілесність», «Інший», «спільнота», історичність і пам'ять, нація (Флореску, 2016: 11-16, 364-383).

Відтак можна виснувати, що процес ідентичності разом із культурною пам'яттю відіграє особливу роль у творенні сучасної німецькомовної літератури Швейцарії, представником якої є К. Д. Флореску. Швейцарський письменник румунського походження розглядає ідентичнісні фігури з точки зору кількох площин: художньої літератури, етнічної історії та культурології. Його роман

«Якоб вирішує любити» охоплює різноманітні теми: кризу особистості, трансформацію жіночої ідентичності в процесі самореалізації, конфлікти поколінь, досвід дитинства. Натомість єдність і множинність назви роману пов'язує, на нашу думку, тему ідентичності з поняттями та категоріями сучасної зарубіжної літератури, зокрема країн німецькомовного простору.

Література

- Веретюк О. Скажи мені, хто я? (Проблема національної ідентичності літератури, літературного твору та його автора). *Слово і Час*. 2005. № 12. С. 69-73.
- Пападопулос Р. У чужому домі. Травма вимушеного переміщення: шлях до розуміння і одужання; пер. з англ. І. Бодак, Н. Яцюк. Київ: Лабораторія, 2023. 416 с.
- Сміт Е. Д. Національна ідентичність; пер. з англ. П. Тарашука. Київ: Основи, 1994. 223 с.
- Флореску К. Д. Якоб вирішує любити. Роман; пер. з нім. Ю. Прохасько. Чернівці: Книги-XXI, 2016. 384 с.
- Фукуяма Ф. Ідентичність. Потреба в гідності й політика скривдженості; 3-тє вид.; пер. з англ. Т. Сахно. Київ: Наш Формат, 2022. 192 с.

ВЕРБАЛЬНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ТИПОВИХ ТАКТИК МАНІПУЛЯЦІЙ В СУЧАСНОМУ НІМЕЦЬКОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Анастасія Шуляр

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Івано-Франківськ

Вплив засобів масової інформації на свідомість членів будь-якої мовної спільноти важко переоцінити, адже традиційні та новітні медіа не лише слугують джерелом інформації, а й виступають значущим фактором у формуванні громадської думки, стереотипів, культурних цінностей та моделей поведінки (Бернейс, 2023). У сучасному німецькому політичному дискурсі ЗМІ активно використовують маніпулятивні стратегії з метою впливу на аудиторію. Ці стратегії включають різноманітні мовні засоби та тактики.

Маніпулятивні тактики можуть реалізовуватися на різних мовних рівнях: фонетичному, граматичному, лексичному, синтаксичному та прагматичному. На прикладах з німецьких онлайн-журналів Stern, Deutscher Bundestag та Zeit можна

розглянути використання основних маніпулятивних тактик у німецькому політичному дискурсі.

На фонетичному рівні маніпуляції часто реалізуються через зміни інтонаційних конструкцій, використання окличних речень, повторення звуків (алітерацію), а також через ритмічне оформлення фраз. Приклад маніпуляції на фонетичному рівні наводиться у промові президентки Бундестагу Бербель Бас під час вручення премії імені Маргот Фрідлендер (Deutscher Bundestag, 2022):

«Viele können sich nicht einmal vorstellen, dass sie etwas verändern können. Und resignieren.

Liebe Frau Friedländer, wie für die engagierten Mitglieder der Jungen Jury und die Preisträgerinnen und Preisträger gilt für Sie ganz besonders:

Sie gehören nicht zu diesen Menschen!»

У цьому уривку спостерігаємо **зміну інтонації на окличну** в останньому реченні («*Sie gehören nicht zu diesen Menschen!*» – «*Ви не належите до таких людей!*»), що посилює емоційний ефект антитези, порівнюючи бездіяльність більшості людей із активною позицією лауреатки. Крім того, в останньому реченні використовується **алітерація** – повторення звуків «f», «k», «t» та «n».

У промові на тему «Demokratiebildung ein Auftrag für Schule und Gesellschaft» з нагоди Міжнародного дня вчителя (Deutscher Bundestag, 2023) президентка парламенту Бербель Бас використовує граматичну тактику:

«Lehrkräfte dürfen nicht im Unterricht für eine Partei oder ein Anliegen werben. Sie dürfen ihre Schülerinnen und Schüler nicht überwältigen. Aber müssen sie neutral sein? Nein. Wenn es um die Werte des Grundgesetzes geht, dann dürfen Lehrkräfte nicht neutral bleiben. Es ist ihre Aufgabe, die Demokratie selbstbewusst zu vertreten.»

«Учителям не дозволено перетворювати уроки на майданчик для агітації на користь певної партії чи ідеї. Вони не повинні нав'язувати свою думку учням. Але чи означає це, що вчитель має бути нейтральним? Ні. Коли йдеться про

цінності Конституції, вчитель не може бути байдужим. Його покликання – відстоювати принципи демократії з гідністю та впевненістю».

У цьому уривку використовуються **модальні дієслова** «*dürfen*» («не дозволено») та «*müssen*» («повинні»). Дієслово «*dürfen*» застосовується у реченнях про правила, які регулюють поведінку вчителів, тоді як «*müssen*» підкреслює важливість та обов'язковість захисту цінностей демократії.

Аналіз лексичного рівня маніпуляцій охоплює вибір тропів, гру зі словами, використання емоційно забарвленої та стилістично насиченої лексики, фразеологізмів, стійких виразів, евфемізмів, а також словникових одиниць із національним відтінком. Приклад здійснення маніпуляцій на лексичному рівні можна знайти в статті журналу Stern «Na, was denn nun? Die wachweichen Positionen der AfD» (Stern, 2024):

«Alle wollen es: die AfD "inhaltlich" stellen. Leider gar gar nicht so einfach, denn die Rechtspopulisten ändern ihre Positionen gern nach politischer Wetterlage. Das zeigt auch der neuerliche "Dexit"-Vorstoß.»

У цьому уривку використано прийом **повтору** прислівника «*gar*», щоб підкреслити труднощі та негативний аспект ситуації. **Іронія** у фразі «*nach politischer Wetterlage*» («відповідно до політичної погоди») слугує для висміювання нестабільності позицій партії АдН, що натякає на їхні часті зміни у поглядах залежно від політичної ситуації.

Маніпулятивні тактики на синтаксичному рівні здійснюються за рахунок застосування таких прийомів, як інверсія, парцеляція, анафора, градація тощо. Приклад знаходимо у промові президентки Бундестагу Бербель Бас на церемонії вручення премії імені Маргот Фрідлендер (Deutscher Bundestag, 2022):

«Gegen Antisemitismus, Rassismus, Antiziganismus und andere Formen der Menschenfeindlichkeit.»

«Проти антисемітизму, расизму, антициганізму та інших форм людиноненависництва.»

Це речення є прикладом *парцеляції* – синтаксичного розриву, що розділяє фрази на частини для посилення їхнього впливу. Окрім того, тут використовується *градація*, що підсилює значимість проблем, про які йдеться, створюючи у слухача відчуття комплексного підходу до питань дискримінації.

Таким чином, маніпулятивні тактики стають ефективним засобом впливу на громадську думку, створення певного образу політика чи ідеології, формування виборчих уподобань та утвердження політичного курсу в суспільній свідомості.

Список літератури

Бернейс Е. Пропаганда. Київ: Видавництво «Сварог», 2023. 128 с.

Deutscher Bundestag. Rede von Bundestagspräsidentin Bärbel Bas anlässlich der Verleihung des Margot-Friedländer-Preises 2022: вебсайт. URL:

<https://www.bundestag.de/parlament/praesidium/reden/2022/20221128-925688>

Deutscher Bundestag. Rede von Bundestagspräsidentin Bärbel Bas zum Thema „Demokratiebildung ein Auftrag für Schule und Gesellschaft“ beim Teachers Day der Ruhr-Universität Bochum: вебсайт. URL:

<https://www.bundestag.de/parlament/praesidium/reden/2023>

Stern. Na, was denn nun? Die wachswweichen Positionen der AfD: вебсайт. URL:

<https://www.stern.de/politik/deutschland/afd--die-wachswweichen-positionen-der-rechtspopulisten-34391242.html>

ФРАНЦУЗЬКА ФІЛОЛОГІЯ: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИКИ, ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА, ПЕРЕКЛАДУ

АКУСТИЧНА СТРУКТУРА ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ В РОЗВИТКУ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТА

Вікторія Баліцька

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

Формування методичної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов є складним процесом, що потребує системного підходу, який охоплює теоретичну підготовку, практичні навички та використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Дане дослідження спрямоване на аналіз сучасного стану формування методичної компетентності, визначення основних проблем та розробку ефективних стратегій для її підвищення.

Недостатній рівень методичної підготовки майбутніх викладачів іноземних мов є актуальною проблемою сучасної вищої освіти. Це дослідження спрямоване на виявлення причин цієї проблеми, аналіз чинників, що впливають на формування методичної компетентності, та розробку рекомендацій щодо її вдосконалення.

Використання інноваційних підходів та інформаційно-комунікаційних технологій є ключовим фактором підвищення ефективності формування методичної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов. Дане дослідження спрямоване на розробку та експериментальну перевірку інноваційних моделей і методів навчання, які сприяють розвитку необхідних компетенцій.

Результати даного дослідження можуть бути використані для розробки ефективних програм підготовки майбутніх викладачів іноземних мов, а також для вдосконалення навчальних планів і програм вищих навчальних закладів, що готують фахівців у галузі мовної освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- Ажнюк Б. М. Мовна єдність нації: Діаспора і Україна: Тверда палітурка. Київ: Рідна мова, 1999. 450 с.
- Архипенко Л. М. Особливості сучасної мовної ситуації в процесі запозичення британських слів. *Культура народів Причорномор'я*. 2004. № 49, Т. 1. С. 75–76. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/74054>.
- Дутка О. І. Роль французьких запозичень у розвитку омофонів в українській мові. *Науковий зошит ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філософія. соціальне спілкування. Том 31 (70) № 2. Частина 1. 2020 рік. С. 7–11.*

ГЕНДЕРНА ЛІНГВІСТИКА РОМАНУ АННІ ЕРНО «ЖІНКА»

Віта Богович

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Івано-Франківськ

Поняття концепту активно розробляється сучасними науковцями. Концепт є одиницею опису картини світу – ментальною одиницею, що містить мовні та культурні знання, уявлення, оцінки. Тому розуміння нелінгвістичних чинників разом з лінгвістичними є дуже перспективним, оскільки вони впливають на процес, за допомогою якого людська думка і міркування вербалізуються крізь призму соціальних змін. У цьому випадку мова розглядається як важливий компонент свідомості, світогляду та ментальності людини. Вона є найважливішим засобом формування та збереження людських знань про світ. У процесі своєї діяльності людина відображає об'єктивний світ і фіксує результати свого сприйняття в словах. Вся система знань, набутих особисто або через навчання, зберігається в довготривалій пам'яті людини за допомогою концептів або ментальних архетипів.

У романі А. Ерно «Жінка» (1987) авторка конструює концепт «жінка» через власну матір. Цей концепт полягає в її складній та мінливій ролі у суспільстві. На прикладі власної матері авторка зобразила жіночого персонажа не через призму стереотипів, адже кожному «жінку» суспільство сприймає через призму певної жіночності. У той час як персонаж роману «Жінка» мала власні емоції, амбіції, мрії, конфлікти та бажання, які показують, що вони не підходять під стереотипні уявлення жінок. Ерно використовує шлях життя своєї матері, щоб

дозволити читачам дослідити багатогранні аспекти жіночого досвіду та життя в цілому. Головна героїня перенесла багато життєвих труднощів, таких як: злидні, війна, втрата рідних, тяжка щоденна праця. Згадані вище проблеми загартували її характер та змусили долати стереотипи притаманні епосі її життя.

У романі можна виділити декілька зовнішніх конфліктів, котрі пов'язані із роллю жінки у суспільстві та її ідентичністю. Одним з таких конфліктів є боротьба матері з традиційними очікуваннями суспільства щодо фемінності та її власними амбіціями та бажаннями: «*Elle n'avait jamais le temps, de faire la cuisine, tenir la maison “comme il faudrait”, bouton recousu sur moi juste avant le départ pour l'école, chemisier qu'elle repassait sur un coin de table au moment de le mettre*» (Ernaux, 1987: 54); «*Elle travaillait avec force et rapidité, tirant sa plus grande fierté de tâches dures, contre lesquelles pourtant elle pestait, la lessive du gros linge, le décapage du parquet de la chambre à la paille de fer. Il lui était impossible de se reposer et de lire sans une justification, comme “j'ai bien mérité de m'asseoir”*» (Ernaux, 1987: 54). Наведені приклади показують боротьбу матері проти традиційних очікувань суспільства щодо ролі жінки в суспільстві та її власними амбіціями та бажаннями.

Роман «Жінка» дуже чітко демонструє характеристику жіночого мовлення. Вважається, що жінкам притаманний більш розвинений емоційний інтелект, тому фемінний дискурс на противагу чоловічому є більш емоційно забарвлений, їхня розмова, як і поведінка, є жвавою (Рудюк, 2010). Наприклад: «*Sa fierté quand elle disait: “Je ne suis pas née à la campagne”*» (Ernaux, 1987: 24); «*Elle entrait dans une colère dispro-portionnée, en apparence, au sujet: “Tu ne VAS TOUT DE MÊME PAS Sortir comme ça” (avec cette robe, cette coiffure, etc.)*» (Ernaux, 1987: 26). Незважаючи на свій аналітичний характер, французька мова, завдяки своїм морфологічним ознакам, має чіткі прояви фемінної лексики. На відміну від української, французька мова має дві категорії роду – це чоловічий та жіночий роди. У французькій мові займенники мають поділ на маскулінний та фемінний типи: *Il* (він) – цей особовий займенник вказує на чоловічий рід, в той час як жіночому притаманні *Elle* (вона) та *Elles*. Починаючи оповідь про героїню

авторка використовує жіночий особовий займенник однини *Elle*: «*Elle ressemblait à une petite momie*» (Ernaux, 1987: 11); «*Elle a un visage régulier de madone*» (Ernaux, 1987: 37).

Ще одними важливими граматичними категоріями, які мають фемінні прояви, – це іменники та прикметники. Французькій мові властиві закінчення, які вказуватимуть на жіночий рід. Прикладом можуть слугувати *un ami* (друг) і *une amie* (подруга). У цьому велику роль відіграє така категорія, як артиклі. Вони є чоловічого роду *un* та жіночого *une*: «*Fière d'être ouvrière dans une grande usine*» (Ernaux, 1987: 31); «*Ma mère avait vingt-cinq ans*» (Ernaux, 1987: 40). Так у французькій мові дієслова можуть набувати жіночого закінчення, коли застосовуються в минулому часі, а саме *Passé composé* із допоміжним дієсловом *être*: «*Ma mère est morte...*» (Ernaux, 1987: 11); «*Elle était recouverte ...*» (Ernaux, 1987: 11).

Таким чином, у романі А. Ерно «Жінка» поняття гендеру відтворюється через соціальні норми, стереотипи, що мають своє втілення у лексико-семантичних конструкціях художнього тексту.

Список літератури

Рудюк Т. В. Вербалізація концептів ЧОЛОВІК, ЖІНКА в українській фразеології: автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Київ, 2010. 20 с.

Ernaux A. Une Femme. Paris: Gallimard, 1987. 107 p.

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАННІ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ ЯК ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ У ЗВО

Тетяна Васильківська

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

Використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні французької мови як другої іноземної у вищих навчальних закладах є ефективним методом не лише для засвоєння мовного матеріалу, але й для

розвитку широкого спектру компетенцій, необхідних для успішної навчальної та професійної діяльності в сучасному світі. Подальші дослідження в цій галузі можуть бути спрямовані на розробку нових методик інтеграції ІКТ у навчальний процес та оцінку їх довгострокового впливу на мовні компетенції студентів.

У роботі розкривається поняття ІКТ та їх роль у сучасному навчальному процесі, зокрема їх вплив на підвищення якості освіти та стимулювання активного навчання. Особлива увага приділяється особливостям викладання французької мови як другої іноземної. Висвітлюються ключові аспекти, такі як складнощі з фонетикою та вимовою, особливості граматичної структури, багатство лексики та фразеології. Підкреслюється важливість культурного контексту у вивченні мови та необхідність індивідуалізації навчального процесу.

Детально розглядаються можливості використання ІКТ у навчанні французької мови. Зокрема, описуються переваги доступу до різноманітних онлайн-ресурсів, використання спеціалізованих мовних програм та мобільних додатків, застосування технологій віртуальної реальності та інтерактивних мультимедійних матеріалів. Ми наголошуємо на ефективності використання ІКТ для індивідуалізації навчальних траєкторій, впровадження ігрових технологій та забезпечення дистанційного навчання.

Підкреслюється, що використання ІКТ у навчанні французької мови не лише розширює можливості доступу до навчальних ресурсів, але й підвищує інтерактивність та ефективність уроків, стимулює мотивацію студентів та сприяє розвитку їхніх комунікативних навичок у сучасному освітньому середовищі. Наголошено на необхідності постійного вдосконалення методів викладання та інтеграції новітніх технологій для створення ефективного та захоплюючого процесу вивчення мови.

Робота присвячена дослідженню використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у навчанні французької мови як другої іноземної у вищих навчальних закладах. Розглядаються конкретні шляхи впровадження ІКТ у навчання французької мови. Зокрема, аналізується використання різноманітних програмних засобів, таких як мовні програми, онлайн-ресурси та мультимедійні додатки. Підкреслено, що ці інструменти сприяють підвищенню ефективності навчання та розвитку мовних навичок студентів. Особлива увага приділяється популярним програмам для вивчення мови, таким як Duolingo, Babbel та FluentU, які пропонують інтерактивні уроки, адаптивне навчання та мультимедійний контент.

Важливим аспектом роботи є аналіз процесу впровадження інформаційних технологій в освітній процес. Автори наукових розробок розглядають різні аспекти цього процесу, включаючи створення комп'ютерних кабінетів, використання електронних підручників, онлайн-платформ для навчання та співпраці, а також інтеграцію відео- та веб-конференцій у навчальну практику. Підкреслюється, що ці технології сприяють створенню сучасного та інноваційного середовища навчання, забезпечуючи студентам доступ до актуальних ресурсів та інструментів.

Окрему проблему складає формування інформаційно-комунікаційних навичок для вивчення французької мови. Автори наголошують на важливості розвитку навичок роботи з інформаційними джерелами, аналізу та оцінки інформації, а також комунікативних здібностей. Зазначається, що ці навички дозволяють студентам не лише ефективно засвоювати мовний матеріал, але й активно спілкуватися французькою мовою в різних сферах життя.

У висновках вважаємо за потрібне підкреслити актуальність та перспективність використання ІКТ у навчанні французької мови, зазначаючи, що це сприяє підвищенню якості освіти, розвитку ключових компетенцій студентів та їх підготовці до успішного функціонування у сучасному інформаційному суспільстві.

Комплексний підхід до аналізу використання ІКТ у навчанні французької мови передбачає їх розгляд як технічних аспектів впровадження технологій, так і їх впливу на розвиток навичок та компетенцій студентів. Ми наголошуємо на важливості індивідуалізації навчального процесу, підвищення мотивації студентів та розвитку міжкультурної компетенції через використання ІКТ.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Антонян І., Попович Н. Використання інтерактивних методів навчання при викладанні іноземних мов у закладах вищої освіти. *Лінгвістика* : зб. наук. пр. 2019. № 1 (40). С. 108–117.
- Арістова Н. Формування мотивації вивчення іноземної мови у студентів навчальних закладів : монографія. Київ : ТОВ «ГЛІФМЕДІЯ», 2015. 240 с.
- Дуброва С.В. Особливості викладання французької мови як другої іноземної у вищих навчальних закладах // *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*, VI (67), Issue: 163, 2018 Maj.
- Поясок Т. Б. Застосування інформаційних технологій в навчальному процесі вищої школи : науково-методичний посібник для студентів та викладачів вищих навчальних закладів економічного профілю. Кременчук : ПП Щербатих О. В., 2019. 104 с.
- Полонська Тамара. Професійна орієнтація учнів старшої школи засобами іноземної мови. *Міждисциплінарність як методологія гуманітарних наук: мова, освіта, культура*. Умань : ПП Жовтий О.О., 2012. Ч. 1. С. 128–133.
- Ратушний І. Школа майбутнього: Інтернет та вивчення іноземних мов. Тернопіль : Лібра Терра, 2010. 136 с.

АНАЛІЗ ЛІНГВІСТИЧНИХ ЗАСОБІВ ВИРАЖЕННЯ КОНЦЕПТУ ДОПОМОГА НА ВЕБ-САЙТІ LE FIGARO

Ірина Веляник

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

Допомога – багатогранний концепт, який виражений через низку лінгвістичних засобів. Концепт як абстрактне поняття відображає ментальні й культурні категорії у свідомості людей (Мельничук, 2021). Його базові компоненти вміщують ядро (основне значення) і периферію (асоціації, додаткові смисли), які можуть змінюватися залежно від контексту. Концепти формуються на основі суспільного досвіду і здебільшого відображають соціальні та культурні цінності (Куцос, 2022).

Ключовими лінгвістичними засобами на матеріалі фактажу, дібраного методом суцільної вибірки зі п'яти статей, розміщених на оригінальному сайті щоденної електронної версії французької газети LE FIGARO, які використовуються для вербалізації концепту ДОПОМОГА визначено такі:

1. Лексичні одиниці:

- *дієслова*: aider (допомагати), assister (сприяти), soutenir (підтримувати), secourir (рятувати), contribuer (сприяти);
- *іменники*: l'aide (допомога), l'assistance (сприяння), le soutien (підтримка), le secours (рятування), la contribution (внесок);
- *прикметники*: utile (корисний), bénéfique (корисний), précieux (цінний), indispensable (необхідний).

2. Словосполучення:

- *фразеологізми*: donner un coup de main (дати руку допомоги), venir en aide à (прийти на допомогу);
- *стійкі вирази*: faire un don (зробити пожертву), porter secours à (надати допомогу).

3. Синтаксичні домінанти:

- *пасивні конструкції*: *Les victimes ont été aidées par les secours* (Жертвам допомогли рятувальники);
- *безособові речення*: *Il faut aider les personnes dans le besoin* (Потрібно допомагати людям, які потребують).

4. Морфологічні особливості:

- *префікси*: re- (повторно), dé- (від);
- *суфікси*: -age (дія), -ment (спосіб).

5. Стилiстичні відтiнки:

- *емоційно забарвлені слова*: sauver (рятувати), protéger (захищати);
- *метафори*: *La main tendue* (протягнута рука).

Лінгвістичні засоби вираження допомоги

ЛІНГВІСТИЧНИЙ ЗАСІБ	ПРИКЛАД	ФУНКЦІЯ
Дієслово	AIDER	Виражає дію допомоги
Іменник	l'aide	Позначає поняття допомоги
Прикметник	UTILE	Описує щось як корисне
Фразеологізм	DONNER UN COUP DE MAIN	Виражає готовність допомогти
Пасивна конструкція	LES DONS ONT ÉTÉ COLLECTÉS	Показує, що допомога була надана
Префікс	RE-	Виражає повторну допомогу
Суфікс	-AGE	Позначає процес допомоги
Емоційно забарвлене слово	SAUVER	Підкреслює важливість допомоги

Таблиця 1 демонструє різноманіття лінгвістичних засобів, які використовуються для вираження концепту ДОПОМОГИ. Від дієслів і іменників до фразеологізмів та емоційно забарвлених слів, ці мовні інструменти не лише описують допомогу, а й виражають наші почуття та погляди на її важливість. Слова і вирази вказують на те, як ми взаємодіємо в суспільстві, надаючи і отримуючи допомогу (Ситник, 2022).

Таким чином, аналіз веб-сайту *LE Figaro* показав, що концепт ДОПОМОГА виражається через різні лінгвістичні засоби, вибір яких залежить від контексту, мети та стилю тексту. Це дозволяє глибше зрозуміти, як мова використовується для вираження соціальних відносин і цінностей. Лінгвістичні засоби не лише передають зміст, а й відображають загальнолюдські погляди на важливість допомоги та підтримки.

Список літератури

Куцос О. І. Класифікація визначень поняття "концепт" методом кластерного. Закарпатські філологічні. Ужгород : Вид. дім "Гельветика", 2022.

Мельничук О. Д. Когнітивна лексикографія та лінгвістичний аналіз концепту. Закарпатські філологічні студії. Ужгород : Вид. дім "Гельветика", 2021.

Ситник І. В. Дискурс в сучасній лінгвістиці. Науковий вісн. Міжнар. гуманітар. ун-ту, 2022.

Le Figaro - Actualité en direct et informations en continu. Le Figaro. URL: <https://www.lefigaro.fr/>

ФЕНОМЕН СОФІЇ ЯБЛОНСЬКОЇ ТА ВІДОБРАЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В ЇЇ РОМАНІ «MON ENFANCE EN UKRAINE – SOUVENIRS SUR MON PÈRE»

Наталія Кіселюк
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

Роман Софії Яблонської «*Mon enfance en Ukraine – souvenirs sur mon père*» є твором франко-української літератури, який яскраво описує через особисті спогади авторки формування національної ідентичності.

Варто зазначити, що Софія Яблонська з'явилася на світ у 1907 році в селі Германів, розташованому поблизу Львова. У період з 1917 по 1921 роки її родина, рятуючись від Першої світової війни, проживала в Російській імперії. Згодом повернулася на Галичину. А у 1927 році Яблонська вирушила до Парижу, щоб навчатись кінематографічному мистецтву. Починаючи з 1929 та до 1946 року письменниця мешкала у різних країнах світу (Марокко, Китай та ін.). Впродовж цього періоду активно займалася фільмуванням аборигенів у французьких колоніях. Написала свій перший рукопис «Чар Марока» (1932). До 1935 року Яблонська перебувала у навколосвітній подорожі, в результаті якої виникають ще три твори: «З країни рижу та опію», присвячений її перебуванню в Китаї, та два томи «Далеких обривів», які описують майже весь маршрут, завершуючи його на Підвітряних островах (Яблонська, 2018: 217). Хоча мандри Софії Яблонської були пов'язані з її роботою у компанії «Опторг Юнан-Фу» (зйомки документального кіно), впродовж 1930-х вона активно публікувала українською свої подорожні нариси у галицьких часописах («Жіноча доля» (Коломия), «Нова хата» та «Нові шляхи» (Львів)) (Поліщук, 2007: 6).

Її публіцистичні, фото та відео матеріали стали і залишаються справжнім феноменом, оскільки володіють не тільки пізнавальною, а й історичною значущістю. Сміливість Яблонської дозволяла їй проникати та проводити унікальні зйомки у недоступних для європейців святинях, приватних оселях та інших локаціях країн Сходу, де фіксувала екзотичні звичаї та обряди, які на сьогодні є стерті з лиця землі силою глобалізації (Поліщук, 2007: 7).

Одним із проявів феноменальності Яблонської є «Книга про батька», написана вже у зрілому віці, у 1960-х роках, коли Софія давно оселилася на французькому острові Нуармутьє. Незважаючи на те, що письменниця вже довгі роки перебувала у світах, ніколи академічно не вивчала рідну мову, писала ці спогади українською, використовуючи колоритний місцевий галицький говір. Уже посмертно перекладена «Книга про батька: з мого дитинства» французькою («*Mon enfance en Ukraine – souvenirs sur mon père*») близькою подругою Софії Мартою Калитовською, була опублікована у 1981 році видавництвом «*Nouvelles Editions Latines*», Париж. Ця книга відображає не тільки особисті спогади авторки, але є важливим джерелом для дослідження української національної ідентичності як самими українцями, так і франкомовними читачами (Гоменюк, 2019: 52:33).

Формування національної ідентичності є важливим питанням у сучасній літературі в умовах глобалізованого світу. Роман Софії Яблонської «*Mon enfance en Ukraine – souvenirs sur mon père*» дозволяє виявити ознаки національної ідентичності через мовні засоби, лексико-семантичні поля, створюючи образ українства, допомагає краще осягнути, як національне самовідчуття передається через художній текст (Черкашина, 2014: 212).

Ключові лексичні поля, які формують образ національної ідентичності у творі пов'язані з поняттями «*une terre natale*» (рідна земля), «*des Ukrainiens*» (українці), «*une famille*» (родина), «*des traditions*» (традиції), є основними маркерами національних ознак у творі. Лексеми, які описують українську природу («*les champs parfumés*» – пахучі поля), національні символи («*Le sel, le pain*» – хліб, сіль, «*serviette brodée*» – вишитий рушник), обряди («*la messe*» –

«Богослужба»), та фольклорні елементи («*Boh predvitchnyj*» – коляда «Бог Предвічний»), надають тексту колориту та підкреслюють його український контекст (Бузько, 2023: 36). Лексико-семантичний аналіз цих аспектів демонструє як через мову літературного твору передаються культурні коди нації.

Батько Софії є уособленням неординарного мислення, живого розуму та водночас символом збереження родинних традицій. Лексичний аналіз розмов між ним та донькою розкриває ціннісні орієнтири української родини, такі як любов до своєї землі та ближніх, важливість зрощування національної пам'яті у молодого покоління: «*Mon père ne peut pas mourir en moi. Ses idées mes idées, doivent survivre*» (Jablonska-Oudin, 1981: 121) («Мій батько, що живе в мені, не може померти. Його ідеї, а вони і мої ж, повинні пережити нас» (Яблонська, 2015: 176)).

У своїй творчості Софія Яблонська поєднала індивідуальний досвід з колективною пам'яттю, що дозволяє їй стати голосом цілого покоління, яке бажає відродити свою історичну пам'ять та самосвідомість у швидко мінливому світі. Подальше дослідження творчості Яблонської є вкрай актуальним для розуміння не тільки української, а й загальноєвропейської культури.

Список літератури

Jablonska-Oudin S. *Mon enfance en Ukraine: souvenirs sur mon père*. Paris: Nouvelles Editions Latines, 1981. P. 152.

Бузько С. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія. Конспект лекцій для здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра, спеціальності 014 Середня освіта, предметної спеціальності 014.01 Середня освіта (Українська мова і література). Кривий Ріг: КДПУ, 2023. С. 36.

Гоменюк В., Беницький А., Гавриш В. Теура. Софія Яблонська: презентація. 2019. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=8ZJqcO8EmcE> (дата звернення: 15.09.2024).

Поліщук Я. Навколосвітня мандрівка Софії Яблонської, *Український журнал. Інформаційний культурно-політичний місячник для українців у Чехії, Польщі та Словаччині*, 2007, № 3 (21). С. 6 – 7.

Черкашина Т. Ю. Мемуарна, автобіографічна, мемуарно-автобіографічна проза: термінологічний аспект. *Вісник Житомирського державного університету*. 2014. Випуск 1 (73). Філологічні науки. С. 212.

Яблонська С. *Книга про батька: з мого дитинства*. К: Богуславкнига, 2015. 272 с.

Яблонська С. Теура / передм. Оксани Забужко. Київ: Родовід, 2018. 232 с.

УСІЧЕННЯ У СУЧАСНІЙ ФРАНЦУЗЬКІЙ РОЗМОВНІЙ МОВІ

Юліана Олійник,
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,
м. Івано-Франківськ

Сьогодні скорочення є поширеним мовним явищем. Сучасна французька мова також пронизана цими формами, які побутують як на письмі, так і в усному мовленні. Водночас, термін «скорочення» має кілька значень. Ось чому, потрібно розрізнити скорочені слова (Fridrichova, 2012: 23), які побутують у розмовній французькій мові.

Кількісне збільшення словникового запасу призводить до раціоналізації мови шляхом економії зусиль, пов'язаних з утворенням нових слів. Одним із яскравіших проявів раціоналізації мовленнєвої діяльності постає явище лексемного скорочення (Єнікєєва, 2006: 93). Вивчення механізмів скорочення слів та їхньої ролі у процесах словотворення в сучасній мові, зокрема у французькій мові, вважається актуальною проблемою в сучасному мовознавстві.

Мовознавці використовують терміни «скорочення», «аббревіатура», «усічення», «акронім» та інші для позначення тих слів, що виникли в результаті будь-якого процесу скорочення. Ось чому навіть різні специфічні форми скорочення можна називати загальноприйнятими способами. З'ясується, що названі терміни можуть мати кілька значень, які еволюціонували з роками і пропонуються в різних дефініціях лінгвістами.

I. Цар називає усічення серед найпоширеніших способів творення нових слів. Мовознавиця фокусує увагу на функційній природі усічення основ, до якого вдається молодь з метою мовної економії в побутовому мовленні. А далі дослідниця уточнює, що усічення є характерними також для розмовного мовлення загалом (Цар, 2021: 86, 109, 177).

Скорочені одиниці мають усі ознаки звичайного слова, адже їх використовують для найменування предметів, явищ, ознак, станів. Окрім того скорочені нонеми виділяються в мовленні, вільно відтворюються в мовленні, мають лексичне та граматичне значення тощо. Зважаючи на формальну зміну,

скорочене слово зберігає ту внутрішню структуру, що й повноформатне слово, оскільки вказує на той самий денотат. Однак скорочена словоформа може надати лексемі певного конотативного забарвлення, що, в свою чергу, може вплинути на стилістичний заряд слова (Єнікєєва, 2006: 94), адже вони отримують експресивне навантаження, властиве для розмовного дискурсу: *fac – faculté, amphi – amphithéâtre, ciné – cinéma, bac – baccalauréat*.

Лексикалізовані короткі форми, як правило, мають схожі лексичні та граматичні категоріальні характеристики, що й їхні багатоскладові аналоги. Звідси випливає, що як усічена, так і повноформатна лексема належить до однієї частини мови, тому мають однакові морфологічні ознаки і виконують схожу синтаксичну функцію (Єнікєєва, 2006: 94). Наприклад, у спонтанному мовленні маємо усічену словоформу *apéro* від *apéritif*, яка зберігає її належність до іменників, рід і число, а також виконує функцію додатка: *On va s` boire un p`tit apéro* (CLAPI).

На думку авторів *La grammaire méthodique du français*, аббревіатура «породжує усічення», а слово «усічення» використовується для того, щоб підкреслити її специфіку: «Абревіатура є скороченням означуваного слова, при цьому означуване залишається загалом незмінним». А далі мовознавці М. Рігель, Ж.-К. Пелла, Р. Ріуї визначають усічення як продовження аббревіаційного скорочення довгих слів (більше трьох складів), найчастіше шляхом вилучення одного або кількох кінцевих складів, внаслідок чого залишаються два або три склади, іноді лише один (Riegel, 1994: 916], яке називається апокопою. Проте існує й афереза, тобто усічення слів шляхом вилучення одного або кількох складів на початку слова: *bus – autobus, cipal – principal, pitaine – capitaine, Toine – Antoine*.

Усічення може супроводжуватися синтаксичним «тупцюванням» (завершені та модифіковані ініціальні сегменти), а може і не супроводжуватися (незавершені ініціальні сегменти). Найчастіше, навіть коли сегмент залишається незавершеним, це переривання не перешкоджає продовженню висловлювання, тобто синтаксичній безперервності. Мовець продовжує розвивати перервану

фразу : *vous li- (vous lisez) l'Est Républicain donc vous êtes de l'Est* (Pallaud, 2006: 712].

Варто привернути увагу до ще одного прийому морфологічного скорочення, який використовується для того, щоб надати письмовому слову ритм і форму спонтанного розмовного мовлення. Його називають синкопою, який полягає у вилучення одного або декількох складів, навіть частково, з середини слова (Fridrichova, 2021: 23), або також елімінація кількох фонем чи букв:

S: *Oh la (.) on f'sait un jeu.*

C: *C'est super qu`vous soyez v`nus* (CLAPI).

Список літератури

Єнікєєва С. М. Скорочення слова як механізм формотворення та словотворення в сучасній англійській мові. ВІСНИК Житомирського державного університету імені Івана Франка. 27. 2006. С. 93-96.

Цар І.М. Українське повсякденне мовлення в міському молодіжному середовищі. Монографія. Київ : Наук. думка, 2021. 224 с.

CLAPI. Corpus de LAngue Parlée en Interaction. URL : <http://clapi.ish-lyon.cnrs.fr/>.

Fridrichova R. La troncation en tant que procédé d'abréviation de mots et sa perception dans le français contemporain. Disertační práce. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci. 2012. URL : <https://theses.cz/id/ip4v2a/>.

Pallaud B. Troncations de mots, reprises et interruption syntaxique en français parlé spontané. 2006, pp.707-715. URL: <https://hal.science/hal-00136744/document>.

Riegel M., Pellat J.-Ch., Rioui R., Grammaire méthodique du français, PUF, Paris 1994.

ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ АСПЕКТИ GERONTOЛІЧНИХ МАРКЕРІВ У РОМАНІ КАТРІН ПАНКОЛЬ «ЖОВТІ ОЧІ КРОКОДИЛІВ»

Марія Палій

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

м. Івано-Франківськ

Як відомо, стилістика – це наука, розділ мовознавства, що досліджує принципи і результати відбору та використання лексичних, граматичних, фонетичних та інших мовних засобів для передачі думок і емоцій за різних обставин спілкування. Щоб визначити межі стилістики, необхідно визначити, що ми розуміємо під її основним терміном – стилем. «Стиль – це контекстуально обмежена лінгвістична варіація» (Enkvist, 1973). Л. Блумфільд вважав, що стиль

– це вибір невідмітних ознак мови, а Б. Кроче до стилю відносив вживання синонімічних форм чи експресії (Шарманова, 2015).

В останні десятиліття лінгвістика функціонує довкола окремих парадигм і напрямів дослідження на межі технологій дисципліни, які традиційно існували окремо. Одним з цих міждисциплінарних предметів зацікавлення є геронтологічний дискурс. Геронтологія, як одна з найдавніших наук, вивчає біологічні, психологічні, медичні, філософські та соціальні аспекти старіння людини. У літературі віднедавна з'явився такий термін, як «геронтологічний маркер», який використовують для позначення процесів старіння та вікових характеристик героїв або для міркування на тему старіння.

Розглянемо приклади використання геронтологічних маркерів, а саме геронтологічних метафор, епітетів та гіпербол, у творі Картін Панколь «Жовті очі крокодилів» (2006). Геронтологічна метафора – це метафора, яка дозволяє візуалізувати і осмислювати процес старіння через образну аналогію з певними явищами. Одним із прикладів є така геронтологічна метафора: «...*t'as l'air d'un vieux crapaud sur une boîte d'allumettes*» (Pancol, 2006). Ця метафора зневажливо порівнює літню людину зі старою ропухою, яка сидить на маленькій сірниковій коробці. Таке порівняння підкреслює непривабливість, незграбність і немічність персонажа, а саме літньої людини. Метафора «*Y a un âge où vaut mieux regarder la télé que rouponner, pas vrai?*» (Pancol, 2006) натякає на те, що в певному віці людина стає занадто старою для активної діяльності та взаємодії з дітьми. Метафора «*C'était un homme à glisser dans le décor d'un catalogue pour inspirer confiance et souligner la qualité du mobilier exposé*» (Pancol, 2006) демонструє нам, що літні люди часто викликають довіру своїм виглядом та поведінкою.

Загалом, геронтологічні метафори в тексті використовуються для створення виразних, часто негативних образів старості та літніх людей. Геронтологічний епітет – це словесний засіб, який використовується для опису людей чи явищ у контексті старіння та геронтології, наукової галузі, що вивчає процеси старіння. Розглянемо приклади геронтологічних епітетів у творі «Жовті очі крокодилів».

Одним із прикладів негативного геронтологічного епітета є *Écrasé de chagrin*. Він підкреслює вразливість та страждання, які часто асоціюються зі старістю. Інший негативний епітет – *d'un œil morne*. Цей епітет вказує на сумний, меланхолійний погляд літнього персонажа. З іншого боку, у тексті також зустрічаються позитивні геронтологічні епітети. Наприклад, *épanoui et béat* описує літнього персонажа, який, незважаючи на свій вік, залишається життєрадісним та енергійним. А такі геронтологічні епітети, як *cheveux gris, les yeux sont rusés, un ventre proéminent* описують зовнішні, фізіологічні зміни людини, яка вже постаріла. Використання різноманітних геронтологічних епітетів допомагає створити більш реалістичні та багатогранні образи літніх персонажів.

Геронтологічні гіперболи – це стилістичний засіб, який використовується для перебільшення певних аспектів старості або характеристик літніх персонажів. У романі присутні такі геронтологічні гіперболи, як «*il sentait son être flotter et se répartir entre mille identités qu'il ne maîtrisait pas*» задля показу в перебільшеному вигляді погане самопочуття літньої людини; гіпербола «*vieux comme le monde*» увиразнює вік людини, натякаючи на те, що вона надзвичайно стара і її життя триває дуже довго.

Отже, геронтологічні метафори, епітети та гіперболи відіграють важливу роль у відображенні процесів старіння, внутрішніх переживань персонажів і їхнього сприйняття власного віку, а також вони є важливим компонентом особливостей відтворення періоду старіння у художньому тексті.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Панколь К. Жовті очі крокодилів / пер. з фран. Ярема Кравець. Київ: Махаон, 2012. 265 с.
- Шарманова Н. М. Ш 26 Етнолінгвістика: навчальний посібник. Кривий Ріг: НПП АСТЕРІКС, 2015. 192 с.
- Enkvist N.E. Linguistic Stylistics. Janus Linguarum. 1973. No.5. P.120-165.
- Pancol K. Les yeux jaune des crocodiles. France: Éditions Albin Michel, 2006. 652 p.

ПРОБЛЕМАТИКА ВІДТВОРЕННЯ СИНТАКСИЧНИХ ЕЛЕМЕНТІВ МОВИ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА У ПЕРЕКЛАДАХ ФРАНЦУЗЬКОЮ МОВОЮ

Павло Сорохтей
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

Актуальність дослідження визначається важливістю комплексного аналізу особливостей перекладу французькою мовою розмовного мовлення покутського простору з метою популяризації української літератури в іншомовному світі. Пропоноване дослідження розширює сферу сучасних перекладацьких досліджень, а також відкриває нові перспективи у перекладознавчому вивченні покутського розмовного мовлення як потенційного джерела збагачення української мови.

Мета роботи полягає у вивченні ймовірних шляхів відтворення мовно-структурних та функціональних особливостей покутських діалектизмів на матеріалі творів Василя Стефаника у французьких перекладах.

Синтаксичні конструкції у творах Стефаника відзначаються своєрідністю та глибоким проникненням у психологію персонажів. Часто вони відображають простоту та прямолінійність мовлення селянського народу, а також його внутрішній світ. Наприклад, у розмовних діалогах між персонажами Стефаник використовує короткі, прості речення з недоречною синтаксичною будовою, що передає емоційну насиченість та експресивність мовлення.

Отже, синтаксичні елементи у творах Василя Стефаника відображають його майстерність у використанні мовних засобів для створення живописних образів та виразного відтворення реалій селянського життя. Вони не лише допомагають створити атмосферу та настрій твору, але й роблять його мовлення живим та автентичним. Аналізуючи новели Василя Стефаника, використану ним лексику, стильові засоби, значне місце також приділяється багатству граматичних форм, які він вживає у своїх творах. Наприклад, на рівні категорії одиничності /збірності: корінь – коріне, колос - колосся, галузка – галуззя, листок – листя.

(Стефаник, 1991: 12). Також, слід зазначити, як відтворюються такі граматичні особливості в перекладі на французьку. В приклад, наведу речення з твору «Стратився»: «Але сьвітила пускали *коріне* у п'тьму і не падали.» (Стефаник, 1899: 26). Для передачі на французьку мову перекладачу не потрібно було змінювати граматичні основи слова, тому діалектне забарвлення таких слів втрачається. Перекладач використовує форму множини, що звісно правильно передає значення слова: «*Mais les feux enfonçaient leurs racines dans le noir et ne tombaient pas.*» (Stefanyk, 1975: 20).

Як зазначила О.Матвіїшин у своїй роботі: «Фонетичні та морфологічні діалектизми зустрічаються часто і саме вони найбільше додають місцевого колориту, емоційного піднесення. Письменник творить наказовий спосіб за допомогою елементів -ко, -му, -меш, -ме, -мемо, -мете та ін., де вони вживаються після або перед дієсловом.» (Матвіїшин, 2019 : 716). Розглянемо декілька прикладів таких особливостей та їх перекладів: «Ой, дитинко, ми тобі з мамов весіле лагодили та музики наймали, а ти собі гет від нас пішов...» (Стефаник, 1899: 27). Також, цікава особливість, яку використовує Стефаник – зміна закінчень, яка несе діалектну забарвленість. Наприклад, «мамов», замість, «мамою», а також уникання –ь в кінці «гет». Ось приклад того як Ж. Максимович справилась з перекладом: «— *Oh, mon enfant, nous, on se préparait pour ta pose, on avait déjà engagé les musiciens et toi, tu t'en es allé d'nous...*» (Stefanyk, 1975: 22). Тут перекладач способом нейтралізації уник слова «мамов», вживши узагальнення, а для передачі всього одного слова «гет», перекладачу знадобилось вжити повноцінну фразу: «*tu t'en es allé d'nous...*».

Відтворення граматичних особливостей завжди потребує особливого підходу в перекладі. Все залежить від перекладача і його чуття мови. Розглянемо такі особливості та їх переклад: «обтер єм» та «поступив єм». Додача такої незначної на перший погляд частинки –єм, створює проблеми в перекладі. Наприклад: «Обтер єм полов вікна, аби за мнов не плакали, бо дурно, тай віступив єм цалком» (Стефаник, 1899: 10), досить складне речення для

перекладу. Розглянемо переклад Ж. Максимович: «— Avec l'ran de ma chemise, j'ai essuyé les carreaux pour qu'ils pleurent plus après moi, parce que c'est pas la peine et puis j'suis sorti pour de bon.» (Stefanyk, 1975: 15). Для передачі на французьку цього речення перекладач підійшов креативно, використовуючи експлікативний метод, Ж. Максимович передала значення, але втратила особливість використаної Стефаником особливості лексики і граматики. Але розглянемо ще один приклад, щоб ще раз підкреслити, який потрібен особливий підхід для кожного речення: «На який гатунок я маю на чужі приспі сидіти ? Йду. Лиш поступив єм си, а вікна в плячь.» (Стефаник, 1899: 10). Тут, виділимо ще нейтральну частинку діалектного мовлення «си». Варіант перекладу: «De quel droit j'suis assis sur l'banc qu'est pas à moi? Je m'en vas. Mais à peine qu'j'avais fait un pas, qu'les vitres se sont mises à pleurer.» (Stefanyk, 1975: 15). Помічаємо перефрази в першій частині речення. І бачимо, як складно передати ці частинки без експлікативного методу та перифраз, і скільки граматичних змін прийшлося здійснити французькою, щоб здійснити переклад.

Список літератури

Василь Стефаник і українська культура. Тези. Частина 2., 1991.

Матвіїшин О. Діалектизми Василя Стефаника крізь призму перекладу німецькою мовою. *Наукові записки [Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Серія : Філологічні науки.* 2019. Вип. 175. С. 714–718.

Стефаник В. Сина книжечка. Образки Василя Стефаника. Чернівці. Накладом друкарні товариства «Рускої Ради», 1899. 132с.

Stefanyk Vassil. La Croix de pierre et autres nouvelles. Traduit de l'ukrainien par Ginette Maxymovytch. Kiev: Editions «Dnipro», 1975. 252 p.

ЛІНГВІСТИКА ТЕКСТУ (АНГЛІЙСЬКА МОВА)

ВИЗНАЧЕННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕРНЕТ-ВІДГУКІВ ЯК ЖАНРУ ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЇ

Сніжана Вагилевич,
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,
Івано-Франківськ

Ключовим аспектом характеристики комунікативного простору в епоху Інтернету є інформація. Постійний розвиток технологій, заснованих на обробці інформації, швидке накопичення нових знань, інформатизація суспільства та розширення інтелектуальної сфери впливають на сутність комунікаційних процесів. Зокрема, це помітно на прикладі інтернет-відгуків, де змінюється сприйняття мови як інструмента для репрезентації знань та досвіду. В таких умовах мова відіграє вирішальну роль у здатності ефективно передавати, зберігати та обмінюватися інформацією. Як і у випадку інших жанрів інтернет-комунікації, інтернет-відгуки використовують природну мову для циркуляції інформаційних потоків, відповідаючи на потреби сучасного суспільства.

Дослідження інтернет-відгуків як жанру інтернет-комунікації є ключовим для розуміння взаємодії користувачів у віртуальному просторі та їхнього впливу на інформаційне середовище. З огляду на швидкі зміни в цифровому світі, вивчення інтернет-відгуків допоможе краще зрозуміти їхню роль у процесах комунікації та формуванні суспільної думки.

Інтернет-відгуки – це текстові повідомлення, в яких користувачі діляться враженнями та оцінками продуктів, послуг або подій, висловлюючи як задоволення, так і незадоволення. Вони можуть включати рекомендації та обмін досвідом. Важливо відрізнити відгуки від рекламних текстів, оскільки їх призначення та вплив на аудиторію різняться (Арешенкова, 2016: 34).

Інтернет-відгуки створюють можливість для активної участі споживачів у процесі відбору та оцінки продукції, а також для пасивного отримання інформації для прийняття рішень. Завдяки Інтернет-відгукам споживачі можуть

отримати об'єктивну інформацію від реальних користувачів, що дозволяє їм зробити кращий вибір при покупці товарів або послуг. Крім того, цей жанр Інтернет-комунікації стимулює взаємодію та обмін досвідом між споживачами, що сприяє формуванню більш об'єктивної оцінки продукції (Wang, 2004).

Основною особливістю інтернет-відгуків є їх публічність і доступність, що дозволяє користувачам висловлювати свою думку про продукти чи послуги онлайн (Nieto, 2014). Вони мають значний вплив на маркетинг, оскільки компанії можуть використовувати відгуки для розуміння потреб клієнтів і спілкування з ними через соціальні мережі (Hussain, 2017). Таким чином, інтернет-відгуки є не лише вираженням думки, але й важливим інструментом взаємодії між бізнесом і його аудиторією в цифровому середовищі.

Інтернет-відгуки як жанр інтернет-комунікації мають специфічні мовні засоби і структуру, зокрема актуальність, фактологічність, логічність, доступність і переконливість (Мова сучасної масово-політичної інформації, 1979). Вони використовують оцінну й експресивну лексику для вираження думок та емоцій автора (Арешенков, 2016). Таким чином, інтернет-відгуки не лише передають інформацію, але й формують публічну думку та сприйняття явищ у суспільстві.

Інтернет-відгуки використовують різні лексичні засоби для вираження експресивності, такі як емоційно-оціночна лексика, тропи (метафора, епітет, гіпербола), сленг, професіоналізми, лексичні повтори та числа. Ці засоби роблять відгуки більш емоційними та які легко запам'ятовуються, впливаючи на сприйняття аудиторії. Прагматичною метою відгуків є оцінка продукту чи послуги, що сприяє зацікавленості споживачів (Корнєва, 2018). Інтернет-відгуки як особистий досвід користувачів стають важливим ресурсом для прийняття рішень та формування споживчої поведінки.

Інтернет-відгуки як жанр Інтернет-комунікації можна визначити через їхні аксіологічні значення, які поділяються на загально-оцінні та частково-оцінні. Перший тип відображає цілісну оцінку, використовуючи прикметники та їхні синоніми з різними стилістичними та експресивними відтінками. До частково-

оцінної групи відносять лексеми, які оцінюють лише один аспект об'єкта з певної точки зору, поділяючись на сенсорні, сублімовані та раціоналістичні оцінки. Крім того, вони можуть мати позитивне (позитивне, меліоративне), негативне (пейоративне, інвективне) та нейтральне оцінне значення (Коротун, 2001).

Отже, інтернет-відгуки є важливим елементом інтернет-комунікації, що впливає на формування публічної думки та сприйняття інформації. Вони дозволяють користувачам виражати свої думки та оцінки через різні форми, такі як текстові відгуки, відеоогляди та коментарі, розширюючи спектр доступної інформації.

Список використаної літератури

- Арешенкова О. Ю. Комунікативно-прагматичні та стилістичні параметри рекламного тексту : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Кривий Ріг, 2016. 230 с.
- Корнева Н. А. Комунікативні цілі та прагматика рекламного тексту. *Молодий вчений*. 2018. С. 61–64.
- Коротун О. О. Семантика оцінки в номінаціях особи. *Ономастика і апелятиви : збірник наукових праць*. 2001. №. 14. С. 86–92.
- Мова сучасної масово-політичної інформації / ред. І. К. Білодід та ін. К. : Наукова думка, 1979. 252 с.
- Hussain S., Ahmed W., Jafar R. M. eWOM source credibility, perceived risk and food product customer's information adoption. *Comput. Hum. Behav.* 2017. No. 66. P. 96–102.
- Nieto J., Hernández-Maestro R. M., Muñoz-Gallego P. A. Marketing decisions, customer reviews, and business performance: the use of the Toprural website by Spanish rural lodging establishments. *Tour. Manage.* 2014. No. 45. P. 115–123.
- Wang Y., Fesenmaier D. R. Towards understanding members' general participation in and active contribution to an online travel community. *Tour. Manage.* 2004. No. 25. P. 709–722.

СЕМАНТИЧНІ АСПЕКТИ ВИРАЖЕННЯ ЕМОТИВНОСТІ В РОМАНІ АНІ ХУАНГ «TWISTED LIES»

Ольга Груша

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

Вивчення емотивності в літературному творі є ключовим аспектом лінгвістичного аналізу, який дає змогу глибше осмислити виразити людські почуття крізь призму мови і мовних засобів. Це дослідження зосереджено на семантичному рівні вираження емотивності у романі Ані Хуанг «Twisted Lies», використовуючи теоретичні основи когнітивної лінгвістики та семантики.

Емоції є невід'ємною частиною людського досвіду, і їхнє вираження в літературі відіграє ключову роль у створенні зв'язку між текстом і читачем. Роман «Twisted Lies» Ани Хуанг дає багатий матеріал для аналізу емотивної мови, оскільки вона сповнена інтенсивних почуттів і складної міжособистісної динаміки.

Дослідження ґрунтується на кількох ключових концепціях у галузі лінгвістики та семантики емоцій:

1. Теорія концептуальної метафори: Лакофф і Джонсон (1980) стверджують, що метафори — це не просто мовні прикраси, а фундаментальні когнітивні механізми, за допомогою яких ми розуміємо абстрактні поняття, включаючи емоції. Їхня робота «Metaphors We Live By» є основою для аналізу метафор роману.
2. Природна семантична метамова: підхід А. Вежбицької у праці «Semantics: Primes and Universals» (1996), у якій запропоновано універсальний набір семантичних примітивів, які можна використовувати для опису емоційних концептів у різних культурах.
3. Дослідження мови емоцій: Ковечеш (2000) розширює концептуальну теорію метафори у своїй праці «Metaphor and Emotion: Language, Culture, and Body in Human Feeling», яка спрямована на осмислення метафор, пов'язаних із емоціями.
4. Теорія оцінки: теорія Мартіна та Уайта (2005), представлена в «The Language of Evaluation: Appraisal in English», де запропоновано системний підхід до аналізу оціночних значень у тексті, включаючи вираження емоцій.

Ана Хуанг використовує багате семантичне поле слів, пов'язаних з емоціями у «Twisted Lies», серед яких можна виокремити такі складники:

1. Концептуальні метафори емоцій. Спираючись на теорії Лакоффа і Джонсона, а також Ковечеша, ідентифікуємо повторювані концептуальні метафори для вираження емоцій. Наприклад:

- ANGER IS COLD: *The rage thickened and coated my skin with frost.* (Huang, 2022: 253)

- EMOTIONS ARE LIQUIDS: *The warmth from her palm radiated up my arm and eased some of the black, restless energy churning in my chest.* (Huang, 2022: 55)

2. Семантичні поля емоцій. Використовуючи підхід Анни Вежбицької, ми аналізуємо семантичні поля, пов'язані з різними емоційними станами. Наприклад, семантичне поле страху охоплює лексеми «*terror*», «*panic*», «*fear*», «*stunned*», а також висловлення, що описують фізіологічні реакції на страх.

3. Контрастивні семантичні структури. Теорія оцінки Мартіна та Вайта, зокрема її підсистема «Attitude», пропонує систематичний підхід до розуміння того, як мова створює емоційні реакції. У цьому контексті контрастні структури можна розглядати як спосіб посилення емоційного впливу через зіставлення. Ана Хуан часто використовує контрастні семантичні структури, щоб створити емоційну напругу та підкреслити складність почуттів персонажів, наприклад:

If she brought me to life with three words—I love you— she slayed me with an equal number. Don't touch me» (Huang, 2022: 283).

Це речення є прикладом багат шарової протиставної структури, де спостерігаємо лексичний контраст «*brought me to life*» проти «*slayed me*». Таке зіставлення життєдайних і життєдайних дій створює яскравий емоційний контраст, підкреслюючи потужний вплив слова на емоційний стан оповідача.

Семантична опозиція та кількісна паралель «*I love you*» проти «*Don't touch me*» репрезентують протилежні кінці емоційного спектру — прийняття проти неприйняття, близькість проти віддаленості. Їхнє зіставлення в одному реченні підсилює емоційний вплив, ілюструючи нестабільність стосунків між головними героями.

Симетрія трьох слів як у позитивному, так і в негативному контекстах створює баланс, який ще більше підкреслює контраст.

Це дослідження сприяє осмисленню мовного вираження емоцій у сучасному літературному тексті, зв'язку між мовними структурами та емоційними реакціями читачів, а також може бути цінним для подальших досліджень у галузі емоційної лінгвістики та літературної стилістики.

Література

- Huang A. Twisted Lies. New York: Bloom Books, 2022. 496 p.
Lakoff G., Johnson M. Metaphors We Live By. Chicago: University of Chicago Press, 1980. 256 p.
Wierzbicka A. Semantics: Primes and Universals. Oxford: Oxford University Press, 1996. 512 p.
Kövecses Z. Metaphor and Emotion: Language, Culture, and Body in Human Feeling. Cambridge: Cambridge University Press, 2000. 244 p.
Martin J. R., White P. R. R. The Language of Evaluation: Appraisal in English. New York: Palgrave Macmillan, 2005. 278 p.

ФРАЗЕОЛОГІЗМИ У АНГЛОМОВНОМУ РЕКЛАМНОМУ ДИСКУРСІ

Вікторія Єгрешій

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,
Івано-Франківськ

Уявити сучасний світ без реклами практично неможливо, як і неможливо не визнати її величезний вплив на суспільну свідомість. Вона має здатність "нав'язувати необхідність", формувати нові або знищувати застарілі цінності. Сьогодні реклама займає провідну позицію серед інших медіа завдяки своїй яскравості, виразності та різноманіттю можливостей реалізації стратегічних ідей. Її вплив на свідомість аудиторії, вміння керувати та маніпулювати поведінкою людей роблять рекламу ключовим інструментом у сучасному житті. Це, безсумнівно, пробуджує науковий інтерес до дослідження рекламної комунікації та способів її втілення.

У центрі будь-якого рекламного повідомлення знаходиться текст, що є багатокомпонентною мовною структурою, яке поєднує вербальні та невербальні елементи. Він створюється в рамках рекламної комунікації і має на меті впливати на споживача так, щоб підштовхнути його до покупки товару або користування послугою. Це основний елемент реклами, поряд із візуальними складовими, такими як зображення, персонажі, логотипи тощо. Саме текстові частини реклами найбільш ефективно мотивують до дії та надовго запам'ятовуються, тому їм надається особлива увага (Городецька, 2015).

Оскільки мета рекламного тексту полягає в тому, щоб вплинути на свідомість аудиторії, привернути її увагу та мотивувати до дії, використання вже знайомих мовних конструкцій є надзвичайно актуальним (Макєдонова, 2016).

Фразеологічні вирази, завдяки своїй метафоричності та образності, показують високу ефективність у рекламних повідомленнях. Вони широко використовуються не лише в художніх творах, але й у повсякденному мовленні, що робить їх добре впізнаваними та зрозумілими для більшості людей.

Фразеологічні вирази є важливим інструментом для розвитку мови та оновлення її мовних засобів, зокрема в рекламних текстах. Вони являють собою сталі словосполучення, які мають унікальні структурні характеристики, які відрізняють їх від звичайних синтаксичних конструкцій. Завдяки цьому вони дозволяють зробити мовлення реклами більш оригінальним і виразним (Безугла, 2017).

У рекламних текстах фразеологізми виконують безліч важливих функцій, роблячи рекламу більш ефективною. Зокрема, варто виділити наступні функції:

Привертання уваги (завдяки своїй незвичній формі, фразеологічні одиниці часто привертають увагу потенційних покупців. Вони відомі і легко впізнавані цільовою аудиторією) - **the real McCoy** - “щось справжнє або найкраще”. У рекламі використовується для підкреслення автентичності продукту: "Our whiskey is the real McCoy."

Запам'ятовуваність (фразеологізми роблять рекламний текст більш легким для запам'ятовування, адже вони часто є частиною повсякденного мовлення, і їх використання в рекламі робить повідомлення простішим для сприйняття) - **hit the nail on the head** - “потрапити точно в ціль”, часто цей фразеологізм використовується у рекламних текстах, щоб акцентувати увагу на перевагах продукту: "Our product hits the nail on the head when it comes to quality."

Підсилення емоційного впливу (фразеологізми додають емоційного наповнення рекламному тексту, роблячи його більш переконливим та емоційно насиченим) - **a piece of cake** - “щось дуже просте”. У рекламі може використовуватися для підкреслення простоти використання продукту: "Installing our software is a piece of cake!"

Створення асоціацій (Фразеологізми часто використовуються для створення позитивних асоціацій з продуктом або брендом. Це допомагає

закріпити гарне враження про продукт у свідомості споживача через знайомі для нього або неї образи чи ідеї) - **the best of both worlds** - “поєднує усі найкращі риси”. У рекламі може використовуватися для підкреслення переваг продукту: **"Our hybrid car gives you the best of both worlds – speed and fuel efficiency."**

Передача культурних та мовних конотацій (Фразеологічні одиниці містять в собі глибокий культурний контекст, тому їх використання в рекламі допомагає створити зв'язок із певною культурною групою або аудиторією) - **bite the bullet** - “виконати важке завдання”. У рекламі цей фразеологізм може бути використано для підкреслення потужності та сили продукту: **"It's time to bite the bullet and switch to our energy-saving technology!"**

Отже, з огляду на вищевикладену інформацію, можна стверджувати, що завдяки своїй метафоричності та емоційному наповненню фразеологізми роблять рекламне повідомлення більш зрозумілим та ефективним. Використання фразеологізмів у рекламних текстах допомагає рекламодавцям швидко встановлювати контакт з аудиторією, оскільки такі вирази є легко впізнаваними і часто викликають позитивні асоціації. Крім цього, фразеологічні одиниці додають тексту культурних та мовних конотацій, завдяки яким реклами можуть точніше націлюватися на конкретні групи споживачів, що збільшує ефективність рекламних кампаній.

ЛІТЕРАТУРА:

- Безугла Т. А. Англо – і німецькомовний рекламний дискурс: полікодовий лінгвопрагматичний підхід : дис. ... канд філол. наук : 10.02.04. Харків, 2017. 304 с.
- Городецька І. В. Англійськомовний рекламний текст косметичних засобів: структура, семантика, прагматика: дис.... канд. філол. наук: спец. 10.02.04. Чернівці, 2015. 203 с.
- Македонова О. Трансформація фразеологічних одиниць у дискурсі англomовної реклами // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. Луцьк. 2016. №6. С. 121–125.

ЛІНГВО-ПРАГМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ TED TALKS ПРО БУЛІНГ

Ольга Ковальчук

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,
Івано-Франківськ

У сучасному суспільстві проблема булінгу стає все більш важливою, адже вона впливає на психічне здоров'я та соціальну адаптацію молоді. TED Talks це платформа, де обговорюють важливі соціальні теми, включаючи булінг. Аналіз таких виступів допомагає зрозуміти, як мовні засоби впливають на сприйняття цієї проблеми, формуючи соціальну свідомість і заохочуючи слухачів до дій. Вивчення мовних стратегій у TED Talks може показати, як вони впливають на реакцію аудиторії. Виступи не лише інформують, а й створюють емоційний фон, що допомагає глибше усвідомити проблему. Важливо дослідити, які риторичні прийоми, метафори та особисті історії використовуються для переконання людей у необхідності подолання булінгу.

Розуміння впливу дикції на сприйняття аудиторії має ключове значення для проведення ефективних виступів Ted Talks про знущання. Вибір слів, які використовують спікери, може суттєво вплинути на те, як аудиторія інтерпретує серйозність випадків булінгу. Завдяки ретельному відбору лексики доповідачі намагаються викликати у слухачів співчуття, занепокоєння та відчуття терміновості. Таке стратегічне використання мови не тільки допомагає точно передати досвід тих, хто постраждав від знущань, але й відіграє вирішальну роль у мобілізації аудиторії до колективних дій. Роль метафор і порівнянь у Ted Talks про знущання значно покращує розуміння та релевантність для аудиторії. Метафори та порівняння також допомагають висвітлити складність булінгу, роблячи його більш доступним для людей, які, можливо, не мають особистого досвіду з ним. Одним із найпотужніших стилістичних прийомів, які використовуються в TED Talks про булінг, є використання риторичних запитань для сприяння роздумам і залученню аудиторії. Риторичні запитання є особливо ефективними в цьому контексті, оскільки спонукають аудиторію до самоаналізу та розгляду власного досвіду та переконань щодо булінгу. Ставлячи такі

запитання, доповідачі можуть створити більш інтерактивний досвід, який глибоко резонує зі слухачами, роблячи проблему залякування не просто віддаленою проблемою, а особистим занепокоєнням, яке вимагає індивідуальних роздумів і дій (Лесик, 2011: 123). Використання повторів у TED Talks на тему булінгу відіграє вирішальну роль у підкресленні серйозності проблеми. Доповідачі часто повторюють ключові фрази чи поняття протягом своїх презентацій, щоб аудиторія повністю усвідомила та запам'ятала серйозність залякування.

Розглянемо кілька конкретних прикладів мовних засобів:

Повторення:

«verbal abuse», «hurt people... hurt people», «inaction grants permission», «are comin and coming», «the most painful... it is painful».

Статистичні дані:

«52% of young people report abot cyber bullying», «53% secondary student suffer from depression», «2000 adults across the US 31% had been bullied», «9000 federal employers 57% were bullied», «UNICEF publishes a global bullying map US China 20%-30% bulluied in a regular basis, Canada Russia 30-40% are bullied» (Ben Smithwell).

Риторичні запитання:

«but what about bullying?», «why aren't we talking about it?», «why they were picking on me?».

Метафори:

«put yourself in someone's shoes», «dark cloud of constant shame and anxiety», «painful journey», «bullying were a disease», «darkness cannot drive out darkness», «enough of the darkness let's move into the light» (Nicholas Carlisle).

Особиста історія:

«i'm getting better grades then they are», «a group of boys grabbed me and they punched me so hard in the belly», «they punched me every day», «i was bullied in my marriage» (Kevin Ward).

Таким чином, ми розглянули мовні засоби, такі як: метафора, власний досвід, емоційна апеляція, риторичне запитання, використання статичних даних та повторення. Давайте проаналізуємо вплив вище зазначених мовних засобів на сприйняття теми булінгу та його запобігання.

Метафори допомагають зрозуміти складні концепції через знайомі образи. Наприклад, порівняння булінгу з «хворобою» підкреслює його руйнівний вплив на психіку жертви. Це спонукає аудиторію сприймати булінг як серйозну проблему, що потребує лікування та негайного втручання. Використання особистих історій жертв булінгу надає темі людяності та емоційної глибини. Це допомагає слухачам відчувати співпереживання та краще зрозуміти наслідки булінгу. Розповіді про переживання та відчуття можуть мотивувати до дій і активного залучення у боротьбу з булінгом. Риторичні запитання спонукають до рефлексії і активного мислення. Наприклад, питання «Хто з нас не був свідком булінгу?» закликає слухачів замислитися над власним досвідом та відповідальністю. Це може підвищити усвідомленість і спонукати до обговорення проблеми. Статистичні дані додають ваги аргументам і роблять проблему більш очевидною. Наприклад, цифри, що вказують на поширеність булінгу, можуть шокувати слухачів і підкреслити необхідність запобігання. Факти демонструють, що це не індивідуальна проблема, а соціальна. Повторення ключових фраз або ідей підсилює їхнє сприйняття і запам'ятовування. Наприклад, повторення фрази «Булінг – це не нормально» може сформувати чітке уявлення про неприпустимість такого явища, закріплюючи цю думку в свідомості слухачів. Використання даних мовних засобів формує глибше розуміння теми булінгу, та дозволяє не лише підвищити усвідомленість, але й спонукати до активних дій у запобіганні булінгу.

Результати дослідження підтверджують, що в промовах TED Talks на тему булінгу використовують риторичні засоби, які сприяють емоційній залученості слухачів та їх співпереживанню. Виступи містять мовні засоби, які сприяють глибшому розумінню проблеми, а також здатні ефективно формувати соціальні уявлення про булінг, підвищувати обізнаність даної теми, так спонукати до конкретних дій

для запобігання булінгу. Подальші дослідження в цьому напрямі можуть мати вагомні практичні наслідки для освіти та суспільної свідомості в майбутньому.

Література

Лесик І. В. Контрастивні стилістичні засоби вербалізації іронії: лінгвокогнітивний аспект : *Наукові записки. Серія «Філологічна»*. 2011. Вип. 20. С. 121–129.

Removing Bullies. Ben Smithwell.

URL: <https://www.youtube.com/watch?v=3ls2SgSAyvK> (Access date: 24.09.2024)

Control+Alt Delete Bullying. Zahra Khuhro

URL: <https://www.youtube.com/watch?v=bPgs0AJYtSI> (Access date: 25.09.2024)

Adult bullying: The epidemic no one talks about. Kevin Ward

URL: https://www.youtube.com/watch?v=O_4uB-j-zgQ (Access date: 24.09.2024)

Let's talk about bullying. Nicholas Carlisle

URL: <https://www.youtube.com/watch?v=wFhHc92fOCw> (Access date: 26.09.2024)

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО АНГЛІЙСЬКОГО ПОЛІТИЧНОГО МОВЛЕННЯ (НА ПРИКЛАДІ ПРОМОВ ДЖ. БАЙДЕНА)

Валентина Михальчук

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,
Івано-Франківськ

Лексико-семантичні особливості сучасного англійського політичного мовлення становлять значний інтерес для дослідників у галузі лінгвістики, оскільки політична комунікація відіграє ключову роль у формуванні суспільної свідомості та регулюванні соціальних відносин. Політичні промови є потужним інструментом впливу на громадську думку, адже через них політики не лише інформують аудиторію, а й формують її переконання та поведінку. Вивчення лексико-семантичних аспектів політичного дискурсу дозволяє виявити характерні мовні засоби, які використовуються для досягнення риторичних та прагматичних цілей. Однією з ключових фігур сучасного політичного поля є Джоозеф Байден, який після обрання на посаду президента Сполучених Штатів Америки у 2020 році став важливим голосом у міжнародній політиці (Батринчук, 2020, с. 30).

Президент США, як один із ключових політичних лідерів сучасності, пропонує багатий матеріал для аналізу. Його промови відзначаються чітко вираженою структурою, логічністю викладу та використанням широкого спектра риторичних прийомів. Аналізуючи лексико-семантичні особливості промов Байдена, можна виявити характерні мовні засоби, що сприяють створенню ефективного політичного меседжу та впливу на емоційний стан аудиторії.

Виявлені найуживаніші слова в промовах Дж. Байдена можуть включати такі, як «*democracy*» (демократія), «*freedom*» (свобода), «*unity*» (єдність), «*future*» (майбутнє), «*American*» (американський), «*people*» (люди), що підкреслює його фокус на демократичних цінностях, національній єдності та майбутньому країни. Частотний аналіз дозволяє також виявити специфічні слова та вирази, що характеризують політичний стиль Байдена та його риторичні стратегії.

У промовах Дж. Байдена можна виділити такі політичні терміни, як «*policy*» (політика), «*legislation*» (законодавство), «*economy*» (економіка), «*healthcare*» (охорона здоров'я), «*climate change*» (зміна клімату), «*foreign policy*» (зовнішня політика). Ці терміни не тільки окреслюють тематику промов, але й відображають основні напрямки політичної діяльності та пріоритети адміністрації Байдена.

Вживання спеціальної політичної лексики забезпечує точність і зрозумілість викладу, дозволяючи аудиторії чітко усвідомити суть обговорюваних питань. Використання таких термінів також підкреслює компетентність та професіоналізм оратора, сприяючи підвищенню довіри до його слів (Ницполь, 2023, с. 126–127).

У промовах Дж. Байдена часто використовуються епітети для створення позитивного або негативного образу певних осіб, явищ чи подій.

Наприклад, Байден може використовувати позитивні епітети для опису своїх політичних ініціатив, такі як «*bold*» (сміливий), «*innovative*» (інноваційний), «*transformative*» (перетворюючий). Це сприяє формуванню позитивного іміджу його політики та підкреслює її важливість та значущість.

Негативні епітети часто застосовуються для критики політичних опонентів або негативних явищ. Слова на кшталт «*reckless*» (безвідповідальний), «*corrupt*» (корумпований), «*divisive*» (такий, що розділяє) допомагають підкреслити небезпеку та недоліки відповідних дій або політик.

Серед риторичних фігур, часто використовуваних Байденом, можна виділити анафору (повторення одного і того ж слова або виразу на початку кількох речень), що підсилює емоційний вплив та робить промову більш ритмічною та запам'ятовуваною. Наприклад, повторення фрази «*we need*» (нам потрібно) може наголосити на необхідності дій та мобілізувати аудиторію.

Іншим прикладом є антитеза (протиставлення), що дозволяє чітко розмежувати позитивні та негативні аспекти обговорюваних питань. Наприклад, фрази на кшталт «*not just for the few, but for the many*» (не тільки для небагатьох, але для багатьох) підкреслюють демократичний характер політики Байдена та її спрямованість на широкі верстви населення (Amairch, 2023, p. 732)

Також Байден часто використовує риторичні питання для підкреслення важливих аспектів своєї політики та стимулювання рефлексії у слухачів. Наприклад, «*What kind of country do we want to be?*» (Якою країною ми хочемо бути?) або «*Are we willing to let this happen?*» (Чи готові ми дозволити цьому статися?). Такі питання не потребують відповіді, але вони сприяють загостренню уваги на важливих темах та підсилюють емоційний вплив промови.

Отже, лексико-семантичний аналіз промов Дж. Байдена показує, що його політичний дискурс характеризується використанням частотних лексем, спеціальної політичної лексики та ключових фраз, які підкреслюють

демократичні цінності, національну єдність і соціальну справедливість. Використання виразних та емоційно забарвлених лексичних одиниць спрямоване на створення емоційного зв'язку з аудиторією. А застосування різноманітних риторичних прийомів, таких як анафори та антитези, сприяє підсиленню аргументації та переконливості висловлювань.

Тож, аналіз промов Джо Байдена демонструє прагнення до ефективного комунікативного впливу, що досягається через багатство та різноманітність використовуваних мовних засобів.

ЛІТЕРАТУРА:

- Батринчук, З. Р. (2020) Комунікативні стратегії і тактики в промовах Джозефа Байдена. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Філологія»*, 46. Т. 1, 30–34.
- Ницполь, В. І. (2023) Критичний дискурс-аналіз політичного дискурсу (на матеріалі промови Дж. Байдена). *Folium. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», Спецвипуск*, 124–130.
- Amairah, A. H. (2023) Biden's Rhetoric: A Corpus-Based Study of the Political Speeches of the American President Joe Biden. *English Language and Literature Department*, 13 (3), 728–735.
- Nurkhamidah, N., Fahira, R., Ningtyas, A. (2021). Rhetorical Analysis of Joe Biden's Inauguration Address. *JL3T (Journal of Linguistics Literature and Language Teaching)*, 7 (2), 73–82. DOI: 10.32505 / jl3t. v7i2.337.1.

ДИРЕФЕРЕНЦІАЦІЯ ДИРЕКТИВІВ НА КАТЕГОРИЧНІ ТА НЕКАТЕГОРИЧНІ В АНГЛОМОВНИХ РЕКЛАМНИХ ТЕКСТАХ СФЕРИ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Соломія Терлецька

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

Рекламний дискурс постає невід'ємним елементом сучасного інформаційного простору. Рекламний дискурс слід визначити як цілеспрямовану комунікацію, що активно використовує різноманітні засоби сугестивного впливу на реципієнта з єдиною метою – досягнення очікуваних посткомунікативних дій від реципієнтів (Колісниченко, 2020: 95). Серед жанрів рекламного тексту саме Інтернет-реклама широко застосовується на даний час. Вплив на аудиторію в рекламних текстах простору Інтернет, як і в будь-якому іншому виді реклами,

пов'язаний з вмілим використанням лінгвістичних ресурсів, ключовими з яких є мовленнєві акти, котрі обумовлюють напрямок та динаміку усієї взаємодії рекламодавця та споживача.

Рушійною силою виступають директиви, можна окреслити як мовленнєвий акт, що виражає намір мовця, який полягає у тому, щоб інші комуніканти виконали бажану ним дію (Huang, 2014: 133). У рекламних текстах директиви ми розуміємо як мовленнєві акти, реалізовані рекламодавцем (мовцем), орієнтовані на досягнення чіткого комерційного результату, тобто здійснення покупки або підписки на послугу, у якому виконавцем виступатиме споживач. За інтенсивністю волевиявлення мовця директивні висловлення, включаючи рекламні, можуть поділятися на категоричні та некатегоричні (Крайник, 2016: 45).

Категоричні мовленнєві акти характеризуються прямим впливом на адресата та не враховують його думку. Для їхнього повноцінного функціонування достатньо лише розуміння іллокутивної складової (Huang, 2014: 128) адресатом та його готовності до дії. Рекламні категоричні директиви є менш чисельними та використовуються здебільшого для інструктування споживача щодо його наступної потенційної дії:

“Browse Intel Core Ultra Processors SKU” (Intel® Core™ Ultra Processors Family);

“Check out GitHub Codespaces” (GitHub).

Наведені приклади демонструють відсутність етапу роздумів у реципієнта та його негайну орієнтованість на виконання бажаної мовцем дії. Така стратегія рекламодавця, на перший погляд, здатна відлякати покупця своєю категоричністю та негайністю. Проте варто взяти до уваги, що споживач виявив зацікавленість у продукті ще до початку мовленнєвої взаємодії: мовець сам виявив бажання відкрити вебресурс, який просуває продукцію Intel® Core™ Ultra, уривками рекламних повідомлень якого є наведені категоричні директиви. Відповідно, такі мовленнєві акти не матимуть персуазивної природи, проте їхнім завданням буде чітко та лаконічно виразити намір рекламодавця, який

полягатиме у наданні допомоги споживачу досягнути цілі останнього, яка відповідає кінцевій комерційній цілі – здійснення покупки. Таким чином, при застосуванні категоричних директиві цілі адресанта та адресата збігатимуться.

На противагу, категоричним висловленням, некатегоричні передбачають, окрім сигналу розуміння з боку реципієнта та його готовності до дії, рефлексію з боку реципієнта. Як наслідок, адресат може виконати дію на власний розсуд або взагалі відмовитися від її виконання, через що директивний мовленнєвий акт вважатиметься неуспішним. У разі неготовності виконати дію (придбати рекламований продукт), що здебільшого відбувається за розбіжності цілей адресанта та адресата, та її подальшого невиконання (відсутності покупки), перлокутивний ефект акта (Huang, 2014: 130-131) та кінцева комерційна мета будуть недосягнуті. Щоб мінімізувати такі випадки, рекламодавець вдається до непрямого впливу на свідомість реципієнта, що виявляється в додатковій аргументації та демонстрації потенційних благ для споживача у разі користування рекламованим продуктом. Наступні приклади рекламних директивів демонструють непрямий вплив на свідомість адресата:

“Get news, download tools, and find an AWS User Group near you”;

“Boost productivity and work quality with generative AI” (Amazon Web Services).

У продемонстрованих прикладах некатегоричних директивів фіксуємо наявність усіх трьох етапів, котрі передують виконанню дії адресатом: розуміння спонукання мовця, етап роздумів реципієнта, готовність/неготовність реципієнтом виконати дію. Таким чином, під час мовленнєвої взаємодії мовець намагається ненав’язливо схилити реципієнта до думки, що йому потрібен певний товар/послугу, що в кінцевому результаті призведе до збігу цілей комунікантів та досягнення перлокутивного ефекту.

Проведений аналіз продемонстрував, що рекламний дискурс, як і будь-який інший вид дискурсу, для досягнення певних прагматичних цілей ґрунтується на мовленнєвих актах, серед яких директиви орієнтовані на здійснення споживачем певних комерційних цілей. Директиви за інтенсивністю волевиявлення

поділяємо на категоричні та некатегоричні, де перші використовуються за умови збігу цілей комунікантів, а останні – у випадку їх розбіжностей та у потребі додаткового переконання споживача.

Література

Huang Y. Pragmatics. Second Edition. Oxford University Press, 2014. 464 p.

Колісниченко, Т. В. Рекламний дискурс: поняття, ознаки та функції [Текст] / Т. В. Колісниченко // Закарпатські філологічні студії. – Ужгород : Видавничий дім "Гельветика", 2020. – Т. 2№Вип. 13. – С. 93-97. – Бібліогр: с. 96-97 (25 назв) URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/32790>.

Крайник О. В. Лінгвокогнітивні та комунікативно-прагматичні параметри заперечення в сучасній німецькій мові: дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Львів, 2016. - 213 с.

URL: <https://www.intel.com/content/www/us/en/products/details/processors/core-ultra.html> (дата звернення 27.09.2024)

URL: <https://github.com/> (дата звернення 27.09.2024)

URL: <https://aws.amazon.com/> (дата звернення 27.09.2024)

КОГНІТИВНА ЛІНГВІСТИКА І ПОЕТИКА (АНГЛІЙСЬКА МОВА)

НОМІНАТИВНИЙ ПРОСТІР КОНЦЕПТУ “VICTORY” У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Ельвіра Александрович
Прикарпатський національний університет імені В. Стефаника
м. Івано-Франківськ

Стаття присвячена номінативному простору концепту “Victory” у сучасній англійській мові, який є одним з найбільш значущих концептів у сучасній культурі є концепт “Victory”, займає невід’ємне місце в будь-якій культурі, будучи всеохоплюючим символом досягнення тріумфу та успіху. На думку багатьох дослідників, концепт "Victory" в англійській мові має багаторівневу структуру, що виявляється через різні аспекти його вживання та певного символічного значення.

Так як термін “концепт” є одним з найголовніших термінів у лінгвістиці багато дослідників вивчали це у своїх працях , зокрема С.В. Кирилук, А.М. Приходько, І.О. Голубовська , О.О. Селіванова, С.А. Жаботинська, саме вони присвятили розробці перспективних аспектів даної проблеми в сфері мовознавства. Олена Селіванова пише , що концепти є фундаментальними одиницями людського мислення, які відображають ментальні уявлення про об’єктивний світ і реалізуються через мову (Селіванова, 2006, с. 243). Концепт “Victory” займає центральне місце у суспільстві, тому заслуговує на особливу увагу.

Лінгвоспецифіка концепту "Victory" визначається власне тим, що в англійській мові є декілька ключових слів і виразів, що утворюють своєрідну "тріаду перемоги" - "victory", "triumph" та "win". Ця тріада охоплює різні відтінки, пов'язані з поняттям перемоги, відзначаючи це як колективний успіх, а також особисті досягнення. Емоційний аспект концепту "Victory" в англійській

мові проявляється через відкриту і яскраво виражену радість та гордість за досягнення.

Щоб визначити ядро номінативного поля концепту “Victory” було розглянуто визначення даного поняття у таких словниках як Longman Dictionary of English Language and Culture, Oxford English Learner’s Dictionary, Cambridge English Learner’s Dictionary та інші.

Longman Dictionary of English Language and Culture:

- a situation in which you win a battle, game, election, or dispute
- defeat
- a win in a sports game or in a competition
- an important triumph, especially in war or politics
- a situation in which one country wins a war against another country and takes control of it (3)

Oxford Advanced Learner’s Dictionary:

- success in a game, an election, a war etc.
- the defeat of an enemy or opponent in a battle, game or other competition
- an act of defeating an enemy in a struggle (4)

Cambridge English Learner’s Dictionary:

- a very great success, achievement or triumph
- an occasion when you win a game, election, war, or the fact that you have won (2)

Згідно з аналізом лексичних дефініцій видно, що попри різні методи подання значення у словниках, семантична структура концепту “Victory” зосереджена на основному значенні “a success in a war or competition”, це дозволяє виділити три найважливіших концептуальних ознаки лінгвокультурного концепту “Victory”:

- успіх у конфлікті чи змаганні
- перемога над ворогом або супротивником
- досягнення значного успіху після подолання труднощів

Периферійні ознаки даного концепту задаються похідними значеннями, носять відкритий і мінливий в діяхронічному аспекті характер.

Структуру концепту "Victory" можна розділити на такі частини:

1. Ядро концепту представлено компонентом "Victory". Ядро є лексичним виразом значень або семантичних ознак компонентів концепту, що дозволяє замінити кожен з компонентів, будучи представником цілого поля.

2. Центр концепту складається з одиниць, значення яких інтегроване в ядро. Даний концепт представлений такими лексичними одиницями як "triumph" та "win", які мають конкретніші значення, але всеодно тісно пов'язані з ядром.

3. Периферія концепту включає сутності, значення яких лежить далі від ядра. Вони описують і конкретизують основне значення поля. Периферійні елементи зазвичай існують у поєднанні з іншими семантичними полями для формування лексико-семантичної зв'язаності мовної системи. До периферії концепту "Victory" належать такі вирази: "success over difficulties", "personal achievements", "historical triumph", "landmark victory".

4. Фрагменти концепту - це ядерна і вертикальні структури центр-периферія, семантика яких утворює окремі підструктури однорідного чи гетерогенного складу.

Отже, концепт «Victory» в сучасній англійській мові є не лише важливим символом тріумфу, а й складним лексичним явищем, що охоплює багато аспектів, включаючи військові, політичні та особисті досягнення. Дослідження показує, що поняття «перемога» має багаторівневу структуру, яка виражається через ключові слова, такі як «victory», «triumph» і «win». Аналіз лексикографічних джерел виявляє, що центральними елементами концепту є успіх у змаганнях, перемога над супротивником і досягнення значних результатів після подолання труднощів. Таким чином, концепт «Victory» виконує важливу роль у формуванні культурних цінностей та національної ідентичності, підкреслюючи його універсальність і значення в англійськомовному контексті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Селіванова О. О. Концептуальна картина світу в українській мові / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2006. – 352 с. (Селіванова, 2006: 243)

<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/victory>

<https://www.ldoceonline.com/dictionary/victory>

<https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/victory?q=victory>

СТРАТЕГІЇ ВИКОРИСТАННЯ МЕТАФОР У АНГЛІЙСЬКОМУ МУЗИЧНОМУ ДИСКУРСІ 21 СТОЛІТТЯ (КОГНІТИВНО- ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ)

Сніжана Жидан

Прикарпатський національний університет імені В. Стефаника

м. Івано-Франківськ

Використання концептуальних метафор у музичному дискурсі стало інструментом когнітивної та прагматичної комунікації в 21 столітті. Закорінені в когнітивній лінгвістиці, метафори — це не просто поетичні засоби, а фундаментальні когнітивні механізми, які формують наше сприйняття світу. Теоретична основа для розуміння цих метафор у музиці лежить у роботах таких вчених, як Джордж Лакофф і Марк Джонсон, які у своїй основоположній книзі «Метафори, якими ми живемо» стверджують, що метафори широко поширені в повсякденній мові та мисленні (Lakoff, Johnson 1980). Подібним чином такі дослідники, як Макс Блек і Річард Нордквіст, розширили ідею про те, що метафори допомагають структурувати наше розуміння складних абстрактних понять, пов'язуючи їх із більш відчутним досвідом (Black M., 1955, Nordquist, 2009).

Когнітивна прагматика, як частина ширшого лінгвістичного дослідження, досліджує, як люди використовують і інтерпретують мову в контексті (Horn, 2004). У цій структурі концепція концептуальної метафори стає ключовим елементом, що дозволяє відобразити одну концептуальну область на іншу. Наприклад, метафора «Life as a Journey» відображає структуру фізичної подорожі — разом зі шляхами, перешкодами, пунктами призначення та рухом — на абстрактний досвід життя. Ця метафора поширена не лише в повсякденній

мові, але й у музичному дискурсі, де вона допомагає слухачам ставитися до ліричного змісту на особистому рівні.

Музичний дискурс, який характеризується унікальною взаємодією тексту, мелодії та ритму, пропонує багатий ґрунт для реконструкції концептуальних метафор. У піснях часто використовуються метафори, щоб передати складні емоційні стани, соціальні коментарі та особисті наративи стислим і вражаючим способом. Наприклад, у пісні Halsey «Colors» метафора «Colors as Emotions» служить для яскравої ілюстрації емоційного спектру, який відчують у бурхливих стосунках. Синій символізує смуток, а червоний – пристрасть, надаючи слухачам яскраву емоційну палітру (<https://www.youtube.com/watch?v=JGulAZnnTKA>).

Стратегічне використання метафор у музичному дискурсі може посилити вплив повідомлення та викликати глибшу емоційну реакцію аудиторії. «Break My Soul» Beyoncé (<https://www.youtube.com/watch?v=yjki-9Pthh0>) використовує метафору «Release as a Container», де звільнення від тиску суспільства концептуалізується як втеча з обмеженого простору. Ця метафора не тільки резонує зі слухачами на емоційному рівні, але й узгоджується з ширшими культурними дискурсами про психічне здоров'я та розширення можливостей. Такі метафори перетворюють абстрактні почуття обмеження на більш відчутні переживання, роблячи повідомлення пісні більш пов'язаним і таким, що запам'ятовується.

Метафори формують те, як аудиторія інтерпретує емоційний і концептуальний зміст пісні, часто формуючи своє розуміння відповідно до спільних культурних наративів. Наприклад, «Blank Space» Taylor Swift (<https://www.youtube.com/watch?v=e-ORhEE9VVg>) використовує метафору «Relationship as a Blank Space», щоб зобразити непередбачуваність і потенціал для переосмислення романтичних починань. Ця метафора не лише відображає особистий досвід співачки, але й резонує з аудиторією.

Концептуальні метафори також сприяють глибшому залученню до музики, дозволяючи слухачам проектувати свій особистий досвід на ліричний зміст.

«Ocean Eyes» Billie Eilish (https://www.youtube.com/watch?v=viimfQi_pUw) із метафорою «Eyes as Oceans» викликає відчуття простору та емоційної глибини, заохочуючи слухачів досліджувати власні почуття туги та самоаналізу.

Підсумовуючи, стратегічне застосування концептуальних метафор у музичному дискурсі 21-го століття не тільки збагачує ліричний зміст, але й відіграє ключову роль у формуванні сприйняття та залучення слухача. Ґрунтуючись на когнітивній прагматиці та підкріплюючись теоретичними рамками, наданими такими вченими, як Лакофф, Джонсон (Lakoff, Johnson 1980), Блек (Black M., 1955), Нордквіст (Nordquist, 2009) і Хорн (Horn, 2004), ці метафори функціонують як потужні засоби спілкування. Вони дозволяють митцям передавати складні емоційні та концептуальні пейзажі в привабливий і вражаючий спосіб, таким чином створюючи динамічну модель взаємодії з аудиторією.

Список використаної літератури:

- Black M. (1955). "Metaphor". Proceedings of the Aristotelian Society. New Series 55: 273-294. URL: <http://www.jstor.org/stable/4544549>
- Horn, L.R., & Ward, G. (Eds.). (2004). Handbook of Pragmatics. Basil Blackwell.
- Lakoff G., Johnson M. (1980). Metaphors We Live By. Chicago: University of Chicago Press.
- Nordquist R. (2009). What Are Conceptual Metaphors?. ThoughtCo. URL: <https://www.thoughtco.com/what-is-conceptual-metaphor-1689899>

Джерела ілюстративного матеріалу:

- Beyoncé «Break My Soul» URL: <https://www.youtube.com/watch?v=yjki-9Pthh0>
- Billie Eilish «Ocean Eyes» URL: https://www.youtube.com/watch?v=viimfQi_pUw
- Halsey «Colors» URL: <https://www.youtube.com/watch?v=JGulAZnnTKA>
- Taylor Swift «Blank Space» URL: <https://www.youtube.com/watch?v=e-ORhEE9VVg>

ВИРАЖЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ У ФІЛЬМІ ГРЕТИ ГЕРВІГ «БАРБІ»

Божена Івасюк

Прикарпатський національний університет імені В. Стефаника

м. Івано-Франківськ

Тема гендерної ідентичності є однією з найбільш актуальних на сьогоднішній день. Кінематограф відіграє ключову роль у формуванні та переосмисленні суспільних уявлень про гендерні ролі. Яскравим прикладом

цього є фільм «Барбі» (2023), який не тільки підкреслює сучасні підходи до ідентичностей чоловіка та жінки, але й зображає важливу тему пошуку власної ідентичності.

Гендерна ідентичність є ключовим аспектом формування особистості, відображаючи усвідомлення людиною своєї приналежності до чоловічої або жіночої групи. Вона визначає, як індивід сприймає себе у контексті соціальних та психологічних ролей, і формується в процесі соціалізації. Термін «гендерна ідентичність» був введений Дж. Мані у 1955 році, і з того часу з'явилися різні підходи до його розуміння. Наприклад, гендерна ідентичність може бути розглянута як частина базової структури ідентичності, а також як процес формування особистісних характеристик, що пов'язані з певною статтю.

Аналіз поняття «ідентичність» у кінематографі є важливою темою для досліджень як у галузі лінгвістики, так і культурології. У наукових роботах, присвячених цій проблематиці, увага зосереджена на різних аспектах представлення ідентичності. Наприклад, Джудіт Батлер у своїй книзі «Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity» (1990) визначає гендерну ідентичність як результат перформативних актів, тобто дій і поведінки, які постійно відтворюються в соціальному контексті. Вона стверджує, що гендер є не вродженою характеристикою, а соціальним конструктом, що формується через повторення культурних норм і практик. У своїй статті «Gender Schema Theory: A Cognitive Account of Sex Typing» (1981) Сандра Бем вводить концепцію гендерних схем, підкреслюючи, що гендерна ідентичність формується через соціальні стереотипи. У статті «Doing Gender» (1987) Кендіс Вест і Дон Циммерман стверджують, що гендерна ідентичність є частиною соціального взаємодії.

Метою мого дослідження є вивчення концепту IDENTITY у фільмі Грети Гервіг «Барбі» (2023) в контексті гендерної ідентичності. Особлива увага приділяється виявленню лексичних і граматичних засобів, які виражають цей концепт.

Завданням дослідження є досягнення мети за допомогою дослідження концепту IDENTITY фільму Грети Гервіг «Барбі» (2023), аналізу гендерної ідентичності у фільмі та виявлення стереотипних уявлень та пов'язаних з концептом IDENTITY в рамках гендерної ідентичності.

У фільмі «Барбі» гендерна ідентичність передається через різноманітні мовні засоби, діалоги персонажів та інші лінгвістичні елементи. Тож, розглянемо деякі з способів вираження жіночої ідентичності у фільмі:

- Використання займенників та мовних конструкцій

*«She has **her** own ambitions, **her** own style, **her** own voice, and her own choices. Because Barbie inspires everyone to follow their dreams»*

«She chooses her own path»

Ці фрази акцентують увагу на автономії жінки та її праві на вибір. Використання займенника «**вона**» наголошує на важливості жіночої ідентичності та індивідуальності в світі, де жінки часто стикаються з соціальними очікуваннями.

- Використання іменників на позначення приналежності до жіночої статі

У висловлюванні «*The girls who played with them could only ever play at being **mothers***» використано іменники «girls» (дівчатка) та «mothers» (матері) для підкреслення жіночої ідентичності. Тут, вжито «girls», що підкреслює молодість і безпосередність, тоді як «mothers» відображає традиційні очікування щодо жіночої ролі в суспільстві, зокрема роль матері. Використані тут іменники можуть звужувати розуміння жіночої ідентичності, зосереджуючи увагу лише на усталених соціальних функціях жінок.

Мовні способи вираження чоловічої статі у фільмі:

- Використання звертань

«*Hey, **dude**, what's up?*»

Іменник «**dude**» використовується для звернення до чоловіка у неформальному спілкуванні. Він має невимушений характер і часто застосовується серед молоді або друзів. Хоча «**dude**» історично було терміном для звернення до чоловіків, його значення та використання розширювалися, іноді його використовують і для жінок у певних контекстах, хоча це менш поширено.

- Використання іменників

«*Um, I'm a **man** with no power, does that make me a woman?*»

Цей приклад відображає посилення на чоловіка, хоча також привертає увагу до стереотипу, що жінки це особи, які не мають влади та мусять підкорятися чоловікові.

У підсумку оцінки та порівняння передання лексико-стилістичних особливостей мовлення персонажів у серіалі «*Wednesday*» було досліджено, що український переклад надав максимально наближену версію тексту оригіналу.

Отже, є різні мовні засоби, що вживаються для вираження чоловічої та жіночої ідентичностей у фільмі, вони включають займенники, іменники, звертання та інші. Ці елементи сприяють визначенню чоловічої та жіночої статі персонажів та відображають соціальні й культурні норми, пов'язані з гендером.

Список використаних джерел

Judith Butler. *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity* (1990).

West C. and Zimmerman D. *Doing Gender* (1987).

Sandra Lipsitz Bem. *Gender Schema Theory: A Cognitive Account of Sex Typing* (1981).

ЗНИЩЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОЇ ДУМКИ: КРИТИЧНИЙ АНАЛІЗ СТРАТЕГІЇ ПАРТІЇ В РОМАНІ ДЖОРДЖА ОРВЕЛЛА «1984»

Роксолана Тюшко

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Івано-Франківськ

У роботі розглянуто стратегію партії в антиутопічному романі Джорджа Орвелла «1984». Метою дослідження є визначення стратегії та методів, які Внутрішня Партія Ангсоцу використовує для консолідації та увічнення своєї влади. Проблема тоталітарної влади у романі «1984» є актуальною як у дослідженнях українських науковців, так і зарубіжних, зокрема можна виділити праці М. Іконнікової (Іконнікова, 2009), Al-Subaihi, M. і Hanita H. (Al-Subaihi, M. & Hanita H., 2020), Дубняк З. (Dubniak, 2023) та Arslan Z. (Arslan, 2007).

Кінцевою метою партії є збереження влади і контролю над населенням. Для досягнення цієї мети у Партії є дві основні цілі: перша – це світове панування, а друга – це знищення незалежної думки. В центрі філософії Партії знаходиться влада. Окрім бажання до влади через відмову від власної індивідуальності, будь які емоції відкидаються як непотрібні, їх розглядають як злочини проти партії.

Смерть визначається як найбільша невдача («*every human being is doomed to die, which is the greatest of all failures*»). (Orwell, 1949: 333) Якщо розглядати партію як певний колективний розум, а разом з тим і як єдину живу істоту, то її небажання помирати зумовлює бажання знищити заради цього свого основного ворога – думку. Це класичний приклад механізму самозбереження, коли партія намагається забезпечити власне виживання шляхом усунення будь-яких потенційних джерел небезпеки. Ворогами Партії постають саме не люди, – а концепції, думки.

У новомові немає слова *thought*, ні в його значенні як окремого іменника, ні в значенні минулого часу неправильного дієслова. Слово «*think*» – це щось,

що не може існувати поза суб'єктом, на відміну від слова «thought». Єдиний випадок, де в новомові використовується це слово – в слові «thoughtcrime».

Фундаментальною метою партії від початку завжди було виживання, досягнення того, що не вдалося жодному з попередників». Шляхом знищення незалежної думки партія, по суті, намагається запобігти власній «смерті» або, точніше, власному зникненню. Новомова – це ключовий інструмент для здобуття партією своїх цілей.

Отже, тоталітарна влада Океанії планує встановити контроль над усією інформацією, доки реальність не стане такою, якою її називає партія – для цього вона використовує свою найсильнішу зброю – новомову, яка полягає у спрощенні мови, щоб політично невігідні думки більше не були можливими.

Роман висвітлює руйнівні наслідки суспільства, яке надає перевагу послуху та конформізму над індивідуальністю та емоційними зв'язками. У цьому розумінні роман є попередженням про небезпеку тоталітаризму та закликом до людей чинити опір і давати відсіч таким системам контролю.

Література

Жаданов Ю.А. Роман Джорджа Оруелла «1984» у контексті антиутопії першої половини ХХ століття: Автореф. дис. канд. філол. наук.

Іконнікова, М. В. "Особистість VS тоталітаризм у романі Дж. Орвелла 1984." *Наукові записки [Національного університету Острозька академія]. Сер.: Філологічна* 11 (2009): 622-625.

Al-Subaihi, Mohammad Nusr, and Hanita Hanim Ismail. "Orwell's 1984 and the concept of Powerlessness." *International Journal of English, Literature and Social Sciences* 5 (2020): 289-297.

Arslan, Zeynep. Paradoxical politics of power, language, and truth In Orwell's Nineteen Eighty-Four. MS thesis. 2007.

(2020): 289-297.

Dubniak, Zlatyslav. "1984 After February 24th: A Philosophical Rereading of Orwell's Novel." (2023).

Kazin A. Not One of Us. *The New York Revue of Books*. – N.Y., 1984. V. 31. №10. P. 15.

Leys S. Orwell: the Horror of Politics. *Quadrant*, Sydney, 1983. V. 27. №2. 8. Walsh Ch. From Utopia to Nightmare. London, 1962. – XII, 258 p

Orwell, George. «1984» New York: Signet Classic, 1950. 51-53.

ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО (АНГЛІЙСЬКА МОВА)

ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МОВЛЕННЄВОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПЕРСОНАЖІВ У СЕРІАЛІ “WENDESDAY”

Марія Гойдало

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Івано-Франківськ

Мовний портрет – характеристика особистості через мовні засоби, враховуючи соціальні, вікові та психологічні аспекти. Мовленнєвий портрет, у свою чергу, є важливою частиною цього уявлення, яка доповнює його, описуючи конкретний спосіб мовлення індивіда (Ницполь, 2018: 233).

Згідно з професоркою М. Бережною, мовленнєвий портрет полягає у використанні особливих лексичних одиниць для повноцінної передачі образу, це поєднання різних стилістичних елементів (Бережна, 2018: 3).

У серіалі *Wednesday* присутні відмінні один від одного мовленнєві портрети, за допомогою яких автор намагається детально виразити всі риси. У дослідженні було проаналізовано мовленнєві портрети провідних героїв, Вензей Адамс, Енід Цинклер, Ксав'єра Торп та Мартиції Адамс враховуючи їхні лексичні та стилістичні особливості та роблячи акцент на особливостях мовлення, а саме лексиці, зокрема готичної, емоційно-забарвленої, архаїчної, інтелектуальної чи містичної.

Вензей Адамс займає центральне місце в однойменному серіалі. Мовленнєві та особисті характеристики відіграють важливу роль у відтворенні та формуванні особистості. Розберемо лексичні особливості мовлення, а саме: використання специфічної лексики, сленгу, неологізмів, розмовної мови, фразеологізмів та ідіом, що доповнюють її похмуро-чарівний характер.

Головній героїні притаманне використання готичної лексики, оскільки автор подає її в темному та особливому настрою. Таке використання готичної лексики доповнюється загальним створеним автором образом, і використання різного роду лексики створює потрібну героїню, підкреслюючи її захоплення

чимось надприродним, створюючи атмосферу таємничості та інтриги. Найуживанішими словами, які додають готичності, у мовленні героїні є: «*coffin*»-«*труна*»; «*macabre*»-«*жахливий*»; «*creepy*»-«*моторошний*»; «*otherworldly*»-«*потойбічний*»; «*gloomy*»- «*похмурий*»; «*ominous*»-«*зловісний*»; «*menacing*»-«*загрозливий*»; «*foreboding*»-«*передчуття*»; «*paranormal*»-«*паранормальний*».

Слід зазначити, що автор влучно застосовує ці слова для передачі повноцінного мовленнєвого портрету головної героїні, так як без використання цієї готичної лексики, персонаж був би неповноцінним. Ця готична лексика не просто включена, вона служить для того, щоб підкреслити відстороненість Венздей від буденного світу та її захоплення темними аспектами існування. Мова головної героїні відображає її комфорт зі смертю, надприродним і тривожним, натякаючи на глибше розуміння цих тем, що відрізняє її від однолітків.

Ще один тип лексики, яку часто використовує головна героїня є емоційно-забарвлена. Згідно з українським мовознавцем Михайлом Жовтобрюхом, емоційно-забарвлена лексика – це слова, які виражають різні почуття, а також емоційні відтінки в оцінці явищ дійсності, осіб, подій та ін. (цит. за Бойко: 4, 8). Такий тип лексики виражається: словами з афіксами пестливості та згрублості, переносним значенням слів, синонімами, внутрішньоформної лексеми, жаргонізмами, вигуками, фразеологізмами.

Серіал “Wednesday” є новий, тому у ньому присутнє використання нового рівня лінгвістичної креативності. Головна героїня є підлітком, тому вона використовує багато авторських неологізмів, які створила сама, відображаючи її світогляд, наприклад “wedneslayisms”, “morticiaisms”. Перекладач у такому випадку залишає такі слова не змінними, адже шукати еквівалент буде неправильно. Також у серіалі використовується особлива мова родини Аддамсів, наприклад, «addamsisms», «fiend», «bliss». Використані неологізми підкреслюють унікальність мовлення, додаючи гумору при формуванні мовленнєвого портрету. Академія Невермор, в якій навчається головна героїня

також містить свої неологізми, до прикладу «shadowmancy» (поєднання слів «shadow» та «mancy» (ворожіння); «outlier», що означає прибільшену форму словосполучення «outcast student»; «normie», що починає просту людину, без надприродних здатностей; «Nevermorean» прикметник, який часто використовується, для того щоб описати щось, що належить академії; «MisfitClique», що подавно в перекладі, як «група вигнанців», у цього випадку перекладач використав описовий метод перекладу.

Отже, мовний портрет відображає індивідуальність через мовні засоби, беручи до уваги соціальні, вікові та психологічні аспекти. У серіалі “Wednesday” кожен персонаж має свій унікальний мовленнєвий портрет, який допомагає розкрити його характер. Центральна героїня, Венздей Адамс, вирізняється використанням готичної та емоційно-забарвленої лексики, що підкреслює її похмурий і саркастичний стиль. Ці особливості мовлення грають важливу роль у формуванні повноти образу та створенні атмосфери серіалу.

Список використаних джерел

Бережна М.В. Червона Королева vs. Біла Королева: мовленнєвий портрет (у фільмі Т. Бертонна Alice in Wonderland). Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. Одеса, 2021. No 50. (у друці).

Бойко Н. І. Інтерпретація експресивної лексики в лінгвістичній спадщині М. А. Жовтобрюха та А. П. Грищенка. Ніжин: НДПУ ім. М. Гоголя, 2013. 7 с.

Ницполь В.І. Мовна особистість персонажа серійного вбивці (на матеріалі американської прози ХХ століття): дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / ДВНЗ «Прикарпатський нац. ун-т ім. В. Стефаника», Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Івано-Франківськ, 2018. 233 с.

МОВНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ КОМПЛІМЕНТУ В АНГЛІЙСЬКІЙ ДИТЯЧІЙ ЛІТЕРАТУРІ ТА ЇХ ПЕРЕКЛАД

Ольга Іваночко

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Івано-Франківськ

Комплімент є важливою частиною успішної міжособистісної комунікації, засобом встановлення гармонійних стосунків між людьми. Аналіз англійської

дитячої літератури підтвердив широке використання в ній компліменту, що свідчить про важливу роль цього мовленнєвого акту в комунікативній поведінці носіїв англійської мови. Послугуючись визначенням Дж. Холмса, під компліментом розуміємо мовленнєвий акт, що експліцитно або імпліцитно відноситься до адресата, зазвичай особи, яка має позитивні характеристики і містить позитивну оцінку, спрямовану як на мовця, так і на слухача, з метою викликати приємні почуття (Холмс, 1988: 446).

Основою для дослідження специфіки перекладу компліменту в англійській дитячій літературі слугували казки британських письменників Діани Вінс Джонс “Мандрівний замок Хаула”, Майкла Бонда “Пригоди Падінгтона” і Рональда Дала “Чарлі та шоколадна фабрика”. Методом суцільної вибірки нами виокремлено та проаналізовано 210 мовленнєвих актів комплімент.

Аналіз фактичного матеріалу дозволив дослідити специфіку перекладу українською мовою позитивно-оцінної лексики, що входить до складу англомовних компліментів. Ми встановили, що найбільший оцінний потенціал належить прикметникам, а суттєво меншу частотність вживання у складі компліментів мають всі інші частини мови, зокрема, прислівники, іменники та дієслова. Відтак, в українських перекладах казок зафіксовано відтворення прикметника *nice*, варіативними відповідниками *чудовий*, *симпатичний*, *добрий* та *гарний*. Комплімент, до складу якого входить лексема *wonderful*, передано у перекладі як *симпатичний*, *чарівливий*, *шикарний* та *надзвичайний*, також зафіксовано граматичну заміну прикметника *wonderful* на іменник *чудо*.

Серед англомовних прислівників *very* найчастіше входить до складу компліменту та вказує на високий ступінь інтенсивності позитивної оцінки, так *very clever* передається виразом *дуже мудро*, а фраза *very nice* – *дуже симпатично*. В цих прикладах ми спостерігаємо еквівалентний переклад українським відповідником *дуже*, проте у компліменті *It's very kind of her*, український переклад зазнав модуляції – *Яка вона добра*.

Зафіксоване часте вживання у складі компліментів лексико-стилістичних засобів, таких як епітет, метафора, гіпербола та метонімія. Переклад метафор, що піддалися нашому аналізу, здійснювався способами контекстуальної заміни, деметафоризації, заміна метафори аналогом або еквівалентом з мови перекладу. Українська метафора *добре підвішений язик* точно відповідає англійському *glib tongue* та влучно передає значення вправної у розмовах людини. Зміст ідіоми *clever mind* репрезентовано епітетом *світла голова*, хоча український відповідник зміщує іллокутивну силу компліменту в перекладі на більш позитивну.

Крім лексичних засобів вираження, комплімент має широкі експресивні можливості, що проявляються у синтаксичній сполучуваності слів, словосполучень, будові речень, тощо (Торосян, 2018: 95). Проаналізований фактичний матеріал, дає змогу зробити висновок, що основними синтаксичними засобами вираження компліменту виступають прості та окличні речення, розділові запитання, конструкції з заперечною часткою *not* і *never* та інтенсифікаторами експресивності *what* і *how*. Найпоширенішою синтаксичною моделлю є просте речення, наведемо приклад: “*You are young as a spring leaf...*” (Jones, 2008: 27). В українському перекладі цього компліменту збережений тип речення – “*Ви виглядаєте юною, немов весняний листочок...*” (Пер. А. Поритко) та зафіксовано контекстуальну заміну підмета *are* на *виглядаєте*, що точніше передає зміст повідомлення. Перекладач зберігає також метафоричність порівняння *as a spring leaf*, пердаючи його еквівалентом *немов весняний листочок*, що надає вислову м’якості та емоційності.

Серед найпоширеніших стилістичних засобів, виокремлених із складу компліментів, виділяємо еліпсис, порівняння, словесні і фразові повтори, анафору та епіфору, асиндетон та полісиндетон. В уривку – *How quick and sharp and full of life!* (Dahl, 204: 21), граматичну основу речення можна диференціювати з попереднього контексту. Уперекладі збережено еліпсис як підмета так і присудка, залишаючи діалогічне мовлення наближене до оригіналу – *Яким кмітливим, проникливим і енергійним!* (Пер. В. Морозова). У ході перекладу було

застосовано ряд трансформацій, зокрема опущення сполучника *and*, з метою поживлення мови перекладу та уникнення полісиндетону в перекладі. Англійський вираз *full of life* зазнав модуляції та відтворюється перекладачем як *енергійний*.

Аналіз способів передачі оцінної лексики показує, що перекладачі найчастіше вдаються до вибору варіативних відповідників, а також еквівалентної та контекстуальної заміни. У ході перекладу синтаксичних конструкцій ми простежили збереження синтаксичного членування твору, емоційного забарвлення ритму та стилю оригіналу. Для досягнення цього перекладачами були застосовані трансформації, серед найпоширеніших виділяємо синтаксичне уподібнення, контекстуальна та граматична заміна, додавання, вилучення та перестановка. Наведені способи перекладу дозволяють уникнути дослівності та адаптувати культурно специфічні, метафоричні компліменти до українського читача, передаючи закладену автором прагматичну спрямованість.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Торосян О.М. Прагматичний потенціал експресивного синтаксису. *Science Review*. 2018. Vol. 6. №2(9), p. 94–99.
- Dahl R. *Charlie and the Chocolate Factory*. Puffin Books, 1995. 190 p.
- Holmes J. Paying compliments: A sex-preferential politeness strategy. *Journal of Pragmatics*. 1988. Vol.12. № 4. p. 445–465.
- Jones, Diana Wynne. *Howl's moving castle*. Greenwillow Books, 2008. 273 p.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ІРОНІЇ В СЕРІАЛІ «ONLY MURDERS IN THE BUILDING»

Соломія Кривень

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Івано-Франківськ

Іронія є одним із різновидів комічного. Її можна кваліфікувати як смішний або дивний елемент ситуації, який суттєво відрізняється від ваших очікувань (Oxford

Learner's Dictionaries). Для іронії важливо, щоб учасники усвідомлювали ситуацію. Вона не завжди закладена у висловленні, іноді виникає з контексту.

Переклад іронії є складним завданням, оскільки він вимагає не лише точного відтворення слів, але й збереження контексту, настрою й культурних нюансів. У серіалі «Only Murders in the Building» іронія відіграє важливу роль, допомагаючи розкривати характери персонажів і їхні взаємини. Однак для перекладачів цей жанр стає викликом, адже необхідно передати глузливі інтонації й підкреслити контраст між очікуваннями й реальністю.

Є дві основні тактики перекладу: пряма й непряма. Прямий переклад можна застосовувати, коли елементи тексту в обох мовах, вихідній і цільовій, мають схожість (Lexika). Цей прийом використовують, коли потрібно змінити граматичну структуру або стиль тексту.

Прямий переклад іронії зберігає структуру й сенс оригіналу. Розглянемо приклад:

«Do you remember the day I sold you on the pool for Splash? You bought it because I was confident and charming and young».

«You were around 58» (с.1, с.3, 26:03 хв)

В українській мові використано дослівний переклад. Про це свідчить той факт, що в українському перекладі збережено структуру й зміст англійського оригіналу. Речення й слова перекладено дослівно, без адаптації до української мови:

«Пам'ятаєш той день, коли я продав тобі ідею про Сплеш? Ти повівся через мою впевненість, шарм, молодість».

«Тобі було близько 58» (с.1, с.3, 26:03 хв)

Завдяки тактиці прямого перекладу іронія залишається в українській версії.

Проте здебільшого використовують непряму тактику перекладу, щоб зберегти іронію, адаптуючи фрази й вирази до української культури для більш природного сприйняття, водночас зберігаючи комічний ефект оригіналу:

«It's all circumstantial without the ring. We don't know the Dimases have it. Circumstantial. Always wanted to throw that word around. Oh God, this is so exciting! Thank you for inviting me into this» (с.1, с.8, 14:49 хв.)

В українській версії цей приклад перекладено як:

«Каблучка це лише припущення. Ми не знаємо чи дійсно вона у родини Дімас. Лише припущення. Завжди хотіла це сказати. Боже, як це хвилююче. Дякую, що запросили» (с.1, с.8, 14:49 хв.)

Хоча загальний зміст збережено, переклад містить стилістичні зміни. Наприклад, для перекладу речення *«Always wanted to throw that word around»* використано еквівалент *«Завжди хотіла це сказати»*.

Використання прямих і непрямих тактик перекладу дозволяє перекладачам уникати неузгодженостей між англомовною й україномовною аудиторіями, зберігаючи водночас іронію в серіалі.

Список використаної літератури

Oxford Learner's Dictionaries URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com>

Types of Translation Techniques and Methods | Lexika. *Lexika*. URL: <https://www.lexika-translations.com/blog/types-of-translation-techniques-and-methods/>

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЗАСОБІВ ХУДОЖНЬОЇ ВИРАЗНОСТІ У ДРАМИ О. МАЦЮПИ «УЛАМКИ І ПАЗЛИ»

Ірина Мельниченко

Прикарпатський національний університет імені Василя
Стефаника, ІваноФранківськ

Переклад драми «Уламки і пазли» англійською мовою вимагає особливого підходу до відтворення засобів художньої виразності, які використовуються в оригіналі. Через специфіку тексту, спрямованого на українську аудиторію, перекладачам довелося використовувати різноманітні перекладацькі трансформації.

Значну увагу в тексті приділено передачі емоційних переживань

письменниці, її труднощам у сприйнятті реальності й майбутнього. Наприклад, «*This is a strange text, it's a non-text, non-theatrical. **There's** no space for theater here, there is no distinction between tones and halftones. There is only evil and good, and, on top of that, a bunch of **emotional** triggers*». При перекладі зазначеного уривку драми перекладачем використано такі способи як опущення зайвих частин тексту в одному реченні та додавання в іншому. Зокрема, в україномовному варіанті перше речення представлено як «*Цей текст – цей дивний текст, не текст, нетеатральний*»; проте, у перекладі вилучено початок речення, а саме словосполучення «*цей текст*». В оригінальному тексті відсутнє таке слово як «*emotional*» або «*емоційних*», яке додано в англomовному перекладі драми. Додатково варто зауважити, що при перекладі використано метод конкретизації, оскільки в англomовному варіанті додано прийменник «*there's*» або «*тут*», тобто вказано на те, де саме немає місця.

Переклад військових подій і трагедій також часто супроводжується контекстуальними замінами:

– «*One night during martial law ...*». Зазначене речення дослівно можливо перекласти як «*Однієї ночі під час воєнного стану ...*». В даному випадку перекладачем використано спосіб контекстуальної заміни, оскільки в англomовному варіанті простежується зниження рівня художньої виразності, знижено передачу емоційності, простежується деяких офіціоз;

– «*...so that if there were a nuclear explosion and there would be an end from which no one escaped ...*». Представлений уривок перекладено із використанням способу заміни, оскільки в оригінальному варіанті зазначену фразу представлено у більш у стверджувальній формі, тобто представляючи ядерний вибух як щось реально можливе, а у англomовному – як щось примарне не можливе виключно у теорії шляхом використання словосполучення «*so that if*»;

Важливу роль у передачі тексту та його сприйняття читачем відіграє такий засіб художньої виразності як угруповання визначень за рівнем експресивної сили, що забезпечує опис відчуттів ненависті, зумовленої пережитими

стражданнями. Наприклад:

– при перекладі фрази «*I think we will soon **drive them out of here then head for the Kremlin and bomb Moscow***» використано спосіб дослівного перекладу шляхом підбору словникових відповідників, внаслідок чого не втрачено зміст тексту;

– при перекладі речення «*Just let them go? I am **vindictive**. I can't just **forgive this***» перекладачем використано спосіб опущення окремих фраз. Зокрема, перекладачем вилучено оригінальну фразу «*Я хочу помститися*» (I want revenge).

У романі О. Мацюпи «Уламки і пазли» використано такий засіб художньої виразності як метафора, тобто представлення слів у непрямому значенні. Наприклад, фразу «*I would at least know my roots*» перекладено із використанням дослівного перекладу, оскільки зазначене словосполучення існує й в англійській мові.

Символізм також відіграє важливу роль у системі засобів художньої виразності драми. Наприклад, у наступному прикладі авторка виражає ненависть до правителя держави-агресора: «*So a performance might involve **burning Putin's empty matryoshka doll***». При перекладі зазначеного речення слово «*перформенс*» перекладено із використанням способу транскрипції як «*performance*», а все інше за допомогою дослівного перекладу, проте прізвище зазначено із великої літери, на відміну від оригінального тексту.

Таким чином, переклад драми «Уламки і пазли» англійською мовою передбачає використання різних перекладацьких трансформацій, включаючи опущення, додавання, заміну окремих слів і контекстуальну заміну. Це дозволяє зберегти художню виразність і адаптувати текст для англomовного читача.

Література

Matsiupa O. Fragments and Puzzles. URL: <https://ukrdrama.ui.org.ua/en/play/fragments-and-puzzles>.

Мацюпа О. Уламки і пазли. URL: <https://ukrdramahub.org.ua/play/ulamky-i-pazly>.

СПОСОБИ ВІДТВОРЕННЯ МЕТАФОРИ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ ЗБІРКИ ОПОВІДАНЬ КАДЗУО ІШИГУРО "НОКТЮРН"

Дарина-Зоя Предко

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Івано-Франківськ

При перекладі літературних творів з однієї мови на іншу особлива увага приділяється передачі метафор, оскільки вони є ключовими елементами художньої мови автора. У збірці оповідань «Ноктюрн» британського письменника японського походження Кадзуо Ішигуро метафори відіграють значну роль у створенні настрою та поглибленні тем твору. При перекладі метафор українською мовою перекладачі зіштовхуються із низкою викликів, серед яких – збереження авторського стилю, культурна адаптація та дотримання оригінальної семантики. Тому важливо виокремити способи відтворення метафор у перекладі збірки «Ноктюрн» українською мовою.

По-перше, велика кількість випадків припадає на використання еквівалентного перекладу. Наприклад, у реченні *Actually, I'm one of the "gypsies"* (Kazuo, 2009). Насправді ж я — «циган» (Ісігуро, 2024) застосовано метафору *gypsies*. В оригінальному тексті *gypsies* використано для позначення вільних, барвистих або мандрівних людей, перекладач застосував еквівалентний вираз, який передає цю ідею без стереотипів та образливих конотацій: ромів.

Розглянемо також особливості застосування лексичних трансформацій. У фрагменті *The truth is, if you're a guitarist, you can be Joe Pass* (Kazuo, 2009). Правда така: якщо ти — гітарист, то будь ти хоч самим Джо Пассом (Ісігуро, 2024) метафора представлена засобами імені музиканта. Метафору прикладу *Joe Pass* було передано засобами трансформації транскрибування – Джо Пасс.

Серед граматичних трансформацій було виокремлено такі:

1. Граматична заміна. They sat there like that for a few seconds, Mr. Gardner, his head bowed, his wife gazing emptily past his shoulder (Kazuo, 2009). Так вони якусь хвилю й просиділи: пан Гарднер з похиленою головою і його дружина, яка дивилася порожнім поглядом понад плечем чоловіка кудись через площу (Ісігуро, 2024). У цьому прикладі використано метафору *gazing emptily*. Метафору оригіналу було передано словосполученням «порожнім поглядом», що свідчить про використання трансформації граматичної заміни, оскільки словосполучення «дієслово + прислівник» передане засобами словосполучення «прикметник + іменник».

2. Перестановки. It was agony, I can tell you, another three, four numbers, and every second I thought he was about to get up and walk off (Kazuo, 2009). І наступні три-чотири номери перетворилися, скажу я вам, на справжню агонію: щосекунди мені здавалося, наче американець ось-ось підведеться і піде геть (Ісігуро, 2024). У прикладі було використано метафору *agony* як засіб підвищення експресивності. При перекладі, метафору було відтворено засобами трансформації перестановки.

So I sat down and told him some more. About my mother, our apartment, the black-market records (Kazuo, 2009). Тож я сів і став розповідати далі. Про свою маму, про наше помешкання, про ті записи з чорного ринку (Ісігуро, 2024). У наведеному прикладі, порівняння тексту оригіналу відтворено засобами перестановки, так як при перекладі метафори було змінено порядок слів: *the black-market records* – записи з чорного ринку.

Виявлено також приклади застосування лексико-граматичних трансформацій:

– Language schools were mushrooming (Kazuo, 2009). Мовні школи росли по всій Європі, ніби гриби після дощу (Ісігуро, 2024). При перекладі метафори *language schools were mushrooming* автор використовує трансформацію модуляції, оскільки було розвинуто сенс метафори: Мовні школи росли по всій Європі, ніби гриби після дощу.

– Now if that makes it sound like I'm the jet-setter (Kazuo, 2009). Гм, звучить так, наче я — бозна-який багатій із власним літаком (Ісігуро, 2024). В цьому випадку метафоризується лексема the jet-setter. У цьому випадку перекладач описує значення метафори, використовуючи трансформацію описового перекладу «бозна-який багатій із власним літаком».

Отже, до способів українського перекладу і відтворення метафори як засобу художньої виразності, а також особливостей ідіостилю Кадзуо Ішигуро можемо віднести такі: застосування еквівалентного перекладу, лексичних трансформацій, граматичних трансформацій, лексико-граматичних трансформацій тощо.

Список літератури:

Ісігуро К. Ноктюрни. URL: <https://kompas.co.ua/suchasna-proza/page-5-6594-noktjurni-kadzuo-isiguro.html>

Kazuo I. Nocturnes: five stories of music and nightfall. URL: https://royallib.com/book/Ishiguro_Kazuo/Nocturnes_five_stories_of_music_and_nightfall.html

ВІДТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЙ У ПЕРЕКЛАДІ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ У ТВОРАХ МАРІЇ МАТІОС «МОСКАЛИЦЯ» ТА «МАМА МАРІЦА – ДРУЖИНА ХРИСТОФОРА КОЛУМБА»

Лілія Трухим

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Івано-Франківськ

Вступ

Безеквівалентна лексика становить особливу категорію термінів та виразів, що не мають точних відповідників в іншій мові (Бусел, 2019). Це явище тісно пов'язане з культурними та історичними аспектами, оскільки деякі слова або поняття є унікальними для певного народу. Визначення еквівалентності в перекладі охоплює функціональну та семантичну подібність слів або фраз в

мовах оригіналу та перекладу (Корунець, 2018). Однак, унаслідок культурних відмінностей, не всі слова можуть бути переведені без втрати змісту.

Реалії та Власні Назви

Реалії та власні назви є невід'ємними елементами безеквівалентної лексики, оскільки вони відображають специфіку культури та ідентичності народу (Зорівчак, 2015). Реалії представляють собою специфічні культурні терміни, що демонструють унікальні аспекти життя, тоді як власні назви (антропоніми, топоніми, назви свят тощо) є важливими для розуміння історико-культурного контексту.

Особливості перекладу побутових реалій

У контексті перекладу побутових реалій, зокрема в творах Марії Магіос, таких як «Москалиця» та «Мама Маріца», критично важливо враховувати їх культурну значущість (Левченко, 2021). Класифікація реалій охоплює предмети одягу, взуття, побутові предмети та дієслова, що описують повсякденні процеси.

Приклади побутових реалій:

- **Постоли:** Транслітеровані як "Moccasin-like shoes worn by Hutsuls", з зазначенням, що постоли є застарілим взуттям.
- **Горботка:** Перекладена як "horbotka" з приміткою, що пояснює, що це вовняна спідниця.
- **Підштаники:** Перекладені як "underpants", що є узагальнюючим терміном.

Приклади власних назв:

- **Антропоніми:** У творі «Москалиця» образ "москалиці" перекладено як Moskalytsia або Russky Woman, а також як Rusachka з приміткою про значення. Ім'я Сем транслітеровано як Sam, а Петро-Павло — як Peter and Paul, що спотворює українську ідентичність (Данилюк, 2020).

- Топоніми: Назва Панська Долина перекладена калькуванням як "Landlords Valley". Топоніми на кшталт "Берегомет" — "Berehomet" або "Писарівка" — "Pysarivka" відтворюються за допомогою транскрипції.
- Назви свят: Наприклад, "Страсна п'ятничка" перекладена як Easter Friday, а "піст на Петра-Павла" — the feast Peter and Paul. Назва свята Івана Купала відтворена як "Ivan Kupalo".

Методи перекладу

- Транслітерація/транскрипція: Зберігає специфіку реалій та власних назв, часто супроводжується поясненнями.
- Дескриптивний перифраз: Використовується у випадках, коли немає прямого аналога (наприклад, "ліжник" — "woolen blankets").
- Метод уподібнення: Застосовується, коли існує схожість, але може бути неточним (наприклад, "картуз" — "beret").

Проблеми перекладу

Численні реалії і власні назви не мають точних аналогів в інших культурах, що ускладнює роботу перекладача. Важливо враховувати контекст та стилістичні нюанси, оскільки ці елементи несуть національну та культурну специфіку.

Приклади страв:

- Бринза: Перекладена з приміткою, що пояснює, що це подібно до сиру халлумі.
- Кулеша: Транслітерована без пояснень, що може ускладнити розуміння.

Висновок

Розуміння побутових реалій та власних назв є ключовим аспектом успішного перекладу, оскільки це дозволяє передати не лише зміст, а й культурний контекст. Перекладачі повинні ретельно підходити до вибору

методів передачі, аби забезпечити точність та адекватність втілення культурної специфіки.

Список літератури

- Бусел, В. Т. (2019). *Великий тлумачний словник сучасної української мови*. К.: Ірпінь: ВТФ Перун.
- Данилюк, Н. (2020). Культурологічна лексика сучасної української народної мови. *Дивослово*, 8, 12–13.
- Зорівчак, Р. П. (2015). *Реалія та переклад (на матеріалі англомовних перекладів української прози)*. Львів: Вид-во при Львів. ун-ті.
- Корунець, І. В. (2018). *Теорія і практика перекладу (аспектний переклад)*. Вінниця: Нова книга.
- Левченко, Т. А. (2021). *Культурні реалії в перекладі: дослідження та практика*. Львів: Видавництво «Терра».
- Матіос, М. (2020). *Москалиця*. Київ: Видавництво «Критика».
- Матіос, М. (2019). *Мама Маріца – дружина Христофора Колумба*. Київ: Видавництво «Фоліо».

РЕАЛІЇ У СЕРІАЛІ ФЕНТЕЗИ «ГРА ПРЕСТОЛІВ» ТА ЇХ УКРАЇНСЬКИЙ ПЕРЕКЛАД

Ольга Федик

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

Серіал фентезі «Гра Престолів» сповнений безеквівалентною лексикою, а саме реаліями, які викликають труднощі при перекладі, проте, це не означає, що перекласти їх неможливо. Перекладачі розробили системи вибору для передачі реалій, які охоплюють різноманітні аспекти. Для перекладу реалій застосовують два основні методи: форенізацію (очуження), яка зберігає характеристики оригінальних одиниць, і доместикацію (одомашнення). Форенізація охоплює такі прийоми, як транскодування та освоєння, тоді як доместикація включає калькування, напівкалькування, семантичні неологізми, семантичну експлікацію, перейменування, уподібнення, функціональний аналог, описовий переклад і контекстульний переклад (Venuti, 1998: 210).

Проаналізувавши різні класифікації реалій, можна виокремити таку групу, необхідну для дослідження серіалу «Гра Престолів»:

- ономастичні реалії (антропоніми, зооніми, етноніми та назви мов, топоніми);
- побутові реалії;
- міфологічні та релігійні реалії;
- суспільно-політичні реалії.

До прикладу, ономастичний апарат роману Дж. Р. Р. Мартіна «Гра престолів» охоплює різноманітні номінативні типи і поділяється на три основні семантичні категорії: антропоніми, зооніми та топоніми. Ці категорії тісно пов'язані між собою, тому, наприклад, аналіз антропонімів у творі не може бути здійснений без урахування того, що номінативна система ґрунтується на певній структурній єдності. Імена персонажів часто відображають їхній статус і місце проживання, тоді як топоніми можуть виступати культурними маркерами певного регіону, вказуючи на час і історичні обставини (Martin, 2019).

Для перекладу ономастичних реалій українською мовою часто використовувалось транскодування. Це особливо важливо для власних імен, специфічних термінів або культурних артефактів, де необхідно зберегти оригінальну назву. Прикладами транскодування із серіала слугують *Daenerys Targaryen* - Дейнеріс Таргарієн, *Stark* - Старк.

За допомогою уподібнення також перекладаються такі категорії власних імен, як клички та прізвиська. Наприклад, прізвисько *Kingslayer* перекладено як *Царевбивця*: "king" стало "царем", а "slayer" — "вбивцею". А прикладом семантичного еквіваленту є прізвисько *Littlefinger*, яке в українському варіанті звучить як *Мізинець*. Назви тварин та епонімів у серіалі перекладені за допомогою семантичних неологізмів. Прикладами таких неологізмів є термін *direwolf*, що став *лютововком*, та етнонім *Ironborn*, який перекладено як *залізнороджені*.

Щодо суспільно-політичних реалій, тут часто застосовується калькування. Наприклад, термін *Master of Coin* перекладено як *Майстер над монетою*, а *gold cloaks* — як *золоті плащі*. Використовується і напівкалькування, як у випадку з *Dothraki Screamer*, що перекладено як *Дотракійський Крикун*. Тут етнонім

Dothraki зберігає своє звучання, але до нього додано український суфікс, що вказує на походження чи приналежність.

У побутових реаліях є випадок контекстуального перекладу. *Greyscale* перекладено як *сіра хвороба*. Оскільки *Greyscale* складається з слів *grey* (сірий) та *scale* (луска), перекладачі обрали термін "сіра хвороба" для точного відображення суті та симптомів захворювання в зрозумілому контексті української мови.

Міфологічно-релігійні реалії відіграють важливу роль у серіалі, адже підтримують магічну атмосферу, і їх зустрічається дуже багато. Зокрема вони пов'язані із поклонінням Старим Богам, що є основною релігією (семибожжя), культу Бога Вогню та релігіям Великої Матері. Важливими є також магічні істоти, такі як дракони і Білі Ходоки, а також специфічні терміни, як-от *Septon* та *Septa*, які вказують на релігійних служителів. Все це підкреслює глибину та продуманість світу, у якому кожен елемент має значення (Martin, 2019).

При перекладі міфологічно-релігійних реалій часто використовуються семантичні еквіваленти. Наприклад, *The Smith* — *Коваль* або *The Stranger* — *Невідомий*. У другому випадку термін "невідомий" передає загальний сенс і концепцію, що відповідає оригіналу, без необхідності зберігати точну форму.

Отже, Джордж Мартін врахував численні культурні та історичні реалії, створюючи складний вигаданий світ. Перекладачі стикаються з викликом не лише зберегти точність термінів, але й передати їх культурне та смислове навантаження, застосовуючи два основні методи: форенізацію (транскодування, освоєння) або доместикацію (калькування, напівкалькування, семантичні неологізми, семантична експлікація, перейменування, уподібнення, функціональний аналог, описовий та контекстний переклад).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Chicago Humanities Festival. An Evening with George R. R. Martin, 2019. YouYube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=IfIpY0eEA84>

Venuti, L. *The Scandals of Translation: Towards an Ethics of Difference*. London and New York: Routledge, 1998. 210 p.

ЛІТЕРАТУРА США ТА ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ (АНГЛІЙСЬКА МОВА)

ГОТИЧНА ТРАДИЦІЯ В РОМАНІ СЬЮЗЕН ГІЛЛ

«Я В ЗАМКУ КОРОЛЬ»

Анастасія Багира

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

м. Івано-Франківськ

Актуальність дослідження. Готична традиція продовжує справляти значний вплив на сучасну літературу, вносячи елементи похмурої обстановки, таємничої атмосфери та психологічного терору. Роман Сьюзен Гілл «Я в замку король» (1970) є яскравим прикладом того, як готична традиція переосмислюється і інтегрується в сучасний роман (Гілл, 1975).

Мета цієї розвідки – визначити особливості художнього вираження готичної традиції в романі Сьюзен Гілл «Я в замку король». Увагу зосереджено на тому, як готичні елементи переосмислюються і вплітаються в сучасний літературний контекст. Для досягнення мети використовуємо порівняльно-історичний, інтертекстуальний та структурно-семантичний методи аналізу.

Сьюзен Гілл у романі «Я в замку король» використовує особливу структуру оповіді, яка узгоджується з готичною традицією, посилюючи моторошну та тривожну атмосферу (Мельник, 2015: 103). Дія роману розгортається в межах Уорінгса, величного особняка, оточеного величезними безлюдними ландшафтами. Ізольованість готичного будинку, який часто розташовується у віддалених, безлюдних місцевостях, символізує теми відчуження та іншості (Блок, 2003: 50). Ця ізоляція може бути як фізичною, так і емоційною, підкреслюючи відокремленість персонажів від зовнішнього світу та їхню внутрішню відчуженість, що спостерігаємо на прикладі героїв роману С. Гілл (Петрова, 2018: 80).

У центрі твору – життя одинадцятирічних хлопчиків-сиріт Чарльза Кіншоу та Едмунда Хупера. Вимушений переїзд Хеліни Кіншоу та її сина Чарльза до садиби Хуперів «Уорінгс» стає доленосним для всіх героїв. Джозеф Хупер — багатий вдівець, якому потрібна економка для догляду за сином Едмундом і будинком. Хеліна Кіншоу, перебуваючи у важкому становищі після смерті чоловіка, погоджується на пропозицію і приїжджає до садиби разом із сином. Діти, які належать до різних соціальних станів, але однаково страждають від свого сирітства, протиставлені один одному з перших сторінок роману (Гілл, 1975: 15).

Готична традиція в цьому романі оприявнюється через обстановку, пронизану загадковістю та темрявою, створюючи враження таємничості та невизначеності. Старовинний замок, де розгортається дія, нагадує класичні образи готичних споруд з їхніми містичними таємницями та забутими куточками (Коваленко, 2010: 47). Особняк з його темними коридорами та прихованими секретами є квінтесенцією готичної обстановки, яка сама по собі стає персонажем. Взаємодія світла й тіні, скрип дощок підлоги та відчуття замкнутості всередині особняка сприяють створенню настрою, сповненого напруги та передчуттям біди (Мельник, 2015: 110). Занепалий особняк символізує розпад соціальної тканини, а боротьба за владу між героями підкреслює готичний мотив пригноблених і гнобителів. Роман заглиблюється в темні закутки людської природи, розкриваючи психологічні жахи, які ховаються за зовнішньою поверхнею. Дослідження дитячих страхів, батьківської недбалості та впливу суспільних очікувань додає глибини тематичному резонансу готичної традиції в «Я в замку король» (Петрова, 2018: 85).

У готичній літературі будинок часто символізує психологічний стан його мешканців. Він може представляти внутрішній світ розуму з його прихованими кімнатами та таємними ходами, що схожі на складність людської психіки. Класичним прикладом у романі є кімната з опудалами тварин, яка не лише

втілює фізичний розпад, але й відображає психічне погіршення або емоційне хвилювання персонажів (Гілл, 1975: 87).

Готична традиція часто досліджує теми влади, занепаду та жахливого, і роман С. Гілл не є винятком. Розвалені фасади, занедбані сади та інтер'єри свідчать про занепад людського духу чи деградацію суспільства. Ці риси сприяють духу відчаю та відчуттю історичної ваги й неминучості, які обтяжують персонажів. Обидва хлопчики прагнуть завоювати трон, стати королем, єдиновладним монархом. Фінальна частина роману трагічна: Чарльз Кіншоу накладає на себе руки. Виною цьому є як цькування, підступні витівки та заздрість Едмунда, так і нерозуміння дітей та стосунків між ними з боку дорослих (Мельник, 2015: 112).

У романі також можна помітити використання типових для готичних творів мотивів та образів, таких як загадкові персонажі з темним минулим або секретами, які чекають на розкриття. Зловісні випадки та несподівані повороти сюжету додають напруги і таємничості у творі, а елементи містики та надприродного підкреслюють непередбачуваність розвитку сюжету (Коваленко, 2010: 52).

Отже, використання готичних елементів дозволяє авторці створити атмосферу, яка захоплює читача і залишає його в напруженому очікуванні майбутніх перипетій, дозволяючи відчути всю магію та таємничість світу, який вона створює. Маніпулюючи структурою оповіді, розвитком персонажів і тематикою, Сьюзен Гілл демонструє глибоке розуміння готичної традиції, підносячи свій роман до переконливого та тривалого внеску в англійську літературу. Уміння Гілл поєднувати сучасні теми з готичним жанром робить її твори особливо цікавими для дослідників і читачів.

Список джерел

Гілл, Сьюзен. Я в замку король. Переклад українською мовою. Київ: Видавництво «А-БА-БА-ГА-ЛА-МАГА», 1975.

Блок, Ігор. Готичний роман: історія та аналіз. Львів: Видавництво «Світ», 2003.

Коваленко, Олена. "Готичні мотиви в сучасній англійській літературі." Літературознавство сьогодення, №4, 2010, с. 45-58.

Мельник, Андрій. "Психологічний аспект готичної традиції в романі Сьюзен Гілл." Психологічний та літературний аспект, №2, 2015, с. 102-115.

Петрова, Наталія. "Ізоляція та влада в «Я в замку король» Сьюзен Гілл." Сучасна англійська література, №1, 2018, с. 77-90.

ІСТОРИЧНЕ ТЛО РОМАНУ ЕЛІЗАБЕТ ГІЛБЕРТ «МІСТО ДІВЧАТ»

Марія Бидік

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

м. Івано-Франківськ

Історичні події у художньому творі переважно спрямовані на поєднання власне історичних подій, фактів, що сприяє максимальній об'єктивності в образному моделюванні дійсності, а також вимислу автора, підпорядкованому законам конструювання певних типів мистецьких світів і текстової реальності як такої. Саме таке поєднання й засвідчує співвідношення історичної правди і вимислу та є частиною поетики художнього тексту.

Історичне тло роману Елізабет Гілберт «Місто дівчат» (2019) відображає період глобальних політичних, соціальних, культурних змін життя США, що, зокрема, пов'язано з переоцінкою багатьох історичних подій та осіб, переосмисленням системи цінностей періоду Другої світової війни та після неї. Історія у романі «втрачає ознаки носія об'єктивних знань про минуле і стає цікавим (через численність потенційних напрямів опрацювання і презентації) об'єктом моделювання і перестворення» (Шевчук, 2006: 2). Прикметним є наростання амплітуди присутності історичного тла у наративній історії головної героїні. Історичний час вона прагне відтворити у закрої своєї пам'яті, через інших людей, через суб'єктивний час. Спочатку історичне тло практично не є присутнім елементом розвитку сюжету. Вівіан настільки переймається власним життям, що історичний період подається хіба через елементи тодішньої моди, імена голлівудських зірок чи назви фільмів. Згодом через активну фазу

залучення США до військових дій історичні факти стають частиною життя головної героїні.

У відтворенні історичних реалій значну роль відіграють елементи медіаланшафту Нью-Йорка. Вони є частиною «міського тексту» за М. Бютором, який вважає, що текст є невід'ємною частиною міста і розуміє під ним вивіски, рекламу, медіа, тобто мову, що зосереджується у міському просторі та накопичує тексти. Більше того, дослідник висуває гіпотезу щодо створення великих міст саме завдяки виникненню письменності, яка стала приводом згуртування соціуму навколо тексту (Butor, 1982: 157). ЗМІ у сюжеті роману переважно визначають вузлові моменти твору. Щодо історичного контексту, то саме газетні повідомлення згадуються у романі як джерело інформації про перебіг війни у Європі. Зокрема, тітка Пег і її подруга Олів перечитували «Нью-Йорк Таймс», «Барронс» і «Гералд Триб'юн». Щодо батька, то Вівіан зауважує, що він читав щодня «гору» газет. Багато з американців були переконані, що США мають вступити у війну, щоб допомогти європейським країнам. Зокрема, оповідачка подає емоційну реакцію тітки Пег: *“I remember Peg shouting one morning over breakfast and the newspapers. She slammed her fist on the table in a burst of rage. “That’s enough of them! They must be stopped! What are we waiting for?”* (Gilbert, 2019: 178).

У романі відчуваються патріотичні мотиви, особливо у зображенні повернення авіаносця «Квін Мері» 20 червня 1945 року з понад чотирнадцятьма тисячами американських вояків на борту. Натовп нью-йоркців радо зустрічав їх, зокрема там була і тітка Пег з плакатом *“Hey, YOU! Welcome HOME!”* (Gilbert, 2019: 377). Коли один з моряків наважився в емоційному піднесенні поцілувати Вівіан, вона порівнює цю сцену зі знаменитим фото, яке облетіло у той день майже усі світові ЗМІ: *“Then he slung his arm around my waist and kissed me—just like you’ve seen in that famous photo from Times Square, on VJ Day”* (Gilbert, 2019: 378). Тут проступає вияв американського патріотизму, який є непоодиноким у

творах Е. Гілберт, про що пише зокрема Е. Циховська (див. дет.: Циховська, 2013).

Один з персонажів роману Френк Грекко буквально несе на собі «відбиток» атаки японських камікадзе на американські кораблі у Перл-Харборі. Він служив на авіаносці «Франклін» разом з братом Вівіан, але залишився живим з численними опіками тіла. Він терпить страшні фізичні страждання, але разом з тим і моральні. Через звинувачення, що залишився живим, нібито самовільно вискочивши у воду під час атаки, через питання до самого себе, чи не був надто слабким, і, врешті, через слова, якими образив Вівіан, коли вперше її побачив. Після війни він обрав службу в поліції у чині патрульного, багато ходив пішки та іноді сидів за кермом. Він не займався канцелярською роботою, не міг сидіти у закритому приміщенні, єдиною розрадою були великі відстані, які він долав пішки.

У романі опосередковано проходить історична інформація про Голокост, який вчинили нацисти щодо єврейського населення у Європі. Подруга Вівіан Марджорі була єврейкою. Вони познайомилися ще до війни, коли батьки Марджорі переїхали з Європи та стали власниками магазину вживаних речей. Марджорі відкрито висловлювала свої побоювання та страхи через війну: *“All my relatives in Europe are in big trouble, you know. Hitler won't rest till he's gotten rid of every last one of them. Mama doesn't even know where her sisters are anymore, or their kids. My father's on the phone with embassies all day, trying to get his family over here. I have to translate for him a lot of the time. It doesn't look like there's any way for them to get through, though”* (Gilbert, 2019: 318).

Отже, авторка вводить історичний контекст і опосередковано (збільшення чоловіків в одностроях на вулицях Нью-Йорка, інформація ЗМІ про події в Європі, бомбардування Лондона, мобілізація американців, Голокост у Європі, перехід економіки США на «військові рейки»), і прямо (трагедія Перл-Харбор, в якій Вівіан втрачає брата, робота на корабельні, сцена повернення моряків ВМС США). Історичний контекст дійсності у творі є інформаційним джерелом, яке

допомагає зрозуміти індивідуальний, а не універсальний досвід у поточній культурній та історичній ситуації.

Список літератури

Циховська Е. Д. Роман «Їсти, молитися, кохати» Елізабет Гілберт як твір чік-літ. *Літературознавчі студії*. 2013. Вип. 40(2). С. 312-317.

Шевчук З. В. Засоби моделювання історії в постмодерній українській прозі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: 10.01.06. / НАН України, Ін-т л-ри ім. Т. Шевченка. Київ, 2006. 19 с.

Butor M. La ville comme texte. *Répertoire V*. 1982. Pp.33-42.

Gilbert E. City of Girls. London: Bloomsbury Publishing, 2019. 564 p.

ЗОЛОТО – УОСОБЛЕННЯ ЦІННОСТІ ЛЮДСЬКИХ ДОСЯГНЕНЬ ТА ІНДИВІДУАЛІЗМУ У КОНТЕКСТІ КНИГИ АЙН РЕНД «АТЛАНТ РОЗПРАВІВ ПЛЕЧІ»

Марія Боднар

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Івано-Франківськ

Як прихильниця золотого стандарту, А. Ренд наділяє золото особливим значенням, різко протиставляючи його паперовим грошам, які вона зображує як аморальні за своєю суттю, адже вони характеризуються вразливістю до урядових маніпуляцій та знеціненням. Золото ж представляє ідеал об'єктивної цінності, вільної від державного втручання та маніпуляцій.

Алан Грінспен, один з перших прихильників економічних поглядів А. Ренд, переконаний, що золото та економічна свобода нероздільні. Він стверджує, що золотий стандарт підтримує капіталізм *laissez-faire*, обмежуючи сферу державного втручання. Золото сприяє торгівлі та економічній стабільності, запобігаючи інфляції та економічні кризи. Позиція А. Грінспена збігається із думкою А. Ренд на те, що золото являє собою запобіжник від надмірної централізованої влади та фінансових маніпуляцій (Greenspan, 1966).

Використання золота страйкарями в Ущелині Дж. Голта символізує їхній статус торговців та дає їм можливість протистояти мародерам, які прагнуть

експлуатувати товаровиробників. У цьому просторі мешканці карбують власні золоті монети: “They were miniature disks of shining gold, smaller than pennies, the kind that had not been in circulation since the days of Nat Taggart; they bore the head of the Statue of Liberty on one side, the words “United States of America – One Dollar” on the other...” (Rand, 2003: 666). Посилання на Ната Таггарта пов'язує символ золота з темою людських досягнень. Він є уособленням чоловіка, який будує, творить і цінує власну працю. Той факт, що золоті монети такого типу не перебувають в обігу ще з часів Ната Таггарта, свідчить про втрату цих цінностей у зображеному суспільстві. Повернення золота уособлює повернення до ідеалів продуктивності та поваги до індивідуальних досягнень.

Більше того, не маючи доступу до золота, Дагні Таггарт стає жебрачкою, незважаючи на те, що має значну кількість паперових грошей: “You're penniless in this valley. You own millions of dollars in Taggart Transcontinental stock – but it will not buy one pound of bacon from the Sanders hog farm” (Rand, 2003: 657). Цей різкий контраст підкреслює справжню цінність золота. В такому випадку гроші як спосіб обміну нічого не варті, якщо вони не підкріплені чимось, що має справжню цінність, а саме – реальною людською працею та вкладеннями у справу.

Р. Даннескольд, один з ключових персонажів роману, надає цьому ще більшого значення, даруючи Г. Ріардену злиток золота як знак справедливості за абсолютно незаконну націоналізацію його винаходу «Ріарден Метал»: “He had a few hundred dollars in cash, left in his wallet, nothing else. But the odd, glowing warmth in his mind, like the feel of a distant handshake, was the thought that in a secret safe of his bedroom there lay a bar of solid gold, given to him by a gold-haired pirate” (Rand, 2003: 872). Кілька сотень доларів Г. Ріардена уособлюють традиційне багатство – скінченне, яке можна легко витратити чи втратити. Однак злиток чистого золота в його потаємному сейфі не є звичайною грошовою вартістю. Він втілює важливе відчуття цінності, що напряму пов'язане з індивідуальними досягненнями та доброчесністю.

Дж. Голт у своїй знаменитій промові викриває хибну позицію про те, що багатство може бути створене через споживання без виробництва, і що паперові гроші рівноцінні золоту: “The man who tells you that it is possible to value without values, to love those whom you appraise as worthless, is the man who tells you that it is possible to grow rich by consuming without producing and that paper money is as valuable as gold” (Rand, 2003: 932). Це твердження чітко зображує золото як захист від фальшивих обіцянок паперових грошей, які піддаються інфляції та довільній девальвації з боку держави. Так само, як золото має внутрішню цінність завдяки своїй рідкості та зусиллям, які необхідні для його видобуття, так і людські досягнення мають цінність, коли вони є результатом наполегливої праці. Як наслідок, суспільство, яке прирівнює фальшиві винагороди до заслужених здобутків, знецінює чесні досягнення і підриває моральну основу суспільства.

Крім того, більшість мешканців Долини Дж. Голта А. Ренд зобразила саме з золотим волоссям, що постало уособленням ідеалу людського духу – блискучого, непохитного та самоцінного: “The sole suggestion of luxury was the color of his hair – the strands stirring in the wind like liquid gold and copper” (Rand, 2003: 655). Порівнюючи волосся персонажа із золотом та міддю, авторка метафорично зображує людину, яка втілює якості, що є рідкісними і цінними у зображеному нею світі, так само як і саме золото. Таким чином А. Ренд виділяє здібності персонажа, його досягнення та моральні цінності.

Загалом, А. Ренд проводить аналогію між внутрішньою цінністю золота і поняттям компетентності в повсякденному житті. Подібно до того, як золото є надійним засобом збереження вартості, компетентність представляє здатність точно розуміти світ і продуктивно діяти в ньому. Таке узгодження економічних і моральних принципів відображає переконання А. Ренд, що раціональність і самодостатність є невід’ємною складовою справедливого суспільства (Powell, 2012: 207–235).

Отже, золото в романі «Атлант розправив плечі» – це не просто метал чи валюта, це втілення філософії об’єктивізму А. Ренд. Воно уособлює цінність

людських досягнень та важливість індивідуальних прав. Протиставляючи золото ненадійній сутності паперових грошей, А. Ренд виступає за суспільство, де багатство є продуктом розуму і зусиль людини, незаплямованим маніпуляціями колективістських ідеологій. Золото, таким чином, постає втіленням справжньої цінності, справедливого багатства та гідності людини.

Список використаних джерел:

Greenspan A. Gold & Economic Freedom. 1966. URL:

<https://www.scribd.com/doc/60148921/Gold-and-Economic-Freedom-Alan-Greenspan>.

Powell R. Taking Pieces of Rand with Them: Ayn Rand's Literary Influence. The Journal of Ayn Rand Studies. 2012. Vol. 12, no. 2. P. 207–235. URL: <https://doi.org/10.2307/41717248>

Rand A. Atlas shrugged. Tandem Library, 2003. 1053 p. URL: <https://antilogicalism.com/wp-content/uploads/2017/07/atlas-shrugged.pdf>.

**ОБРАЗ ФОРА – СИМВОЛ СВОБОДИ ТА САМОВИЗНАЧЕННЯ У
РОМАНІ «ДИВЕРГЕНТ» ВЕРОНІКИ РОТ**

Дарія Вульчин

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Івано-Франківськ

У своєму романі «Дивергент» Вероніка Рот піднімає тему свободи й самовизначення через образ Фора – одного з головних героїв. Авторка акцентує свою увагу на цінності свободи вибору та здатності до самореалізації, що допомагає персонажам подолати тиск у їхньому «жорсткому суспільстві» та знайти своє місце в світі. Тема свободи та самовизначення особистості є важливою і має зв'язок із сучасними психологічними та соціальними проблемами, з якими стикається кожна людина у сучасному світі.

Фор, також відомий як Тобіас, – вісімнадцятирічний хлопець, який допомагає навчати фракцію «Безстрашних». Незважаючи на свої здібності, Фор приймає рішення присвятити своє життя навчанню нових «Безстрашних» солдатів, хоча міг би бути воїном і успішним стратегом «Безстрашних». Це говорить про те, що Тобіас відрізняється від більшості своїх колег, бо має щире бажання допомагати іншим. Фор вважає, що бути могутнім і сміливим, або по-

іншому – «бути Безстрашним» – означає відмовитися від власної безпеки заради захисту інших: “A brave man acknowledges the strength of others,” Four replies. “A brave man never surrenders” (Roth V, 2011: 95).

Протягом усієї оповіді Фор демонструє поведінку та дії, які показують його прагнення до свободи та незалежності. Будучи інструктором у фракції «Безстрашних», він кидає виклик новачкам, але робить це нетрадиційними способами, які виводять їх за межі зони комфорту. Одним із ключових прикладів є те, що Тобіас притискає заряджену рушницю до чола Пітера, змушуючи його «прокинутися» та серйозно поставитися до навчання: “On the first day. Right before he put a gun to Peter’s head. I wish he had pulled the trigger” (Roth V, 2011: 297). Застосовуючи цей несподіваний, раптовий метод, Фор намагається показати, що посвячені повинні бути готовими вийти за межі власних можливостей і прямо зіштовхнутися зі своїми страхами. Отож, це свідчить про те, що Тобіас цінує особисту свободу та право на автономію, а не сліпо слідує встановленим протоколам власної фракції.

Крім того, для новачків, які вступили у фракцію «Безстрашних», був створений тест-симуляція, який показував, чи ти є достойним цієї фракції, чи ні. Симуляція у романі «Дивергент» – це процедура, яка передбачає навчання та оцінку реакцій героїв на стресові ситуації, що дозволить їм краще зрозуміти себе та бути готовими до реальних небезпек, а також – це гарний спосіб виявити Дивергентів. Для Тобіаса пройти цю симуляцію, і не показати, що він Дивергент, було найскладнішим етапом у його житті. Варто розглянути ситуацію, яка відбулась із героєм у симуляції, яку він проходив разом із головною героїнею Беатріс: “He squeezes one eye shut and breathes slowly in. As he exhales, he fires, and the woman's head whips back. I see a flash of red and look away. I hear her crumple to the floor” (Roth V, 2011: 328). У цьому уривку Фор вбиває жінку, незважаючи на свій страх, і це свідчить про його здатність приймати складні рішення у вирішальних ситуаціях. Тобіас є одним із найсильніших і найвитриваліших персонажів у романі «Дивергент». Його здатність керувати власними емоціями

та брати на себе відповідальність за свої рішення, водночас справляючись із найскладнішими ситуаціями, робить його винятковим лідером.

Варто зауважити, що Тобіас більшу частину свого життя вважав себе Дивергентом, проте згодом він усвідомлює, що це не так. Це відкриття змушує його поставити під сумнів свої риси та дії, які раніше він асоціював із образом Дивергента. Саме цей конфлікт із новою ідентичністю відображає прагнення героя до самовизначення і тому Тобіас повинен долати напругу між вимогами суспільства та своїми власними почуттями.

Як тільки Фор усвідомлює правду про себе самого, у нього виникає гнів та бажання помсти, а також він починає відчувати страх. Головний герой глибоко стурбований тим, що може завдавати шкоду іншим людям, він розуміє, що це походить від його минулого досвіду та великих фізичних можливостей. Фор не хоче бути схожим на свого батька Маркуса, який у дитинстві систематично застосовував фізичне насильство до власного сина. Це насильство призвело до того, що Тобіас постійно відчував страх та гнів до свого батька, що негативно вплинуло на його здатність розвивати здорові стосунки з іншими людьми у дорослому віці. "I know. God, I know." My entire life I've daydreamed about killing Marcus. Once I even decided how I would do it – with a knife, so I could feel the warmth leave him, so I could be close enough to watch the light leave his eyes. Making that decision frightened me as much as his violence ever did" (Roth V, 2012: 99). Саме тому цей страх має важливе значення в його намаганнях бути незалежним, оскільки він заважає йому повністю використовувати свої таланти та приймати впевнені рішення. Протягом усієї книги Тобіас боровся з цими проблемами, намагаючись знайти спосіб використовувати свої сили відповідальним чином (Tobias "Four" Eaton in Allegiant Character Analysis). Наприкінці роману Тріс допомагає Тобіасу подолати деякі його страхи та тривоги, а він, у відповідь, зізнається Беатріс у коханні.

Отже, образ Фора в романі «Дивергент» виступає символом свободи й самовизначення. Дії та переконання Тобіаса демонструють цінність особистої

свободи та права приймати рішення самостійно, незважаючи на страх і невпевненість. На прикладі його прагнень до особистої реалізації та подолання суспільних очікувань, авторка висвітлює складні проблеми, з якими стикаються головні герої роману в пошуках своєї справжньої природи та мети у світі. Відмова Фора від конвенцій своєї партії та його зосередженість на особистій відповідальності та хоробрості свідчить про глибоке прагнення до свободи та самовизначення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Roth V. *Divergent*. HarperCollins Children's Books, 2011. 490 p.

Roth V. *Insurgent*. HarperCollins Children's Books, 2012. 347 p.

Tobias "Four" Eaton in Allegiant Character Analysis | Shmoop. Homework Help & Study Guides For Students | Shmoop. URL: <https://www.shmoop.com/study-guides/allegiant/tobias-four-eaton.html> (date of access: 21.08.2024).

ІМАГОЛОГІЧНИЙ КОД ЖИТТЄПИСУ ПЕРСОНАЖІВ У РОМАНІ ЕЛІЗАБЕТ ГІЛБЕРТ «МІСТО ДІВЧАТ»

Мирослава Герасимюк

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

м. Івано-Франківськ

Імагологія як розділ порівняльного літературознавства досліджує функціонування художніх образів і образних систем із різних боків (Я – інший, свій – чужий), їхню генезу, встановлення ролі та місця в історії національних і світової літератур, взаємозв'язку із соціальною дійсністю. (Літературознавча енциклопедія, 2007: 412). Імагологія вивчає ментальні уявлення та стереотипні образи «чужих», «інших» етносів, країн та культур, що сприймаються як чужі для національної свідомості. Вона досліджує, як ці образи сприймаються та функціонують у культурній свідомості, беручи до уваги історичні, культурологічні, соціологічні, психологічні та політологічні аспекти образів.

Імагологія також аналізує, як через ці образи учасники культурного діалогу формують уявлення про самих себе та інших.

До вивчення імагологічних моделей у своїх роботах зверталися Ж.-М. Карре та М.Ф. Гюйяр, Д.-А. Пажо, Г. Дизеринк, Д. Наливайко, В. Будний, М. Ільницький, С. Андрусів, Ю. Словацький, І. Забіяка, К. Мальцева та інші.

Г. Дизеринк у своєму дослідженні «Imagology and the Problem of Ethnic Identity» розглядає питання визначення імагології як галузі літературознавства та науки про національну ідентичність і вводить поняття «етнообраз». Дж. Лірсен розглядає національні стереотипи як складову частину дослідницьких завдань імагологів, оскільки вони є стійкими та загальноприйнятими уявленнями про інших. В українському літературознавстві першим на імагологію звернув увагу Д. Наливайко, який визначив її предмет і стратегії.

Предметом нашого дослідження є імагологічний код життєпису персонажів у романі Елізабет Гілберт «Місто дівчат». Цей твір – складна і багатопланова структура, яка поєднує епістолярний підхід, хронологічний розвиток, тематичні відступи і другорядні історії. Такий підхід дозволяє читачам глибоко зануритися в життя головної героїні – Вівіан Морріс і зрозуміти її розвиток як особистості, а також ширший контекст її часу і оточення.

На противагу одноманітному містечку Клінтон, що уособлює коло сім'ї головної героїні – білих англо-саксонських протестантів, у яких немає сильного емоційного зв'язку у сім'ї, а розмови про ті чи інші проблеми – це табу «*But let me explain my culture of origin to you, Angela, in case you have never been around White Anglo-Saxon Protestants. You need to understand that we have only one central rule of engagement, and here it is: This matter must never be spoken of again.*» (Elizabeth Gilbert. *City of Girls*: 245), – авторка подає Нью-Йорк як багатонаціональне місто можливостей і вдається до детальних описів не лише локацій, а й зовнішності та вдачі героїв, яскраво відображаючи певні національні стереотипи у їх поведінці: у діях Селії Рей та Френка Грекко переважає емоційність, притаманна італійцям: Селія показує крайній ступінь розпущеності

та безвідповідальності, вона помічає собою усе – від рушників у чужій кімнаті, до характеру та поведінки самої Вівіан «*Her mind skipped straight to fame and riches, with no apparent map for how to get there—other than to keep looking like this, and to assume that the world would eventually reward her for it.*» (Elizabeth Gilbert. *City of Girls*: 245). Натомість Френк Грекко, унаслідок травми, накопичує емоції та може відкрити їх лише людині, якій повністю довіряє.

На противагу їм Елізабет Гілберт ставить Едну Паркер – акторку з Британії, твердий характер та самовладання якої стають прикладом для Вівіан. Елізабет Гілберт також вводить образи й інших національностей: єврейка Марджорі, яка має хист до бізнесу ще з дитинства «*Mr. and Mrs. Lowtsky didn't speak the best English, so Marjorie had been doing the talking for them since toddlerhood. At her young age, she already knew the rag trade as well as anyone, and could take orders and deliver threats in four languages...*» (Elizabeth Gilbert. *City of Girls*: 245), а також американець, норвезького походження, – Джим Ларсен, про котрого головна героїня говорить так: «*And he was good-looking in what they call the “all-American” way—sandy-haired, blue-eyed, and fit.*» (Elizabeth Gilbert. *City of Girls*: 126). Проте спостерігаються також виражені корінні риси – стриманий характер та добре виражений патріотизм.

Таким чином, у романі Елізабет Гілберт «Місто дівчат» спостерігаємо яскраво виражені національні стереотипи у більшості фонових персонажів. На противагу цьому авторка використовує протилежну до національних стереотипів поведінку для виділення основних дійових осіб: Вівіан та її найближчого оточення.

Отже, імагологічний аналіз життєпису Вівіан Морріс у романі «Місто дівчат» Елізабет Гілберт сприяє дослідженню розвитку її світогляду упродовж розповіді. Імагологічний код у «Місті дівчат» Елізабет Гілберт допомагає розкрити глибші аспекти персонажів, їхні стосунки з суспільством і самими собою. Емоційне дорослішання та самоусвідомлення героїні відбувається під впливом оточення, зокрема сім'ї та кола друзів, взаємин із представниками

різних соціальних та етнічних груп, а також перебування у реаліях міського простору Клінтона та Нью-Йорка у період з 1940 до 2010 років.

Література

Elizabeth Gilbert. City of Girls. Bloomsbury Publishers. URL: <file:///C:/Users/User/AppData/Local/Temp/7zOCDB1F7E1/Gilbert%20Elizabeth.%20City%20of%20Girls%20-%20royallib.com.html>

Leerssen J. Imagology: history and method // Imagology. The cultural construction and literary representation of national characters. A critical survey. – Amsterdam, 2007.

Алієва З. Образ «Я» / Інший як проблема імагології / З. Алієв // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. Літературознавство. – 2013. – № 13. – С. 3–6

Будний В., Ільницький М. Порівняльне літературознавство / В. Будний, М. Ільницький. – Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2008. – 430 с

Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. — Київ : ВЦ «Академія», 2007. — Т. 1 : А — Л. — С. 412.

<https://archive.org/details/literaturoznachat1/page/n412/mode/1up?view=theater>

Наливайко Д. Літературна імагологія: предмет і стратегії / Д. Наливайко // Наливайко Д. Теорія літератури й компаративістика. – К.: Києво-Могилянська академія, 2006. – С. 91–103.

РОЛЬ ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНИХ ЕЛЕМЕНТІВ У ФОРМУВАННІ ПСИХОЛОГІЧНОГО ОБРАЗУ ДРУЖИНИ У РОМАНІ KERRY FISHER “THE SILENT WIFE”

Оксана Гуляк

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Івано-Франківськ

Лінгвостилістичні засоби відіграють важливу роль у створенні психологічного образу персонажів у художніх творах. У романі Керрі Фішер “The Silent Wife” ці елементи сприяють розкриттю внутрішнього світу головної героїні, її емоцій та переживань, що є ключовими для глибокого розуміння її психологічного портрету. Вибір мовних засобів дозволяє автору не лише передати думки та почуття персонажа, але й вплинути на емоційне сприйняття читачем складних міжособистісних стосунків. Це підкреслює важливість

лінгвостилістичних елементів для досягнення художньої цілісності та емоційної виразності тексту.

У романі Керрі Фішер “The Silent Wife” авторка використовує широкий спектр стилістичних засобів, включаючи метафори, епітети, оксюмори, та порівняння, щоб створити складний і багатошаровий психологічний портрет героїні. Наприклад, через метафоричні образи вона підкреслює ізоляцію та самотність дружини, яка, попри зовнішній спокій, переживає глибокий внутрішній біль. Епітети, що використовуються для опису героїні, надають тексту емоційної виразності й підкреслюють її внутрішню вразливість. Символи використовуються для вираження тепла і затишку, а також зусиль Меггі створити нове життя в старому домі. Вони надають глибини її образу та підкреслюють її бажання досягти стабільності і гармонії в новій родині. Метафори, епітети та символи підкреслюють її емоційну боротьбу, зокрема, її прагнення адаптуватися до нових умов життя, зберігаючи індивідуальність. Контрасти, наприклад, антитеза підкреслює протиріччя між зовнішнім виглядом дружини та її внутрішнім світом. Це додає образу героїні ефекту подвійності, посилює її психологічний конфлікт і робить її характер більш багатограним. Гіперболи, які використовуються у романі, підкреслюють силу почуттів Меггі і те, як її сприймає партнер. Ці перебільшення дають читачеві зрозуміти, наскільки значущими є для Меггі її стосунки з Ніко та його родиною, а також її прагнення до визнання і любові. Порівняння, такі як “like a dog digging out a rabbit hole” і “like a failed football manager” допомагають читачеві краще зрозуміти емоції та вчинки Меггі завдяки знайомим образам (Fisher, 2016). Ці порівняння створюють більш яскраві й зрозумілі картини, які дозволяють читачеві глибше уявити внутрішній світ героїні. Повторення у тексті підкреслює внутрішні конфлікти та емоційні коливання героїні. Наприклад, постійні думки про минуле та порівняння з колишньою дружиною Ніко виявляють невпевненість Меггі та її прагнення знайти своє місце в новій родині. Таке порівняння підкреслює її відчуття недосконалості та бажання відповідати очікуванням.

Внутрішні монологи у романі Керрі Фішер дозволяють глибоко проникнути в думки героїні, розкриваючи її найглибші страхи, надії та сумніви. Через них читач отримує доступ до її внутрішньої боротьби з минулим і прагненням до стабільності, що підкреслюється рефлексіями про стосунки з матір'ю та нову родину. Діалоги ж демонструють складність інтеграції Меггі в нову сім'ю, відображаючи її зусилля побудувати зв'язки, подолати конфлікти і знайти своє місце. Через ці діалоги та монологи авторка розкриває емоційний світ героїні та її внутрішні й зовнішні конфлікти.

Іронія та сарказм у внутрішніх монологів головної героїні служать потужними інструментами для розкриття її емоційного стану. Іронічні роздуми про труднощі інтеграції в нову родину демонструють її усвідомлення складності ситуації, а сарказм посилює відчуття незадоволення, особливо у відповідь на неприязнь родини Ніко, підкреслюючи бажання зберегти гідність в складних умовах. Риторичні питання демонструють сумніви та страхи головної героїні, створюючи простір для саморефлексії. Ці питання підкреслюють складність ситуацій, з якими вона стикається, а також сприяють глибшому розумінню її боротьби з екзистенційними кризами, самокритикою та почуттям безвиході. Просторові образи, зокрема холодний і бездушний будинок, символізують емоційну ізоляцію Меггі та її відчуженість від нової родини. Гра світлом і тінню дозволяє читачеві глибше відчувати емоційний стан героїні. Темрява, в якій вона знаходиться, символізує її внутрішні страхи, сумніви та невпевненість, тоді як яскраве світло вказує на моменти надії та прозріння. Динаміка простору і звукові ефекти посилюють емоційну напругу, дозволяючи читачеві глибше зрозуміти психологічний портрет героїні. Таким чином, стильові елементи формують багатогранний образ Меггі, ілюструючи її внутрішню боротьбу та прагнення до гармонії в житті.

Отже, лінгвостилістичні засоби у романі Керрі Фішер "The Silent Wife" відіграють ключову роль у створенні багатогранного психологічного портрету Меггі. Завдяки внутрішнім монологам, діалогам, метафорам, символам та іншим літературним прийомам читач отримує глибоке розуміння її емоцій, страхів та

боротьби за гармонійні стосунки з новою родиною. Ці елементи не лише підкреслюють емоційну напругу, але й демонструють розвиток персонажа, його еволюцію та прагнення знайти своє місце у світі. Роман стає яскравим прикладом того, як лінгвостилістичні засоби можуть збагачувати літературний твір, створюючи живий і запам'ятовуваний образ.

Список літератури:

Fisher Kerry (Novelist). The Silent Wife. URL: <https://archive.org/details/silentwife0000fish>

**ПРОБЛЕМАТИКА РОМАНУ ДЖОДЖО МОЙЕС «ДО ЗУСТРІЧІ З
ТОБОЮ: ЕКЗИСТЕНЦІЙНИЙ ВИМІР**

Марія Ільків

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Івано-Франківськ

Роман Джоджо Мойес «До зустрічі з тобою» став знаковим твором, який поєднує в собі романтичні та філософські елементи, досліджуючи глибокі питання про сенс життя, кохання і людські стосунки в умовах втрати фізичних можливостей. Для даного літературного твору характерна наявність великої кількості проблематичних ситуацій, які читач прослідковує протягом читання всієї історії.

Насамперед -пошук сенсу життя. Центральною темою роману є пошук сенсу життя, особливо в умовах кризи. Головний герой, Вілл Трейнор, після нещасного випадку втрачає фізичні можливості та бажання жити. Його ставлення до життя змінюється, і він відчуває, що його існування стало безглуздим. Протилежна йому героїня, Луїза Кларк, навпаки, намагається знайти сенс у своєму житті, допомагаючи Віллу. Її бажання підтримувати і змінювати його ставлення до життя ставить під сумнів традиційні уявлення про цінність існування (Moyes, 2012).

Кохання і взаємодія. Кохання між Луїзою та Віллом є рушійною силою сюжету. Воно не лише є романтичним, але й трансформує обох персонажів, відкриваючи нові горизонти. Через їхні стосунки роман досліджує, як люди можуть впливати один на одного, допомагаючи знайти нові межі можливостей, навіть у складних обставинах. Проте роман також ставить питання про те, чи завжди кохання здатне подолати глибокі емоційні травми та існуючі обмеження (Smith, 2018).

Вибір і відповідальність. Вибір, який робить Вілл, стає кульмінацією екзистенційної проблематики роману. Він приймає рішення про самогубство, яке шокує Луїзу та змушує її переосмислити власні цінності. Це рішення відображає складність вибору між життям і смертю, а також відповідальність за своє існування. Вілл, незважаючи на любов до Луїзи, відчуває, що не може більше жити в тілі, яке його обмежує (Jones, 2017).

Соціальні стереотипи. Роман також порушує питання суспільних стереотипів і ставлення до людей з інвалідністю. Через Вілла і його досвід Мойес показує, як суспільство часто ігнорує або неправильно розуміє людей, які стикаються з фізичними труднощами. Це відображає глибокі упередження і страхи, які можуть призводити до ізоляції та відчуження (Brown, 2019).

Отже, роман «До зустрічі з тобою» — це не лише роман про кохання, але й глибоке дослідження екзистенційних питань. Через персонажів і їхні стосунки, Джордж Мойес запрошує читача замислитися над сенсом життя, вибором та відповідальністю, а також про важливість людських зв'язків у складних життєвих обставинах. Попри сумний фінал, роман утверджує цінність існування і спонукає до роздумів про життя в усіх його проявах.

Джерела

Moyes, J. (2012). *Me Before You*. Penguin Books.

Smith, A. (2018). "Love and Loss in Me Before You." *Journal of Modern Literature*, 41(3), 45-59.

Jones, R. (2017). "Choices and Consequences in Contemporary Fiction." *Literary Review*, 22(1), 12-20.

Brown, T. (2019). "Disability Representation in Popular Literature." *Disability Studies Quarterly*, 39(2).

ПОДОРОЖ ЯК ІНТЕРТЕКСТ У РОМАНІ ЕЛІЗАБЕТ ГІЛБЕРТ «ЇСТИ, МОЛИТИСЯ, КОХАТИ»

Олександра Карпець

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

м. Івано-Франківськ

Теорія інтертекстуальності передбачає, що текст потрібно читати у світлі його алюзій та відмінностей від змісту чи структури інших текстів. Жоден текст не функціонує як повністю закрита система. По-перше, письменник є читачем текстів. Е. Гілберт спочатку читала книги, а лише потім взялася за написання «Їсти, молитися, кохати». Саме тому твір мистецтва неминуче пронизаний посиланнями, цитатами та впливами будь-якого роду. По-друге, текст сприймається лише завдяки певному процесу читання; усвідомлення, яке виробляється в момент читання, відбувається завдяки перехресному сприйманню упакованого текстового матеріалу через всі тексти, які читач сприймав до того.

У романі Елізабет Гілберт «Їсти, молитися, кохати» посилання на інші твори та цитати, є важливим елементом для розкриття тем та філософських ідей. У частині, де Елізабет проводить час в ашрамі в Індії, часто згадуються цитати з індуїстських текстів, зокрема з Бхагавад-Ґіти, а також різні медитаційні та духовні вчення. Головна героїня вивчає ці джерела, намагаючись знайти спокій і баланс у своєму житті. Елізабет Гілберт використовує цитати з релігійних джерел у своєму романі «Їсти, молитися, кохати» так як основна тема книги – духовний пошук, пошук героїнею гармонії та внутрішнього миру. Релігійні цитати, особливо з індуїзму, буддизму та християнства, відображають її

прагнення зрозуміти себе через призму духовних вчень. Окрім того, цитати з релігійних джерел показують прихильність Е. Гілберт до ідей про медитацію, відсторонення від матеріального і пошук божественного всередині себе.

За допомогою посилань на Бхагавад-Ґіти авторка змогла додати медитативної глибини і спокою певним сценам, особливо під час перебування в Ашрамі в Індії. Посилання Е. Гілберт слугують своєрідними «вікнами» у світ духовної практики, показуючи, як героїня намагається зануритися в медитацію і релігійне самопізнання. Авторка створює глибший філософський контекст для внутрішніх змін, які переживає головна героїня. Релігійні джерела представляють інший погляд на життя, який контрастує з сучасною західною культурою споживання та досягнень.

Загалом інтертекст подорожі в Е. Гілберт виступає як символічний, метафоричний або реалістичний елемент, що відображає внутрішні зміни головної героїні та служить рушієм сюжету. Інтертекст в романі «Їсти, молитися, кохати» служить літературним прийомом, а саме:

- Мандрівка – метафора внутрішнього розвитку – подорож відображає духовний пошук або особистісне зростання. Наприклад, у Е. Гілберт подорож символізує її боротьбу за повернення до себе справжньої.

- Дорога як випробування – подорож служить засобом перевірки характеру героїні. У таких творах, як «Їсти, молитися, кохати» – це шлях від невпевненої в собі жінки до справжньої героїні.

- Міфологічні та літературні посилання – Е. Гілберт використовує інтертекстуальні посилання на релігійні, філософські, класичні твори, а також музику і фільми поп-культури.

- Подорож як соціальний коментар. Елізабет Гілберт, показує прагнення до індивідуальної свободи і пошуку себе в сучасному суспільстві, яке часто нав'язує певні очікування щодо ролі жінки, шлюбу та кар'єри. Через подорож вона виривається з цих традиційних рамок, досліджуючи нові способи життя та

мислення. Це є відображенням ширших соціальних тенденцій, де особиста автономія і самоідентичність стають важливими темами для сучасних жінок.

- Політичний коментар. Вибір місць для подорожі (Італія, Індія, Індонезія) також підкреслює різноманітність культурних і політичних контекстів, в яких героїня намагається знайти баланс між матеріальним, духовним та емоційним життям. Її взаємодія з різними культурними системами може розглядатися як критика споживацької культури Західного світу і прагнення до більш глибокого духовного змісту.

Отже, інтертекст подорожі виступає універсальним літературним прийомом, що допомагає розкрити глибші сенси в творі, відображаючи як особисті зміни головної героїні «Їсти, молитися, кохати», так і глобальні соціальні та культурні процеси.

Список літератури

Гілберт, Е. (2006). Їжте, моліться, кохайтеся: одна жінка шукає все в Італії, Індії та Індонезії. Нью-Йорк: Вікінг. Грейс, Д. (2010).

Brown A. Meaning making lived experience of Elizabeth Gilbert. *International Journal of Applied Linguistics and English Literature*. 2013. Vol. 2 (1). P. 136- 138.

Rivkin, J., & Micheal R. (1998). Риторична феноменологія, реакція читача. *Теорія літератури, антологія*. Малден, Массачусетс: Блеквелл. (стор. 127-257)

Захарова Д.В. Метафоричне моделювання образу головної героїні романі Еге. Гілберт «Їж, молись і кохай». *Сучасна наука: теорія та проблеми практичного застосування*. Ч. II: ШДПУ, 2017. С.207-212

МІСЦЕ І ФУНКЦІЯ ЖІНОЧИХ ОБРАЗІВ У ВТІЛЕННІ ДОМІНАНТНИХ ТЕМ РОМАНУ ДЖЕЙН ОСТІН “ЧУТТЯ І ЧУТТЄВІСТЬ”

Вероніка Кепешук

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Івано-Франківськ

Жіночі образи в романі «Чуття і чуттєвість» виконують ключову роль у відтворенні соціальних і емоційних викликів, з якими стикалися жінки у патріархальному суспільстві Англії ХІХ століття.

В той час життя жінок значно відрізнялося від життя чоловіків. Жінки мали обмежені права та ролі в суспільстві, тоді як чоловіки мали набагато більше можливостей. Жінки займалися домашніми справами. Вони повинні були бути гарними дружинами та добрими матерями, доглядати за дітьми, прибирати в будинку та виконувати всі обов'язки, що стосувалися сімейного життя. Їхні майнові права також залежали від згоди чоловіка, як зазначає П. К. Дас (Das, 2002: 45).

«Чуття і чуттєвість» драматизує боротьбу безсилим жінок із суспільними умовностями, які ставили перешкоди на шляху до їхніх надій, перш ніж вони могли досягти очікуваної мети — фінансово забезпеченого шлюбу. Дж. Остін, зосереджуючи свою увагу на жіночому образі, прагне розкрити його в різних іпостасях і соціальних статусах. Письменниця представляє різні типи жінок за віком та соціальним становищем: заміжніх, незаміжніх, вдов, збанкрутілих аристократок і заможних жінок високого статусу, тих, що посвячують себе родині, та тих, хто сповідує гедоністичну життєву філософію.

Проте всі ці жіночі образи авторка класифікує на два основні типи: романтичні, чуттєві жінки, чий світогляд базується на емоційній сфері, та жінки нового покоління — раціональні, з маскулініними рисами та аналітичним складом розуму, які рішуче відстоюють своє право на вибір, включаючи вибір супутника життя.

У романі «Чуття і чуттєвість» ці два типи представлені сестрами Дешвуд - Елінор і Маріанни, які є антагоністами, діалектичним єднанням чуттєвого та раціонального аспектів жіночої душі. Маріанна уособлює чуттєву, сентиментальну жінку, що живе за покликом серця. Як зазначає П. Стіл, Дж. Остін ілюструє дурість і егоїзм Маріанни, яка піддається «чутливості», роблячи її фізично загрозовою для себе та інших (Steele, 1982: 154). Дійсно, характер Маріанни не далеко від того, як його описує Джон Харді: її вірність своєму серцю не дає їй тієї «стриманості, необхідної для запобігання несправедливому судженню» та ставленню до інших (Hardy, 1984: 24).

На протипагу Маріанни, Еліанор, що втілює розум і самоконтроль, показана як героїня, яка здатна впоратися з труднощами через стриманість і розсудливість. Здатність до боротьби і примирення водночас є ключовою для розуміння образу Еліанор, адже саме ця риса вирізняє її в суспільстві як представницю типу «нової жінки».

І Еліанор, і Маріанна Дешвуд представляють змінне уявлення про жіночу силу та вплив правильної поведінки на стосунки з майбутніми чоловіками. Зміна статусу жінок у ХІХ столітті в домашній та соціальній сферах відображає перехід до шлюбу на основі дружби. Поява жінки, здатної приховувати свої упередження, показує силу, яку жінки починали набувати в русі до рівності в шлюбі. Дж. Остін пропагує цю нову модель жіночності, поєднуючи старі стандарти поведінки з незалежністю емоцій.

Жінки в романі відчують економічну залежність, особливо через право, яке передбачало успадкування майна чоловіками. Родина Дешвуд опиняється в скрутному становищі після смерті батька, оскільки спадок переходить до сина від першого шлюбу, а жінки залишаються без засобів до існування. Цей аспект підкреслює важливість пошуку стабільності через шлюб, що є головною метою для багатьох жінок того часу.

Окрім головних героїнь, Остін розкриває функцію другорядних персонажів, таких як Люсі Стіл і Фанні Дешвуд, які уособлюють негативні аспекти суспільства, як підступність і егоїзм. Через таких персонажів Остін критикує жінок, що вибирають матеріальні цінності на шкоду справжнім почуттям і етичним нормам.

Отже, через жіночі образи Джейн Остін майстерно розкриває соціальні і моральні дилеми, з якими стикалися жінки у суспільстві, де економічна та соціальна залежність від чоловіків була нормою. Жіночі образи виконують функцію контрасту, що підкреслює складність пошуку балансу між розумом і почуттями. Завдяки цьому контрасту Остін демонструє важливість емоційної рівноваги для досягнення гармонії в особистому житті.

Література

Das P.K. Universal's Handbook On Hindu Succession: Property Right Of Women And Daughters. New Delhi, Law Publishing Co. 2002.

Hardy J. Jane Austen's Heroines: Intimacy in human relationships. London:Routledge, 1984.

Steele P. In Sickness and Health: Jane Austen's Metaphor. Studies in the Novel 14. 1982.

ХУДОЖНІ ОСОБЛИВОСТІ ХАРАКТЕРОТВОРЕННЯ Й ПСИХОЛОГІЗМ ЗОБРАЖЕННЯ ГОЛОВНОЇ ГЕРОЇНИ РОМАНУ МАРШІ ФОРЧУК СКРИПУХ “ВИКРАДЕНЕ ДИТЯ”

Оксана Когут

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Івано-Франківськ

Мовний портрет — це цілісний образ людини, створений за допомогою художньої мови. Він об'єднує в собі різні аспекти: власне портрет (у вузькому значенні, тобто опис зовнішності: рис обличчя, жестів, міміки, одягу), психологічний портрет (характеристика внутрішнього світу персонажа, його рис характеру, поведінки, моральних якостей та уподобань) і мовленнєвий портрет (зв'язок між мовою героя та його характером, а також відмінності від мовлення інших персонажів). Синтез цих компонентів дозволяє автору створити яскравий, багатогранний і повний образ героя, переконуючи читача в реальності художньої правди та чуттєвій достовірності зображуваного. Для досягнення цього письменник підкреслює характерні людські риси, акцентує на них, посилює їх і подає в індивідуальному вимірі.

Портрет проходить певний шлях від простого нарису до створення вже конкретного героя. Характеротворення “у художній літературі має передусім реалістичне спрямування; це внутрішній образ індивіда, зумовлений його оточенням, наділений комплексом відносно стійких психічних властивостей, що зумовлюють тип поведінки, означений авторською морально-естетичною концепцією існування людини” (Ференс, 2011: 287). Художня деталь відіграє велику роль у процесі характеротворення, з її допомогою автор створює свого

героя та описує його, вона має специфічну змістовну наповненість, символічну значущість, а також виконує важливі композиційні та характерологічні функції.

У сучасній науковій літературі (Сазонова, 2016: 221) розглядають образи-персонажі у двох напрямках:

1. Аналіз основних якостей образу-персонажа через його дії, стосунки з оточенням.
2. Виявлення суперечностей у характері, розкриття самого характеру образу-персонажа, діалектики його розвитку.

П. Білоус виділяє такі структурні елементи категорії образу-персонажа (Білоус, 2011: 35): вчинки персонажа, портрет, мова, монологи (зокрема і внутрішні), участь у діалогах, ставлення до нього інших персонажів, висловлювання про нього. «Засобами індивідуалізації образу може бути характерно забарвлена мова, звички персонажа (переважно – особливі, дивні), його зовнішній вигляд, манери, певні здібності» (Білоус, 2011: 36). Така схема покладена в основу багатьох літературознавчих досліджень, але її доповнюють прийоми характеротворення образу-персонажа:

- 1) зовнішні риси (портрет) – обличчя, фігура, костюм; портретна характеристика часто виражається через авторське ставлення до персонажів;
- 2) психологічний аналіз – докладно, у деталях відтворення почуттів, думок, спонукань – внутрішнього життя героя;
- 3) характер персонажа – розкривається у вчинках, у ставленні до інших людей, в описі почуттів героя, в його мові;
- 4) пряма авторська характеристика може бути безпосередньо або опосередковано (наприклад, іронічною);
- 5) характеристика героя іншими діючими особами; зіставлення героя з іншими діючими особами і протиставлення ним;
- 6) зображення умов, у яких живе і діє персонаж (інтер'єр).

Портрет персонажа є важливим елементом системи художніх образів, що аналізується в лінгвістиці під час дослідження художнього тексту через детальний розгляд лінгвістичних засобів і в рамках теорії мовної комунікації.

У лінгвістиці поняття «портрет персонажа» вивчається в кількох основних аспектах: опис зовнішності (обличчя, фігура, одяг); характеристики рухів (жести, міміка); особливості мовлення (тембр голосу, манера говорити); риси характеру, динаміка думок, почуттів, вчинків і переживань; предмети, що оточують персонажа, а також його соціальний статус; психологічні особливості (уподобання, провідні риси характеру, емоційні прояви та афективні стани) (Бовсунівська, 2008: 6).

Психологізм – невід’ємна складова художнього твору, в якому розкривається внутрішній світ і переживання героя, центрується його життя на тлі суспільних та історичних подій. Саме таким є аналізований роман "Викрадене дитя" Марші Форчук Скрипук. Попри історичні акценти й проблематику, усі її твори найперше – психологічні, а їх основна ознака – розкриття внутрішнього світу героя через його свідомість, мислення, емоції, почуття, відчуття. Фактично, читаючи твір, авторка "зазирає" у внутрішній світ персонажа, має справу з його душею. Вона прагне спиратися на загальновизнане семантичне поле конкретного слова, щоб всі його значення відповідали задуму твору і доходили до читача у чистому вигляді. Іноді використовує і нетрадиційне значення лексеми або надає їй зовсім інше семантичне забарвлення.

“Центральний голос у цій історії належить дванадцятирічній дівчинці, яка стала жертвою програми “Lebensborn” – масового жахливого злочину фашистів” (Skrypuch, 2010: 2). Головна героїня Надя розповідає про своє минуле, яке вона, як пазл, збирає зі спогадів і марень. Попри свій юний вік, дівчинка пережила чимало випробувань: викрадення німцями, виховання в німецькій родині, табір для переміщених осіб, переїзд до Канади. Ці всі події мали значний вплив на свідомість дитини, травмували її. Не дивно, що частину свого минулого дівчинка забуває.

Дитина прагне свободи, волі, якої їй так не вистачало у таборі для переміщених осіб: “I was finally alone and out in the open, if only for a moment. It felt like freedom” (Skrypuch, 2010: 2); “I don't like to lie, so I didn't answer, but just stared at him through my tears. I was glad to finally be out of that terrible Displaced Persons' camp we had

been in for five years. In some ways, I was glad to be in Canada because it was so far away from my other life. But there were things about my earlier life that I still yearned for” (Skrypuch, 2010).

У Наді виринають спогади з минулого, яке переслідує її. Дівчинка перебувала тривалий час у німецькій родині, хоч у неї немає чітких спогадів про цей період її життя, але спалахи минулого з’являються у її свідомості: “A large black car driven by driven by a man in a uniform” (Skrypuch, 2010: 8).

У спогадах головна героїня бачить себе у достатку, на столі є все, у кімнатах вишукані меблі, але не вистачає одного — справжньої батьківської любові. Душею та розумом вона тягнеться до своїх земляків, які перебувають у наймах в її новій родині. “I look at the plate in front of me and pick up my knife and fork. I cut one bite and hold a piece of Exerkuchen to my mouth, but the greasy smell of it makes me feel sick. I think of the women and children with the yellow stars. How can I eat this when it seems they have nothing? I push the plate away. Mutter slaps me hard across the face” (Skrypuch, 2010).

“Травматичний досвід допоміг відновити власну ідентичність й національну приналежність, згадати про свою справжню родину й те, що її батька вбили совєти, а матір – нацисти. Мамина колискова, запах бузку, молитва, мова – те, що закладено генетично й що не можна стерти з пам’яті” (Качак, 2023).

Отже, Марша Форчук Скрипуч у романі "Викрадене дитя" використовує різні типи портретування, розкриває внутрішній світ головної героїні через оповідь про події, мозаїку спогадів, міркування, діалоги і внутрішні монологи. Психологізм зображення дівчинки підсилюють художні деталі, які свідчать про її переживання, емоційний стан, самотність і потребу в любові, а також мовленнєвий портрет і поведінка, стосунки з іншими персонажами.

Список використаних джерел

- Білоус П. В. Вступ до літературознавства: навч. посіб. К.: ВЦ «Академія», 2011. 336 с.
- Бовсунівська Т. В. Основи теорії літературних жанрів. К.: ВПЦ «Київський університет», 2008. 519 с.

Качак Т. Роман «Викрадене дитя» Марші Форчук Скрипук: трагедія людських доль та воєнні злочини. *Буквоїд*. URL:

<http://bukvoid.com.ua/reviews/books/2023/07/17/161406.html>

Сазонова О. В., Змійок В.І. Особливості використаннє прийому психологічної характеристики образів-персонажів літературного твору. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету ім.Т.Г.Шевченка*. Серія: Педагогічні науки. 2016. № 135. С. 221 – 225.

Ференс Н. С. Основи літературознавства: підручник. К., 2011. 431 с

Skrypuch Marsha Forchuk. *Stolen Child*. Scholastic Canada, 2010

ХУДОЖНЯ АКТУАЛІЗАЦІЯ ТОПОСУ ЛОНДОНА В РОМАНІ «ВЕЛИКА ЛОНДОНСЬКА ПОЖЕЖА»

Анастасія Левченко

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,
Івано Франківськ

Урбаністична тематика не є новою для англійської літератури. Посилена увага до міських ландшафтів, що виникла в епоху модерну, у минулому столітті досягає свого апогею. Важко знайти англійського письменника, творчість якого не була б позначена образами міських ландшафтів, передусім лондонських (Девдюк, 2018: 97).

У творчості Пітера Акройда топос Лондона займає центральне місце, оскільки автор не лише відтворює матеріальну архітектуру міста, але й висвітлює його культурне, історичне й духовне значення. Особливо яскраво це простежується в романі «Велика Лондонська пожежа», де столиця Британії виступає самостійним дієвим персонажем, що взаємодіє з героями та впливає на їхні долі.

Поняття топосу, яке має свої корені у грецькій мові та перекладається як «тема» або «аргумент», відображає загальноприйняту думку або твердження, відоме як «загальне місце» (Європейський словник, 2009: 1076). Згідно з Аристотелем, топос є способом, за допомогою якого можна довести або спростувати висловлену тезу, він є евристичною мовленнєвою формулою. Це «місце» або мовленнєве утворення є схемою, організованою згідно з логічними законами, і придатне для розгляду конкретних тем (Aristotle, 1984: 349). Тож актуальність дослідження зумовлена необхідністю глибшого

розуміння простору Лондона в літературному тексті як багатошарового художнього топосу, що вбирає в себе історію, міфи й реалії сучасності.

У романі «Велика Лондонська пожежа» Лондон постає багатовимірним і символічним простором, який поєднує історичні й сучасні реалії. Хоча дія твору відбувається в сучасному Лондоні, але сюжет визначається іншим історичним періодом. Він не стосується відомої апокаліптичної події 1666 року, а обертається навколо невдалої спроби сучасного кінорежисера зняти кіноадаптацію роману Чарльза Діккенса «Маленька Дорріт» (1855–1857). Ця історія закінчується фінальною сценою, під час якої знімальні майданчики та навколишня частина міста згорають у великій пожежі, спричиненій одним із персонажів роману (Bradford, 2007). Попри те, що історія торкається сучасних тем про кінематограф, гомосексуальність і бездомність, її центральним предметом є Діккенс і його Лондон, разом з різними зв'язками між вікторіанським і сучасним містом, що є типовим для Акройда «прийомом прив'язки минулого до знайомої теми або мережі ідей, а потім порушення очікувань» (Bradford, 2007: 82). Знищення міських декорацій у фіналі роману стає символом руйнівної сили часу, але водночас вказує на його циклічність і здатність до відродження. Ця динаміка між руйнуванням і відновленням особливо актуальна в контексті сучасної літератури, де образ міста часто використовується для аналізу культурних і соціальних перетворень.

У романі підкреслюється ідея, що без розуміння міста неможливо зрозуміти його мешканців. Акройд вводить поняття містичного часу. Він відкидає лінійність і пропонує циклічні моделі розвитку. Такий підхід корелює із загальною темою міфологічності Лондона, де минуле і сучасне співіснують, накладаючись одне на одне. У цьому контексті місто стає своєрідним персонажем, який постійно взаємодіє з іншими героями і впливає на їхні долі.

Особливий інтерес в романі викликає використання архетипів і символів, пов'язаних із Лондоном. У романі неодноразово зустрічаємо алюзії на

реальні історичні події та персонажів, що додає твору глибини та робить Лондон вічним палімпсестом, який ніколи не втрачає своєї актуальності.

Отож, дослідження демонструє, що Лондон в аналізованому романі Пітера Акройда є багатошаровим топосом, який не лише визначає розвиток сюжету, але й формується сам через події і персонажів. Топос Лондона виступає передусім метафорою історії, пам'яті та циклічності часу. Це надає образу Лондона міфологічного статусу та робить його центральним символом у романі.

Література:

Девдюк І. Модифікації міського простору в українській та англійській прозі міжвоєнного періоду: екзистенційний аспект. *Закарпатські філологічні студії*. Вип. 3. Т. 3. Ужгород, 2018. С. 96–101.

Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей / кер. проекту Б. Кассен, К. Сігов. Київ: Дух і літера, 2009. Т. 1. 2009.

Aristotle. *Topics. The Complete Works of Aristotle: The Revised Oxford Translation*. Princeton: Princeton University Press. 1984.

Bradford R. *The Novel Now*. Oxford: Blackwell Publishing. 2007.

МЕТОДИ ВТІЛЕННЯ ПСИХОЛОГІЗМУ У ХУДОЖНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Аліна Маріонда

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Івано Франківськ

Термін «художній психологізм» у літературознавстві наразі не має чіткого семантичного визначення. Дослідники часто використовують цей термін у теоретичних і прикладних роботах, проте його трактування може суттєво різнитися в різних джерелах. Художній психологізм є одним із найважливіших, але водночас і найскладніших явищ, що розглядаються літературознавцями. Його специфіка і багатогранність зумовлені, з одного боку, «перетином» з психологією, філософією, естетикою та літературознавством, а з іншого – безпосереднім зв'язком із основними питаннями літературознавства.

Методи втілення психологізму в художній літературі виявляються через використання письменниками знань та уяви про людську психіку для створення

реалістичних образів та передачі внутрішнього світу персонажів (Emir, 2016) Література відображає людські поведінкові реакції та внутрішні конфлікти через художній засіб, що дозволяє читачеві краще розуміти та сприймати людську природу. Цей взаємозв'язок між літературою та психологією збагачує як саму літературу, так і розуміння людської психіки, надаючи можливість поглибленого аналізу та відчуття внутрішнього світу персонажів (Dobson: 2019; Van Rooyen, 2018). Так, вивчення взаємозв'язку між літературою та психологією допомагає не лише розуміти художні твори глибше, але й отримувати нові знання про людську психіку та її прояви. Цей взаємозв'язок відкриває широкі можливості для досліджень та розуміння людської природи через призму літератури та психології.

Аналіз психологічної глибини жіночих образів у літературі є важливою складовою вивчення літературних творів, що дозволяє розкрити складність внутрішнього світу персонажів та їх взаємодію з оточуючим середовищем. У романі «Blackberry Winter» С. Джіо (Jio, 2012) психологізм відіграє ключову роль у формуванні жіночих образів, розкриваючи їхні внутрішні конфлікти, переживання та мотивації.

Аналіз психологічної глибини жіночих образів у літературі є важливим елементом дослідження творів, оскільки він розкриває складність внутрішнього світу персонажів та їх взаємодію з оточенням. У романі «Blackberry Winter» С. Джіо (Jio, 2012) психологізм грає ключову роль у формуванні жіночих образів, розкриваючи їхні внутрішні конфлікти, переживання та мотивації.

Психологічний підхід дозволяє авторці створити реалістичні та багатогранні образи, які відображають не лише зовнішні події, а й внутрішні переживання героїнь. Це дає можливість краще зрозуміти їхню поведінку, рішення та емоційні реакції. В центрі уваги перебувають питання самопізнання, внутрішніх протиріч та боротьби з особистими страхами, що робить образи більш живими і близькими до реальності.

Жіночі образи в романі не лише виконують сюжетні функції, але й відображають соціальні та культурні контексти їхнього життя. Це дозволяє

розкрити ширші соціальні теми, такі як гендерні стереотипи і роль жінки в суспільстві. Психологічний аналіз допомагає дослідити, як ці аспекти впливають на розвиток героїнь та їхню взаємодію з іншими персонажами.

У романі С. Джіо «Blackberry Winter» (Гіо, 2012) психологізм жіночих образів розкривається через внутрішні монологи, емоційні описи, символи та діалоги. Образ Вери Рей, яка бореться з економічними труднощами, глибоко аналізується через її переживання. Внутрішні монологи підкреслюють її фізичну вразливість, зокрема в сцені, де вона тремтить від холоду, що демонструє її злидні.

Зворушливі моменти, такі як укладання браслета в «секретне місце» разом із сином, підкреслюють її материнську жертву та бажання захистити дитинство Деніела. Вера також відчуває напруженість, намагаючись поєднати роботу і материнські обов'язки, що виражається в її відповідях на догани від начальниці. Її емоційний стан, фізичний біль та відчай у ситуаціях, коли вона намагається знайти зниклого сина, демонструють її рішучість і відданість.

Через детальні внутрішні монологи, взаємодію з іншими персонажами та символічні сцени, С. Джіо вміло передає глибокий психологізм у побудові образу Клер у романі «Blackberry Winter» (Гіо, 2012). Це дозволяє читачам глибше зануритися в емоційний світ героїні, співпереживати їхнім болям і радощам, а також знаходити відгук у власних переживаннях.

Отже, психологічна глибина жіночих образів у романі «Blackberry Winter» розкривається через використання внутрішніх монологів, детальних описів емоційних станів персонажів, символів та діалогів. Це дозволяє авторці створювати реалістичні та багатогранні образи, які відображають не тільки зовнішні події, але й внутрішні переживання героїнь. У центрі уваги знаходяться питання самопізнання, внутрішніх протиріч та боротьби з особистими страхами, що робить образи більш живими та близькими до реальності.

Література

Dobson M. D, Riker J. H. Part IV: Capstone Papers for the Psychoanalysis Minor Part IV: Capstone Papers for the Psychoanalysis Minor. *Psychoanal. Inq.* 2019. Vol. 39, No. 6, P. 443. URL: <http://doi:10.1080/07351690.2019.1637662>.

Emir C. Literature and Psychology in the Context of the Interaction of Social Sciences Badegül Can Emir. *Soc. Sci.* 2016. Vol. 19, No. 4. P. 49–55.

Jio S. Blackberry Winter. 2012. URL: <https://www.rulit.me/author/dzhio-sara/>.

ВТІЛЕННЯ ІДЕЇ РАСОВОЇ НЕРІВНОСТІ ТА СОЦІАЛЬНОЇ НЕСПРАВЕДЛИВОСТІ В РОМАНІ ГАРПЕР ЛІ "УБИТИ ПРЕСМІШНИКА"

Олена Мисів

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Івано-Франківськ

Роман Гарпер Лі "Убити пересмішника" є надзвичайно важливим твором, що порушує питання расової нерівності та соціальної несправедливості в США. На основі конкретних подій, персонажів і контексту, Лі демонструє, як ці проблеми вкорінені в етнокультурній структурі суспільства, особливо в південних штатах. Через призму дитячих очей Скаут Фінч, читач отримує змогу спостерігати за складними стосунками між різними расами та соціальними класами, що формують світогляд молодого покоління.

У романі расова нерівність є центральною темою, яку Лі втілює через особисті історії персонажів і судовий процес Тома Робінсона. Чорношкірий чоловік, який стає жертвою системи, він символізує не лише індивідуальну трагедію, але й ширші соціальні проблеми. Його звинувачення у зґвалтуванні білої жінки — це класичний приклад того, як упередження та стереотипи можуть призвести до жахливих наслідків. Лі майстерно ілюструє, як навіть у присутності очевидних доказів невинності, расові упередження можуть затуманювати розум жюрі, що демонструє, як глибоко вкорінена нерівність формує уявлення людей.

Судовий процес Тома Робінсона — це кульмінаційний момент роману, в якому чітко простежується вплив расизму на правосуддя. Аттікус Фінч, батько Скаут і Джема, виступає адвокатом Тома і намагається довести його невинність. Однак, незважаючи на вагомі докази, що свідчать про те, що Том не міг скоїти

злочин, жюрі все ж засуджує його. Це не лише підкреслює расову нерівність, а й демонструє, як соціальні стереотипи здатні затуляти правду.

Лі показує, що у випадку з Тімом, правосуддя не є сліпим. Суд — це відображення суспільства, яке не може відірватися від своїх упереджень. Саме через цю призму читачі усвідомлюють, що система правосуддя, яка повинна захищати людей, насправді може бути інструментом дискримінації.

Соціальна несправедливість, яку Лі розкриває через сюжет, невід'ємно пов'язана з расовою нерівністю. Чорношкірі американці, зокрема Том Робінсон, змушені жити в умовах постійної дискримінації та приниження. Їхнє становище підсилюється класовими бар'єрами, що ускладнює їхнє життя в суспільстві, де переважають білі. Наприклад, персонажі, такі як місіс Юел, які хоч і є бідними, все ж отримують привілей за рахунок свого кольору шкіри. Цей контраст підкреслює, що соціальна несправедливість виявляється не лише у расовій сегрегації, але й у класових розрізненнях.

Етнокультурні риси в романі стають підґрунтям для глибшого розуміння соціальної несправедливості. Суспільство Мейкомба представляє собою мікрокосм США, де расові та соціальні стереотипи формують поведінку людей. Наприклад, жінки в романі, незалежно від кольору шкіри, часто зіштовхуються з упередженнями. Місіс Юел, хоча й біла, все ж є символом соціальної нерівності, оскільки вона використовує свою расову приналежність для маніпуляцій і збереження статусу.

Лі також показує, як чорношкіра громада підтримує одне одного, формуючи свою етнокультуру, що є важливою для виживання в умовах дискримінації. Це підтверджує ідею, що спільнота може стати джерелом сили, навіть якщо вона стикається з систематичними перешкодами. Так, в сцені, де чорношкірі жителі збираються на молитву, видно, що їхня культура та традиції слугують основою для підтримки і солідарності.

Аттікус Фінч є прикладом морального ідеалу, який стикається з викликами суспільства. Він не тільки захищає Тома Робінсона в суді, але й навчає своїх дітей важливості справедливості та поваги до інших. Його слова про те, що "некраще бити пересмішника", слугують метафорою для розуміння того, як важливо захищати невинних і боротися з несправедливістю

Роман "Убити пересмішника" Гарпер Лі є важливим коментарем до питань расової нерівності та соціальної несправедливості в США. Через своїх персонажів і події, Лі ілюструє, як ці проблеми вкорінені в етнокультурному контексті суспільства. Справжня сила твору полягає в тому, що він закликає читачів задуматися над своїми власними упередженнями і моральними виборами.

Лі не лише розкриває теми расизму і класових відмінностей, але й ставить питання про особисту відповідальність кожного. Вона показує, що боротьба за справедливість і рівність — це спільна справа, яка потребує відваги, співчуття і готовності виступити проти системи. Роман продовжує залишатися актуальним, запрошуючи нас замислитися про соціальну справедливість в наш час.

Список використаних джерел

Лі, Г. (1960). "Убити пересмішника". New York: HarperCollins.

McEwen, C. (2008). "Harper Lee's To Kill a Mockingbird: A Graphic Novel". HarperCollins.

Davis, A. Y. (1981). "Women, Race & Class". Random House.

Hinton, S. E. (2004). "The Outsiders". Penguin Books.

McKay, N. (2012). "The Southern Experience in the American Novel". The Southern Review.

ХУДОЖНЯ КОНЦЕПЦІЯ ЖИТТЯ В РОМАНІ ПАУЛО КОЕЛЬО

«АЛХІМІК»

Леся Осьодло

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Івано-Франківськ

Роман Пауло Коельо "Алхімік" – це не просто захоплива історія про подорож молодого пастуха Сантьяго, а філософський твір, що досліджує фундаментальні

питання людського існування: сенс життя, пошук призначення, роль долі та сили Всесвіту. Основною ідеєю роману є концепція «Особистої Легенди», яка полягає в тому, що кожен з нас має своє унікальне призначення, яке він повинен знайти та реалізувати.

Однією з найважливіших ідей роману є концепція «Мови Всесвіту». Це особлива мова, якою Всесвіт спілкується з кожною людиною через знаки, події, зустрічі і навіть сні. Головний герой, Сантьяго, поступово вчиться розуміти цю мову, відчуваючи підказки долі, які ведуть його до мети – знайти скарб, схований біля єгипетських пірамід.

Поняття Мови Всесвіту нагадує нам про глибоку єдність всього суцього: «Всесвіт підтримує нас у наших прагненнях, якщо ми дійсно чогось хочемо» (Боренко, 2014: 166). За Коельо, цей універсальний зв'язок між усіма живими і неживими істотами дозволяє людині відчувати підтримку і керівництво на своєму шляху до здійснення мрій. Коли ми довіряємо своїм бажанням і працюємо над їх втіленням, Всесвіт сприяє нашому успіху, посилаючи знаки, які ми маємо навчитися розпізнавати.

Центральним елементом художньої концепції роману є ідея «Особистої Легенди». Це внутрішній поклик, що спонукає людину слідувати своєму життєвому призначенню. Сантьяго символізує кожного з нас у його пошуках сенсу життя та реалізації своїх прагнень. Важливим моментом у його подорожі є зустріч із Мельхіседеком, який розповідає про «велику брехню», що полягає в тому, що люди часто переконані у неможливості змінити свою долю: «Вони хочуть, щоб ти вірив, ніби доля непереможна» (1).

Подорож Сантьяго до пірамід є метафорою внутрішнього шляху кожної людини до пізнання себе та свого місця у світі. Головний герой не тільки шукає скарб, а й відкриває свою істинну сутність, вчиться розуміти власні бажання та потреби.

Сантьяго неодноразово стикається з випробуваннями, які випробовують його на силу, витривалість та віру. Його подорож насичена символічними моментами, кожен з яких має глибоке значення. Наприклад, зустріч з англійцем, який вивчає алхімію, показує, що духовний пошук і самовдосконалення можуть йти поруч з матеріальними прагненнями: «Алхімія – це спосіб досягти духовної гармонії через перетворення матеріальних речей».

Випробування Сантьяго, такі як пограбування та робота у крамниці, навчають його терпінню та смиренню. Ці перешкоди є важливою частиною процесу самопізнання, оскільки вони допомагають герою краще зрозуміти себе і свою місію. «Шлях завжди пов'язаний з труднощами, але саме ці труднощі роблять результат досягнень значущим» .

Ще однією важливою темою роману є любов, яка, за Коельо, не повинна стояти на заваді досягненню життєвої мети. Фатіма, кохана Сантьяго, підтримує його в його прагненнях і не заважає йому слідувати своїй Легенді: «Справжня любов ніколи не стає на заваді до здійснення мрій, навпаки, вона підтримує» (2). Через історію їхніх стосунків автор показує, що любов і призначення можуть співіснувати, якщо людина готова дати простір для особистісного розвитку і свого партнера.

Отже, роман Пауло Коельо «Алхімік» пропонує читачам замислитися над своїм життям, своїм шляхом і призначенням. Художня концепція роману базується на тому, що кожен з нас має свою «Особисту Легенду», і тільки слідуючи їй, можна знайти справжнє щастя та гармонію. Всесвіт завжди посилає нам знаки, але тільки від нас залежить, чи побачимо ми їх і чи зможемо правильно їх інтерпретувати. «Алхімік» нагадує нам, що шлях до самопізнання і досягнення своїх мрій не завжди простий, але він завжди вартий того, щоб ним пройти.

Література

Алхімік (Пауло Коельо). Dovidka.biz.ua. URL: <https://dovidka.biz.ua/alh-m-k-golovn-gero/> (дата звернення: 25.09.2024).

Алхімік (роман). LitArchive. URL: <https://litarchive.in.ua/alkhimik-paulo-koelyo> (дата звернення: 25.09.2024).

Боренко О. Антропонімічна палітра роману "Алхімік" П. Коельо як гештальт. Мовні і концептуальні картини світу. 2014. Вип. 38. С. 166–172.

РЕАЛІЗАЦІЯ БАЗОВОЇ ПРОБЛЕМАТИКИ РОМАНУ “МАЛЕНЬКІ ЖІНКИ” ЛУЇЗИ МЕЙ ОЛКОТТ НА РІЗНИХ РІВНЯХ ХУДОЖНЬОЇ СТРУКТУРИ

Анастасія Романюк

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Івано-Франківськ

Роман «Маленькі жінки» Луїзи Мей Олкотт досліджує тему жіночої самореалізації через різноманітний досвід сестер Марч, кожна з яких втілює аспекти жіночого життя в Америці 19 століття.

Ця тема реалізується через вигадливий символізм, складні стосунки персонажів та деталізовані оповідні техніки, які кидають виклик гендерним ролям тогочасного століття.

У романі "Маленькі жінки" Луїза Мей Олкотт майстерно розкриває життєві шляхи чотирьох сестер Марч - Мег, Джо, Бет та Емі. Авторка глибоко досліджує їхню еволюцію як особистостей, взаємини між собою та світом навколо. Серед усіх героїнь особливо виділяється Джо Марч, яка уособлює прагнення до незалежності та амбітності, втілюючи ключові ідеї феміністичної літератури. Через цей образ Олкотт висвітлює складні дилеми, з якими зустрічаються жінки, намагаючись поєднати власні мрії та суспільні очікування. (Mercer, 1958: 408).

Джозефіна "Джо" Марч постає як найбільш неординарна та глибоко розкрита героїня роману "Маленькі жінки" Луїзи Мей Олкотт. На відміну від своїх сестер, особливо старшої Мег з її прагненням до традиційних сімейних

цінностей, Джо вирізняється яскравим прагненням до незалежності та самореалізації.

Джо втілює образ жінки, яка кидає виклик суспільним нормам свого часу. Її мрії зосереджені не на шлюбі та домашньому затишку, а на професійному становленні як письменниці та досягненні особистої свободи. Цим вона символізує боротьбу жінок за право на самовираження та вибір власного життєвого шляху. Вона визнає: «*I'd rather be a free spinster and paddle my own canoe*» (Alcott, 1868)

Прагнення героїні до письменницької кар'єри, її відмова від традиційних шлюбних очікувань, стосунки з членами родини - все це слугує ілюстрацією складнощів жіночого самовизначення в обмежувальному суспільстві. Олкотт використовує різні літературні прийоми, щоб зобразити напругу між суспільними очікуваннями та індивідуальними прагненнями.

Джо Марч залишається однією з найвизначніших літературних героїнь, чий вплив відчувається як серед читачів, так і серед письменників. Її образ став джерелом натхнення для багатьох жінок, які прагнули самостійно визначити свій життєвий шлях, не піддаючись тиску суспільних обмежень. Історія Джо демонструє, що жінки мають повне право власноруч обирати своє майбутнє, не обмежуючись лише тими ролями, які їм нав'язує суспільство. (Reisen, 2010: 331).

Основна проблематика роману «Маленькі жінки» реалізується на кількох рівнях художньої структури. Одним з них є розвиток характерів. Кожна з сестер Марч репрезентує різні аспекти жіночого буття та шляхи до самореалізації. Мег уособлює традиційну жіночність і стабільність. Джо кидає виклик гендерним нормам і прагне до незалежності. Емі балансує між особистими амбіціями та сімейними обов'язками. Бет символізує безкорисливість і моральну чистоту.

Не менш важливою є символіка, що пронизує роман. Коротка стрижка та зошити Джо втілюють жертвність і прагнення до самовираження, підкреслюючи її внутрішню боротьбу за незалежність. Втратити волосся – один

із небагатьох аспектів зовнішності, що надавав їй жіночності, – було сміливим і, на той час, нетиповим кроком. «*I'll try and be satisfied with my wig, but I shall keep my hair in a little bag to remind me of the fact that I still have my own mind*» (Alcott, 1868).

Гра Бет на фортепіано виступає символом її глибокого зв'язку з духовним світом та внутрішньою гармонією.

У свою чергу, шлюб Мег із Джоном Бруком відображає стабільність і традиційні цінності сімейного життя, наголошуючи на важливості ролі жінки в суспільстві. (Джейнс, 2007: 147).

Соціальний контекст історії відображає очікування американського суспільства 19-го століття щодо жінок. Луїза Мей Олкотт кидає виклик і досліджує «культ справжньої жіночності», поширений у той час.

Можна стверджувати, що різноманітні рівні художньої структури роману "Маленькі жінки" Луїзи Мей Олкотт майстерно переплітаються, створюючи багатогранне полотно, яке розкриває складну проблематику жіночої самореалізації в контексті тогочасного століття. Через характери персонажів, символізм, наративні техніки та тематичне дослідження, авторка висвітлює виклики, з якими стикалися жінки, прагнучи знайти баланс між особистими амбіціями та суспільними очікуваннями. Ця художня структура не лише відображає історичні реалії, але й зберігає свою актуальність для сучасного читача.

Таким чином, "Маленькі жінки" постають не просто як історичний роман, а як глибоке дослідження жіночої ідентичності, що продовжує резонувати з сучасними дискусіями про роль жінки у суспільстві. Це робить твір Олкотт неоціненним внеском у літературу, який продовжує надихати та впливати на читачів, спонукаючи їх до переосмислення гендерних ролей та особистого розвитку.

Отже, ці рівні художньої структури взаємодіють, щоб висвітлити основну тематику жіночого самоусвідомлення та виклики, з якими стикалися жінки в ХІХ столітті, залишаючи цю проблематику актуальною і для сучасних питань гендерної рівності та самореалізації

Список використаних джерел:

Джейнс В. Вплив Великої депресії, Другої світової та холодної воєн на американську освіту. Історія американської освіти: школа, суспільство і загальний добробут. В. Джейнс. 2007. С. 311–355.

Mercer, Charles (September 21, 1958). "Beth Lives in TV musical of "Little Women"". Chicago Tribune. Retrieved February 23, 2017.

Reisen, Harriet (2010). Louisa May Alcott: The Woman Behind Little Women. Macmillan. ISBN 978-0-312-65887-8.

ПРОБЛЕМА ПРАВ І СВОБОД У СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ НА ПРИКЛАДІ РОМАНУ ГАРПЕР ЛІ «УБИТИ ПЕРЕСМІШНИКА»

Соломія Савіцька

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Івано-Франківськ

Тема прав і свобод людини у системі соціальних викликів є актуальною на усіх етапах розвитку суспільства. У романі «Убити пересмішника» авторка висвітлює проблему расової дискримінації, соціальної нерівності та несправедливості правової системи.

Роман Гарпер Лі «Убити пересмішника» є найвідомішим твором авторки. Він вважається класикою американської літератури, за нього авторка виграла Пулітцерівську премію (Панченко, 2021: 167). Події у романі відбуваються в 1930-х роках у місті Мейкомб, штат Алабама, де суспільна нерівність та упереджене ставлення до темношкірих громадян залишаються центральною суспільною проблемою.

Випадок із Томом Робінсоном є ядром розповіді, навколо якого будуються всі інші події та взаємодії персонажів. Аттікус Фінч протягом всієї розповіді намагається захистити Тома Робінсона, який, на його думку, став жертвою клевети, а звинувачення проти нього висунуто лише тому що він

афроамериканець (Мельникова, 2018). Атікус використовує свою професійну позицію для захисту прав тих, хто не може самотійно боротися за себе: «*We were 'specially glad to have you all here,' said Reverend Sykes. 'This church has no better friend than your daddy'.*» (Lee, 2010). Його дії показують, як один індивід може впливати на суспільні зміни, захищаючи права і свободи інших. Сюжет розвивається від розслідування та судового процесу над Робінсоном до його трагічної загибелі, що ілюструє глибину несправедливості та дискримінації, що панують у суспільстві. Через цей сюжетний конфлікт авторка висвітлює критичну проблему – як упередження та дискримінація можуть стати системною перешкодою на шляху до справедливості.

Яскравим прикладом, що висвітлює проблему прав і свобод є відношення до Боу Редлі, який живе у ізоляції через страх і нерозуміння з боку суспільства. Боу стає жертвою соціальної стигматизації, що позбавляє його базових прав і свобод. Наприклад, «*The Radley Place fascinated Dill. In spite of our warnings and explanations it drew him as the moon draws water, but drew him no nearer than the light-pole on the corner, a safe distance from the Radley gate*» (Lee, 2010). Цей уривок показує, як страх перед невідомим може призвести до ізоляції та порушення прав людини на соціальну інтеграцію.

Проблема прав і свобод відіграє важливу роль у формуванні світогляду головних героїв роману – Скаут і Джема. Їхній особистісний розвиток тісно пов'язаний із проявами расової та соціальної несправедливості. Спостерігаючи за судовою справою Тома Робінсона і впливом свого батька Атікуса, діти бачать, як глибоко вкорінені соціальні упередження обмежують можливості людей, формують їхню долю та життєві перспективи.

Також важливим аспектом проблеми прав і свобод у романі є гендерна нерівність. Наприклад, коли Скаут намагається знайти своє місце у світі, де від неї очікують відповідати традиційним гендерним ролям: «*Calpurnia was something else again. She was all angles and bones; she was nearsighted; she squinted; her hand was wide as a bed slat and twice as hard*» (Lee, 2010). Цей опис

відображає, як суспільні очікування можуть обмежувати особисту свободу і розвиток індивідуальності.

Проблема прав і свобод у романі «Убити пересмішника» Гарпер Лі висвітлюється через безліч епізодів, які відображають соціальні нерівності та несправедливості, з якими стикаються герої. Важливий аспект висвітлюється в епізоді з Буррісом Еуеллом. «*Miss Caroline said, 'Sit back down, please, Burris,' and the moment she said it I knew she had made a serious mistake. The boy's condescension flashed to anger. 'You try and make me, missus'»* (Lee, 2010) – Бурріс Еуелл, як і інші члени його родини, позбавлений можливості отримати якісну освіту через систематичну відсутність підтримки та небажання суспільства забезпечити їм необхідні умови.

Проблему прав і свобод помічаємо у відносинах також між іншими персонажами, зокрема у випадках із Боу Редлі, сім'єю Юелл та Калпурнією. Через їхні взаємодії та переживання Лі розкриває, як страх, невігластво та соціальні стереотипи можуть обмежувати свободу людей, впливаючи на їхнє місце у суспільстві: «*'You ain't got no business bringin' white chillun here—they got their church, we got our'n. It is our church, ain't it, Miss Cal?'* Calpurnia said, *'It's the same God, ain't it?'*» (Lee, 2010). Ця сцена підкреслює існуючі расові бар'єри та різницю в сприйнятті релігійної свободи між білими і темношкірими. Калпурнія намагається об'єднати обидві громади, наголошуючи на спільній вірі, але стикається з опором.

Отже, проблема прав та свобод у романі не лише визначає сюжетні лінії роману, але й сприяє глибшому розкриттю теми соціальної справедливості. Через розвиток подій та взаємодію персонажів Гарпер Лі показує, як боротьба за права і свободи є центральною в людському житті, впливаючи на кожен аспект суспільства. Сюжет роману побудований так, щоб показати не тільки те, як порушення прав і свобод призводить до трагедії, але й те, як індивідуальна боротьба та моральна відвага можуть протидіяти системній несправедливості. Таким чином, питання прав та свобод є фундаментальною структурною складовою роману, що визначає розвиток і завершення сюжету.

Література

Lee H. To Kill a Mockingbird. London: ArrowBooks, 2010. 310 p.

Мельникова М. Ю. Расова нерівність в романі Г. Лі "Убити пересмішника". *Традиції та інновації в лінгвістиці та літературознавстві*. МГОУ. 2018. с. 209-217.

Панченко О. І. Америка XX ст. у романах Гарпер Лі: лінгвокультурологічний аспект. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. 2021. № 1. Том 32 (71). С. 166-171. URL: [1-2_2021.pdf \(vernadskyjournals.in.ua\)](#).

СВОЄРІДНІСТЬ ЖІНОЧИХ ОБРАЗІВ У РОМАНІ ВЕРОНІКИ РОТ «ДИВЕРГЕНТ»

Христина Семенишин

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Івано - Франківськ

Роман Вероніки Рот «Дивергент» пропонує глибокий погляд на жіночі образи, які формуються через складні вибори, випробування та соціальні конфлікти.

Жіночі персонажі роману уособлюють різні грані внутрішньої сили, стійкості та сміливості, а також демонструють важливість особистих рішень і їхніх наслідків. Їхній шлях — це не тільки боротьба із зовнішньою системою, але й глибока внутрішня боротьба за свободу, незалежність і самовизначення. У цій роботі буде розглянута своєрідність жіночих образів у романі, їхня роль у розвитку сюжету та ключові аспекти, що формують їхні характери.

Головна героїня, Тріс Пріор, як і інші жіночі персонажі, зіштовхується з серйозними викликами, які визначають її подальший розвиток і трансформацію. Вона стикається з вибором фракції, що стає вирішальним моментом у її житті. *"Today is the day of the aptitude test that will show me which of the five factions I belong in. And tomorrow at the Choosing Ceremony I will decide on a faction; I will decide the rest of my life; I will decide to stay with my family or abandon them"* (V. Roth 2011:17). Тріс вирішує залишити свою рідну фракцію, приймаючи на себе відповідальність за нове життя.

Героїня обирає «Безстрашність», що визначає не тільки її подальші випробування, але й її особистий розвиток. Цей вибір символізує прагнення до самостійності та виявлення своєї індивідуальності, що є важливим елементом формування її образу.

Однією з головних характеристик Тріс є її дивергентність, яка означає, що вона не підпадає під стандарти суспільства, яке очікує чіткого вибору однієї з фракцій. У Кембриджському онлайн-словнику можемо знайти пояснення терміну «дивергент»: «Той, хто має багато різних можливостей, особливо незвичних, таким чином, щоб це допомагало думати про нові ідеї та рішення»[1.] . Визнання Тріс того, що вона є дивергентом, підкреслює її внутрішню силу і бунтівну натуру, робить її незручною для системи, ще більше ускладнює її долю, оскільки така ідентичність не відповідає жорстким правилам суспільства: *"People who get this kind of result are... called... Divergent"*(V. Roth 2011:45). Цей аспект Тріс, що робить її особливою серед інших жіночих персонажів.

Жіночі персонажі роману проходять через складні фізичні та моральні випробування, які допомагають їм розвивати власні якості. Такі випробування проходить Тріс. Випробування також випадають на долю Крістін.

Дружба між Тріс і Крістіною стає важливою частиною їхньої емоційної підтримки в нових умовах. Крістіна обирає «Безстрашність» і також проходить через випробування, які формують її як незалежну й сміливу особистість. Її перший великий виклик – стрибок у невідомість, що символізує її рішучість і бажання стати частиною чогось більшого: *"Her screams follow her down. Christina. Everyone laughs but they follow their laughter with more cheering"*(V. Roth 2011:101). Стосунки Крістини і Тріс підкреслюють важливість підтримки і взаємодопомоги в умовах постійного ризику.

Образ Наталі, матері Тріс, додає до теми жіночої сили елемент жертвовності. Її рішення підтримати доньку, навіть ризикуючи власною безпекою, демонструє силу материнської любові та відданість сім'ї. Наталі

навчає Тріс важливості вибору і прийняття наслідків, що стає важливою частиною формування характеру головної героїні.

Джанін Метьюз представляє жіночий образ, який протиставляється традиційним уявленням про жіночу емпатію та турботу. Вона керується прагненням до контролю та влади, що робить її антагоністом Тріс і втіленням системи, проти якої головна героїня бореться. Її образ ілюструє складність вибору між моральними цінностями та амбіціями.

Загалом, жінки в романі «Дивергент» не лише проходять через фізичні та емоційні випробування, але й демонструють надзвичайну стійкість і силу характеру. Їхні вибори, навіть у найскладніших ситуаціях, формують їх як індивідуальностей, здатних впливати на власну долю та навколишній світ.

Література

Cambridge. URL: <https://dictionary.cambridge.org/uk/dictionary/> (дата звернення: 18.09.2024)

Roth V. 2011. Divergent. URL:

<https://s3.amazonaws.com/scschoollfiles/112/divergent-veronica-roth.pdf> (дата звернення: 18.09.2024)

ОБРАЗ ЛЮДИНИ-ДЕМІУРГА У РОМАНІ СТІВЕНА КІНГА «МІЗЕРІ»

Дарина Сидорук

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Івано - Франківськ

Поняття деміург у літературу «прийшло» з філософії. У ВУЕ (велика українська енциклопедія) знаходимо інформацію про історію походження та багатозначність поняття. Зокрема, деміургом вважають того хто виготовляє речі для народу; звідси — майстер, ремісник, знавець, спеціаліст, творець; від грец. *δημιος* — народ, земля та грец. *ἔργον* — робота, справа) — багатозначний термін. Якщо спробувати проаналізувати детальніше, то отримаємо наступне: у Давній Греції — назва ремісників, зокрема гончарів, ковалів; пізніше — стану ремісників, на відміну від інших прошарків —

землевласницької знаті (евпатриди) та землеробів (геомори), а також носіїв вільних професій — лікарів, поетів, акторів; у античній філософії (найперше в платонізмі) — творець артефактів та елементів чуттєво сприйманого космосу; у християнстві — один із епітетів Бога як Творця всього, що існує; у гностицизмі — справедливий Творець видимого космосу та Бог євреїв, що перебуває між всеблагим гностичним Богом і злим, темним началом — сатаною, богом матерії й хаосу; переносно — творча сила, творець, автор (Велика українська енциклопедія, електронна версія, 2015-2024).

У даному дослідженні ми будемо спиратися на останнє значення, оскільки мова буде йти про людину творця, майстра своєї справи, автора.

У літературі ідея деміурга є захоплюючим дослідженням концепції наслідування, де творчий процес автора прагне віддзеркалити світ (Велика українська енциклопедія, електронна версія, 2015-2024).

Автори черпають натхнення з Деміурга, щоб продовжити дослідження заплутаного танцю між мистецтвом і реальністю. Зубаль висловлює думку, згідно якої деміург виступає не лише як творча сила, але й як потужна метафора людського досвіду, де акт наслідування стає глибоким засобом розуміння, інтерпретації та взаємодії зі світом. У багатьох літературних творах ідея Деміурга відображена через образи митця, письменника, поета або будь-якого творця. Вони виступають як посередники між світом і мистецтвом, використовуючи свою творчу силу для створення нових реальностей. (Зубаль, 2023: 28).

Такого роду деміургом – творцем у романі Стівена Кінга «Мізері» є Пол Шелдтон. Він амбітний та талановитий письменник, на якому схиблена інша героїня – Енні Вілкс. Пол є важливим персонажем у структурі роману. оскільки, по сюжету твору, він є автором, іншими словами- деміургом роману “Мізері”. У своїх творчих працях Пол Шелдтон створює світи, що існують за межами реальності, впроваджує уяву й віртуальність у реальні події, а його персонажі здатні на неймовірні вчинки та події.

Образ Пола Шелдтона у романі “Мізері” відображає типову характеристику людини-деміурга, яка виявляється через його творчість та особливості психологічного стану, та внутрішній конфлікт. Герой ретранслює себе перш за все як письменника, і цей факт є фундаментом його особистості. Тому будь-яка загроза його творчій діяльності сприймається ним як напад на його сутність. Для головного героя, творчий процес набуває не тільки професійного значення, стає не тільки сутністю життя, але стає також ключовим елементом його психоемоційної стійкості. Умови, за яких творча діяльність стає основним засобом підтримки внутрішньої рівноваги та ідентичності, підкреслюють глибину його зв'язку з творчістю.

Як типовий образ людини-деміурга, представник творчої особистості, не захищений від зовнішніх впливів та наділений підвищеною чутливістю психоемоційних сплесків оточуючих/оточуючого, Пол Шелдтон має внутрішні травми, які впливають на його психологічний стан та творчість. У якості прикладу, хочемо акцентувати увагу на тому, що герой, хоча і відчуває глибоке відчуження та зневагу до свого персонажа Мізері, все ж зберігає внутрішню принциповість та справжність в творчому процесі роботи над ним. За словами автора: “*He might have murdered her . . . but he hadn't* (S. King «Misery»)”. Незважаючи на внутрішні протиріччя і бажання позбутися цього персонажа, Пол не йде проти своїх творчих принципів. Він не зраджує своєму письменницькому інстинкту і не жертвує художньою цілісністю заради особистих емоцій. Це підкреслює його професійну етику та вірність мистецтву, навіть якщо це приносить йому страждання або психологічний дискомфорт.

Пол Шелдтон прагне захистити свою творчість, але в той же час відчуває власне безсилля перед потужною і грубою Енні Вілкс, яка позбавлена умінь творити. Він розривається між своїми ідеалами і реальністю, між своїм пристрастями до творення та потребами ринку. Цей внутрішній конфлікт робить його характер складнішим, що відповідає концепції людини-деміурга, що створює світ своїми творчими впливами, але не позбавлений зовнішнім обставинам і впливам.

У творі зазначається, що головний герой роману – письменник Пол Шелдтон, розуміє, що він створив “*cheat* (S. King «Misery») (шахрайство). Це вказує на те, що він може розуміти, як його творчість може бути спрямована на задоволення смаків аудиторії, а не на вираження істини або справжніх почуттів. Такий внутрішній конфлікт створює його образ як творчої особистості, яка постійно балансує між власною внутрішньою потребою для автентичності і зовнішніми очікуваннями своєї публіки.

Герой розподіляє своє бачення та відчуття щодо своєї ролі в якості письменника. Він визнає свої обмеження в інших сферах життя, таких як спорт, побутові роботи, та особисті відносини, але одночасно почувається впевненим в своїй здатності створювати твори, які вражають та дивують читачів: (“*There's a million things in this world I can't do. Couldn't hit a curve ball, even back in high school. Can't fix a leaky faucet. Can't roller-skate or make an F-chord on the guitar that sounds like anything but shit. I have tried twice to be married and couldn't do it either time. But if you want me to take you away, to scare you or involve you or make you cry or grin, yeah. I can. I can bring it to you and keep bringing it until you holler uncle. I am able. I can* (S. King «Misery»).

Сам творчий процес і результат праці стають обмеженням для Пола Шелдтона. Заради творчості, він готовий витримувати важкі обставини, такі як поламані ноги чи відсутність можливості виїхати. Його «стосунки» з книгою стають своєрідним побудованим світом, який утримує його власною творчістю та способом самовираження.

Отже, Пол Шелдтон втілює образ типової людини-деміурга, який змушений створювати і нищити свої творіння, відображаючи суперечливість та напруженість творчого процесу, Герою стає символом конфлікту між внутрішніми прагненнями до створення та зовнішнім тиском. Його внутрішня боротьба та моральні колізії допомагають читачеві краще розуміти складний світ письменника і вплив соціуму та творчості на його особистість.

Конфлікт із собою, а також внутрішній пошук власної мотивації та цінностей роблять його типовим, але захоплюючим образом людини-творця.

Відносини між Полом та його творінням, а також його взаємодія з іншими персонажами дозволяють читачеві відчувати внутрішній конфлікт та натхнення, що лежать в основі творчого процесу.

Список використаної літератури:

Велика українська енциклопедія.

<https://vue.gov.ua/%D0%94%D0%B5%D0%BC%D1%96%D1%83%D1%80%D0%B3>

Зубаль Л. А. Пояснювальна записка до кваліфікаційної (магістерської) роботи магістр (освітнього ступеня) на тему: Ідея імітації у творчості Бруно Шульца, Львів-2023.

King S. Misery. URL: <https://www.goodreads.com/book/show/534679.Misery>.

ПРОБЛЕМНО-ТЕМАТИЧНЕ НАПОВНЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ СМЕРТІ ТА ВМИРАННЯ НА РІЗНИХ РІВНЯХ СТРУКТУРИ ТВОРУ ДЖОНА ГРІНА «ВИННІ ЗІРКИ»

Софія-Євгенія Стефанюк

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Івано-Франківськ

Концепція смерті в романі Джона Гріна "Винні зірки" є центральною темою, яка пронизує всі рівні структури твору. А в чому саме полягає ця смерть? Це не лише запах фізичної дезінтеграції, що це, звичайно, є, але й філософський характер, який піднімає питання про сенс життя, кохання та стосунки. Грін використовує образи та мотиви в творі для того, щоб читач зрозумів, як молоді люди реагують на ідею смерті, як змінюються після цього їх емоційний стан, стосунки з іншими та які в них виникають думки.

Один з рівнів на якому втілюється ця концепція є самі персонажі, зокрема Хейзел, Огастус та Ісаак, які є молодими людьми з невиліковними хворобами. Більшість їх розмов та роздумів включають рефлексії про смерть, чим доводять читачеві саме розуміння про те як важко жити повноцінне життя людям, які отримують обмеження від хвороби. Наприклад, Хейзел щодня згадує про хворобу як те що показує та описує її, як щось що формує її існування в цьому

життя і в той же час вона старається бути щасливою та віднайти радість у романтичних стосунках з Огастусом. Більше того, вона почувається винною за те, що обтяжує свою сім'ю, і не хоче залишати біль для своїх близьких після себе. У випадку Огастуса, він інакше сприймає саму смерть: він просто хоче залишити слід, зробити щось важливе та дуже вагоме для цього світу. Для нього смерть — це не кінець; це теж виклик. Щодо Айзека, найкращого друга Августа, це дуже важке випробування, тому що на цьому рівні особиста втрата (втрата зору та дівчини) дає можливість дослідити втрату з різних боків у книзі. Усе це та багато іншого зводиться до боротьби через прийняття своєї смертності проти бажання жити повноцінно, і це вирішальна тема, яка підкреслює людську стійкість.

На рівні сюжетних подій є багато підтверджень чому це концепція смерті. І одним із найяскравіших є - поїздка до Амстердаму, яка служить символом боротьби з невизначеністю та страхом смерті. Тому що ця подорож не лише є фізичним переміщенням, а й метафорою пошуку сенсу життя. Вона показує нам, як герої стараються знайти щастя в моменті, розуміючи, що їхнє життя може закінчити будь-якої миті. Ще, Амстердам стає місцем, де герої можуть відчувати себе живими, відволікаючись від повсякденних труднощів і страхів, пов'язаних із їхніми захворюваннями. Взаємодія між ними під час цієї подорожі показує, як важливо мати близьких людей, які готові підтримати в найскладніші моменти. Вони відкривають для себе нові горизонти, які допомагають їм зрозуміти, що навіть в обличчі смерті можна знайти красу та радість у житті. Сюжетні ситуації, що виникають під час цієї подорожі, підкреслюють важливість любові та підтримки в умовах невизначеності.

На символічному рівні у романі Гріна смерть і вмирання символізуються через різні образи. Перший яскравий приклад - це сигарета Огастуса, яка символізує владу та контроль над смертю, адже він використовує її завжди, але ніколи не підпалює, показуючи, що він тримає "засіб вбивства" під контролем, але насправді Огастус не в змозі вистояти перед реальністю хвороби. Інший

приклад - це качки в парку; у творі автор показує образ качок, плаваючих у ставку, але виникає питання, куди вони діваються взимку. Це відображає пошук персонажами відповіді на питання про смерть і те, що трапляється після неї.

На макрорівні концепція смерті в романі розглядається через призму соціальних та культурних аспектів. Грін показує, як суспільство сприймає хворобу та смерть, а також як це впливає на молодих людей. Реакції оточуючих на хворобу Хейзел і Огастуса часто відображають стереотипи та упередження, які існують у суспільстві. Наприклад, багато людей вважають, що хворі на рак є об'єктами жалю, що призводить до соціальної ізоляції. Хейзел зазначає: "I am not a tragedy. I am not a story." Ця цитата підкреслює її прагнення бути сприйнятою як особистість, а не як жертва хвороби. Це узгоджується з аргументами, наведеними в статті Пірсона, яка підкреслює важливість людяності у зображенні людей з інвалідністю.

Проблемно-тематичне наповнення концепції смерті у "Винних Зірках" містить риси іронії та сарказму як інструменту характеристики триумфу над страхом смерті. Зрештою, коли справи йдуть у найгіршому стані, саме Грін показує світові, як люди, особливо молоді, намагаються створити певний гумор із ситуацій. Та це зберігає в них позитив і надію, навіть коли вони оточені темрявою. Джон Грін намагався зробити цей роман не лише трагічним, але і з нотами оптимізму, адже людина вчиться проживати своє життя по-новому і шукати нові емоції та спогади, щоб навіть в таких ситуаціях насолоджуватися кожною миттю до кінця.

Отже, концепція смерті в романі Джона Гріна "Винні зірки" розглядається на різних рівнях: від особистих переживань персонажів до соціальних контекстів, що формують їхнє сприйняття смерті. Ця багатогранність дозволяє читачеві глибше усвідомити, як смерть впливає на життя молодих людей і як вони намагаються знайти сенс у своїй короткочасності. Таким чином, роман стає важливим інструментом для

обговорення складних тем, які часто залишаються поза увагою, і спонукає читачів до роздумів про цінність життя, любові та людських стосунків.

Список літератури:

- Дойчик О.Я. "Особливості відтворення ідіостилю Джона Гріна в українському перекладі (на матеріалі романів "Paper Towns" та "The Fault in Our Stars")", Івано-Франківськ, 2023
- Green, John "The Fault in Our Stars"
- Lessard, G. "Family Caregivers' Social Representations of Death in a Palliative Care Context"
- Pearson, A. "Fracturing walls, not identities: The power of John Green's fully human representations of disability in The Fault in Our Stars." *The Journal of Popular Culture*
- Testoni, I. "Dehumanization and burden of care among caregivers of terminally ill patients" *Health Psychology Research*

ПСИХОЛОГІЧНИЙ КОНСТРУКТ БАГАТОВИМІРНОСТІ У ТВОРЧОСТІ Г. Ф. ЛАВКРАФТА

Василь Тодер

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Івано-Франківськ

У сучасній науці та філософії, концепція «багатовимірності» займає важливе місце, особливо у контексті розвитку ідеї про природу та структуру реальності. Поняття «багатовимірності» відображає ідею, що існує не лише одна реальність чи одне визначене уявлення про об'єкти, події або явища, а низка різних рівнів існування або аспектів, які взаємодіють між собою.

Багатовимірність у контексті літератури жахів проявляється через використання двовимірності художньої картини світу. Такі аспекти, як реальний та ірреальний світи, взаємодіють між собою та переплітаються за допомогою міжпросторових елементів. Концепція багатосвіття, яка знайшла широке втілення у літературі в кінці ХХ – на початку ХХІ століття, дозволяє авторам ефективно моделювати художній простір за допомогою різних сюжетних та образних структур (Трофименко А., 2021:72-80) Автори, використовуючи багатосвіття, можуть створювати твори з деформованим хронотопом,

часопросторовими зсувами та зміщенням координат, щодозволяє їм ефективно втілювати свої ідеї та сприйняття реальності через призму літературного образу.

Творчість Г.Ф.Лавкрафта глибоко вкорінена в ідеях космічного жаху, де основним рушієм страху стають невідомі багатовимірні сили, які перевершують людське розуміння. Психологічний конструкт багатовимірності в його творах поєднує теми невідомого, спадкових страхів і параної, які відображають глибокі внутрішні конфлікти персонажів, зіткнення з альтернативними вимірами та їх незрозумілими жахами.

У творі «The Rats in the Walls» (Lovecraft H,1923) Г.Ф. Лавкрафт використовує спадкові жахи як основний елемент психологічного напруження. Головний герой, дізнаючись про свою спадковість і історію родини, занурюється в параноїдальний стан, що призводить до загострення страху перед невідомим. Як зазначено в аналізі, Лавкрафт демонструє вплив минулих поколінь на сучасне життя, навіть коли їх спадщина здається невидимою. Це підкреслює ідею багатовимірності часу, де минуле невід'ємно впливає на теперішнє і майбутнє, викликаючи у персонажів екзистенційні кризи.

У творі «At the Mountains of Madness» (Lovecraft H,1931) Г.Ф. Лавкрафт використовує ізольоване середовище Антарктики як простір для створення психологічного напруження. Персонажі, стикаючись із древніми містами та міфічними істотами, відчують страх перед нелінійністю часу і простору. Вони змушені стикатися з невідомими вимірами і сутностями, які існують поза межами людського розуміння. Цей аспект багатовимірності проявляється в зміщенні часу, коли минулі цивілізації, залишки яких герої знаходять, залишають вплив на сучасність. Це руйнує їхнє відчуття реальності і викликає тривогу та страх перед незрозумілим.

Г.Ф. Лавкрафт часто описує взаємодію героїв з іншими вимірами як процес, що руйнує їх психіку. У «The Temple» (Lovecraft H,1920) командир субмарини поступово втрачає контроль над своїм розумом через надмірну фіксацію на містичних об'єктах і незрозумілих явищах. Його розум більше не здатний сприймати реальність адекватно, і він починає бачити галюцинації, що

символізують занурення в багатовимірну реальність. Лавкрафт майстерно використовує цей психологічний конструкт, щоб показати, як невідоме може викликати у персонажів божевілля, коли вони втрачають контроль над власним сприйняттям реальності.

Г.Ф. Лавкрафт підкреслює, що невідоме не лише породжує страх, а й викликає глибокий психологічний дискомфорт. Наприклад, у «The Rats in the Walls» (Lovecraft H, 1923) герой намагається уникнути жахів минулого, але не може втекти від них. Це заперечення реальності і страх перед невідомим часто приводять героїв до критичної точки, коли вони змушені стикнутися з багатовимірною сутністю, що перевершує їх розуміння і здатність до адаптації.

Отже, багатовимірність у творчості Г.Ф. Лавкрафта є інструментом для дослідження меж людського розуму і його сприйняття реальності. Психологічний конструкт багатовимірності не лише відображає страх перед невідомим, але й заглиблюється в екзистенційні питання спадковості, часу і простору, які виходять за рамки звичайного людського досвіду. Г.Ф. Лавкрафт створює унікальну атмосферу жаху, де взаємодія з іншими вимірами призводить до розпаду психіки героїв, що робить його творчість яскравим прикладом психологічного жаху.

Література

Трофименко А. Жанрові особливості літератури жахів. *Збірник наукових праць (філологічні науки)*. 2021. № 17. 72–80 с.

Lovecraft H. At the Mountains of Madness. 1931.

URL: <https://www.hplovecraft.com/writings/fiction/mm.aspx>.

Lovecraft H. The Rats in the Walls. 1923.

URL: <https://www.hplovecraft.com/writings/fiction/rw.aspx>.

Lovecraft H. The Temple. 1920. URL: <https://www.hplovecraft.com/writings/fiction/te.aspx>.

ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНОМОВНИХ ПЕРЕКЛАДІВ РОМАНУ АГАТИ КРІСТІ “MURDER ON THE ORIENT EXPRESS”

Ірина Трощук

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,
Івано-Франківськ

Актуальність дослідження Творчість Агати Крісті, визнаної майстрині детективного жанру, неодноразово привертала увагу читачів та критиків своєю неповторною майстерністю та неперевершеною сюжетною вишуканістю. Протягом десятиліть її романи залишаються об'єктом посиленого інтересу і прихильників детективного жанру, і науковців, які вивчають явище кримінальної літератури. Важливим аспектом є вивчення перекладних версій прози англійської авторки, завдяки яким її доробок увійшов у різнонаціональні контексти, у тому числі й український.

Метою цієї розвідки є дослідження особливостей україномовних перекладів роману Агати Крісті «Вбивство в Східному експресі».

Над перекладами творів Агати Крісті українською мовою працювали В. Брюгген, М. Дмитренко, А. Євса та інші. Щодо роману «Вбивство в Східному Експресі», то серед найбільш вдалих можна виділити версії Надії Хаєцької та Андрія Сметюхи.

Для кращого розуміння особливостей роботи перекладачів наведемо уривки з роману та їхні україномовні варіанти, запропоновані Надією Хаєцькою. У поданому нижче прикладі авторка використовує трансформацію заміни слів на відповідні українські вирази: “He found it difficult to go to sleep again at once” (Christie, 2009: 20) – «Знову заснути виявилось проблематично» (Крісті, 2017: 25). Як бачимо, перекладачка замінила англійське слово “difficult” на українське «проблематично». Слово “difficult” може мати кілька варіантів перекладу, як-от «важко», «складно» або «проблематично». Варіант «проблематично», на нашу

думку, є найбільш вдалим, оскільки він найточніше відображає ситуацію, в якій Пуаро стикається з трудностю знову заснути після пробудження.

У наступному реченні “The shuffling footsteps of someone in bedroom slippers” (Christie, 2009: 23) – «З коридору почулося чієсь човгання у хатніх капцях» (Крісті, 2017: 27) Надія Хаєцька замінила англійський вислів “shuffling footsteps” на український «човгання». Такий вибір є більш зрозумілий українському читачеві. Прикметник “shuffling” означає «той, що шаркає, волочиться або тягнеться». Як бачимо, щоб адекватно передати значення оригіналу, перекладачка у цьому та інших випадках застосовує заміну англійських слів і виразів на українські відповідники.

Звернемося до знакових прикладів, запропонованих Андрієм Сметюхою. Так, речення “Hercule Poirot lay awake staring at the ceiling” (Christie, 2009: 56) у його інтерпретації звучить: «Еркуль Пуаро дивився на стелю» (Крісті, 2017: 60). Можемо побачити суттєве скорочення кількості тексту в українському відповіднику. Це також вказує на майстерність перекладача, який зміг підібрати влучні вислови, щоб передати ключові смисли оригіналу.

Зауважимо, що українські перекладачі рідко використовують метод словникових відповідників. Згідно з практикою перекладу, всі елементи денотативної системи вихідної мови (лексичні та фразеологічні одиниці) можна розділити на дві категорії:

- 1) ті, що вже мають перекладні еквіваленти в цільовій мові;
- 2) ті, що поки що не мають відповідників у цільовій мові (Горда, 202: 250).

Лексичні трансформації відіграють ключову роль у досягненні відповідності при перекладі з англійської на українську мову. Наприклад, заміна англійських слів на українські не завжди є правильним підходом, оскільки ці слова можуть мати інші значення або бути вжиті в різних контекстах. Тому часто необхідно застосовувати техніку переформулювання, доповнення чи скорочення тексту, щоб точніше і зрозуміліше передати його зміст (Демченко, 2021).

Отож, проаналізувавши переклади роману Агати Крісті «Вбивство в Східному Експресі», ми виявили наступні лексичні трансформації: лексична заміна, конкретизація і генералізація, опущення, додавання. Такий підхід сприяв адекватній передачі стилю, атмосфери та змісту оригіналу.

Літературні джерела

Горда В.В. 2021. Художній переклад та проблеми адекватності перекладу. Концептуальні проблеми розвитку сучасної гуманітарної та прикладної науки: матеріали V Всеукраїнського науково-практичного симпозиуму (14 травня 2021 р., Івано-Франківськ). Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ Університету Короля Данила. 388 с.

Демченко К.І., Сітко А.В. 2021. Відтворення національно-культурних елементів у творах Агати Крісті: праці міжнар. наук.-практичн. конф. Вінниця, Відень. С. 236-239

Крісті А. 2017. Вбивство у Східному експресі. Харків: КСД. 228 с.

Christie A. 2009. Murder on the orient express. Agatha Christie. Penguin Readers. 312 p.

ЗМАЛЮВАННЯ ЖІНОЧИХ ОБРАЗІВ КРІЗЬ ПРИЗМУ СЕКСУАЛЬНОСТІ У ПОВІСТІ ТРУМЕНА КАПОТЕ «СНІДАНОК У ТІФФАНІ»

Неля Черленюк

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Івано-Франківськ

Змалювання жіночих образів крізь призму сексуальності є важливою темою для аналізу гендерних стереотипів та очікувань щодо ролі жінки у суспільстві. У творах ХХ століття, зокрема у повісті «Сніданок у Тіффані» Трумена Капота, питання жіночої сексуальності розглянуто як інструмент самовираження або як реакцію на соціальні вимоги.

Повість Трумена Капота «Сніданок у Тіффані» є однією з найвизначніших літературних творів ХХ століття, що поєднує тонкий психологізм та унікальні жіночі образи. У повісті жіночі персонажі характеризуються яскравими зовнішніми рисами, такими як вишуканий одяг, елегантний вигляд, аристократична манера поведінки та індивідуальний стиль. Головна героїня, Голлі Голайтли, зображена як незалежна, загадкова та непередбачувана жінка, що привертає увагу своєю неповторною зовнішністю. Вона живе серед розкішних

готелів, блискучих вечірок і прагне знайти чоловіка, який зможе забезпечити їй фінансову безпеку та визнання.

Автор повісті показує, як суспільство сексуалізує Голлі Голайтлі, оцінюючи її виключно через призму зовнішнього вигляду та поведінки. На початку твору, героїня з'являється у контексті сексуальних уявлень інших персонажів, зокрема, у розмові про Джо, який описується як «*a hard man to talk to. Impossible if you don't share his fixations, of which Holly is one* (Capote, 1961)».

«*I see pieces of her all the time, a flat little bottom, any skinny girl that walks fast and straight* (Capote, 1961)» – цей уривок також вказує на сексуальну природу уявлень про Голлі. Тут згадуються фізичні риси, зокрема «*a flat little bottom* (Capote, 1961)», які асоціюються з її сексуальною привабливістю. Описана поведінка «*any skinny girl that walks fast and straight* (Capote, 1961)» може також вказувати на стереотипи та уявлення про привабливість, які пов'язані з Голлі.

В уривку «*Oh, don't be angry, you dear little man: I won't do it again. And if you promise not to be angry*»—*her voice was coming nearer, she was climbing the stairs—*«*I might let you take those pictures we mentioned* (Capote, 1961)» спостерігаємо, як Голлі Голайтлі використовує свою сексуальність для досягнення цілей та маніпулювання іншими персонажами. Спочатку вона звертається до чоловіка як «*dear little man*», щоб створити образ ніжної та чутливої жінки. Далі, вона пропонує чоловікові взяти фотографії, згадуючи про «*those pictures we mentioned*». Сексуальність головної героїні виглядає як засіб самоствердження та контролю над власним життям. Вона будує відносини з багатими чоловіками, проте відмовляється стати залежною від них фінансово або ж емоційно.

В іншому фрагменті тексту спостерігаємо складне змалювання жіночого образу, особливо в контексті сексуальності, на прикладі Голлі Голайтлі: «*When they reached her door she rummaged her purse in search of a key, and took no notice of the fact that his thick lips were nuzzling the nape of her neck. At last, though, finding the key and opening her door, she turned to him cordially: «Bless you, darling—you were sweet to see me home* (Capote, 1961)». Спершу варто звернути увагу на фізичний акт нав'язливості чоловіка, який намагається виявити свою

прив'язаність до Голлі, вдихаючи аромат на її шиї. Наступний момент, коли вона, знаходячи ключ, звертається до нього «*Bless you, darling—you were sweet to see me home*», демонструє вміння взаємодіяти з чоловіком, враховуючи його дії.

У фрагменті «*Her hair was pulled straight back, making her thin face thinner* (Capote, 1961)» вибір зачіски, де волосся стягнуте назад та наголошено на тонкому обличчі, може бути прийнято як знак елегантності та сексуальної привабливості, рівне зачісування волосся може створювати відчуття порядку та дисципліни, що, в поєднанні з тонким обличчям, підкреслює витонченість та грацію. Водночас, використання фрази «тонке обличчя стало ще тоншим» може також вказувати на зазіхання до ідеалізованих стандартів краси, де підкреслення «тонкості» може мати важливе значення у контексті сприйняття жіночої привабливості.

В уривку «*I'm sad because he wasn't my first lover. I haven't had a lot of lovers — only eleven* (Capote, 1961)» Голлі відкрито розповідає про свій власний досвід та почуття стосовно сексуальності. Її висловлювання є доказом того, що вона засмучена через те, що Хосе не був її першим коханим, проте вона прагне знайти себе у відносинах та уявленнях про сексуальну ідентичність. Така відверта розмова про її сексуальний досвід робить її образ більш глибоким і реалістичним, викриваючи її внутрішні почуття та боротьбу з власними переконаннями та очікуваннями.

Героїня повісті так і не знайшла справжнього кохання, і письменник не вірить, що вона його знайде, оскільки Голлі живе серед людей, котрі вже давно не спроможні на людські почуття (Чирва, 2013: 159). Оповідач і старий дивак, бармен Джо Белл сказав: «*Sure I loved her. But it wasn't that I wanted to touch her. You can love somebody without it being like that. You keep them a strager, a stranger who's a friend*» (Capote, 1961).

Отже, образ Голлі Голайтлі є складним і багатограним, оскільки сексуальність героїні одночасно є проявом її незалежності і способом виживання у жорстокому соціальному світі. Героїня втілює протиріччя між свободою і залежністю, де сексуальність є засобом досягнення бажаних цілей та захисною

реакцією на відсутність емоційної близькості. Таким чином, у повісті «Сніданок у Тіффані» не лише змальовано жіночі образи крізь призму сексуальності, але й розглянуто важливі питання про особисту ідентичність і соціальну адаптацію.

Література

Чирва Ю. Психоаналітичні проблеми стосунків персонажів у творчості Трумена Капоте. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. Луцьк, 2013. № 28. С. 158-163. URL:

<https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/5770/1/31.pdf>

Capote T. Breakfast at Tiffany's. 1961.

URL: https://archive.org/stream/CapoteTrumanBreakfastAtTiffany39S_201603/Capote_Truman_-_Breakfast_at_Tiffany_39_s_djvu.txt.

МОДЕЛЬ ОСОБИСТОСТІ В РОМАНІ-АНТИУТОПІЇ Р. БРЕДБЕРІ «451° ЗА ФАРЕНГЕЙТОМ»

Сніжана Чоповська

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Івано-Франківськ

У сучасному світі проблематика дослідження особистості та його ролі у суспільстві не втрачають актуальності вже протягом довгого часу. Дослідження моделі особистості є важливим також і для літературознавства, оскільки це допомагає розкрити краще сутність персонажів твору. У даних тезах розглядається модель особистості в романі-антиутопії Р.Бредбері «451° за Фаренгейтом».

У літературознавстві термін “модель” походить від латинського слова “modulus”, що перекладається як міра, мірило, взірець чи норма. Модель може бути охарактеризувати як образ чи прообраз будь-якого об'єкта чи системи об'єктів (Астрахан, 2006: 58). Тому, моделі можуть бути як імітаційними, так і ідеальними, а саме відображати або наслідувати існуючий світ чи виступати як первинні ідеальні першообрази. Це поняття вважається ключовим у розумінні та аналізі антиутопічних творів, де досить часто відтворюється імітований чи ідеальний світ як модель реальності (Астрахан, 2006: 59-61).

Поняття “модель” у літературознавстві означає використання абстрактних концепцій, гіпотез та логічних схем для систематизації та аналізу літературних явищ. Модель допомагає вченим створювати спрощені, але репрезентативні конструкції для розуміння складної реальності та вивчення окремих аспектів об'єкта дослідження (Хайруліна, 2019: 42).

Такі моделі можна прослідкувати у романі-антиутопія Р. Бредбері «451° за Фаренгейтом», який не лише створює імпресивне зображення майбутнього, але й аналізують внутрішній світ головних персонажів, що надає змогу розкрити складні аспекти особистості та їх взаємодію із суспільством.

Модель особистості у романі «451° за Фаренгейтом», відображається в основному через внутрішній конфлікт та еволюцію основного героя, Гая Монтега. Внутрішній конфлікт зображається є однією з головних характеристик твору, для прикладу можна побачити у наступних рядках: «He felt she was walking in a circle about him, turning him end for end, shaking him quietly, and emptying his pockets, without once moving herself» (Bradbury, 2003: 2). Даний уривок ілюструє внутрішній конфлікт, який Г. Монтег відчуває під впливом першої зустрічі з молодою дівчиною, Кларіссою.

Головний герой переживає внутрішній конфлікт між підтримкою суспільних норм і бажанням бути самим собою. Його реакція на зауваження та його внутрішні думки відображають важливі аспекти його моделі особистості та її вплив на його взаємодію зі світом. Зокрема, уривок: «Of course I'm happy. What does she think? I'm not?» (Bradbury, 2003: 9) підкреслює примусову постійну підтримку образу щасливого життя, яку Г. Монтег намагається втілювати, хоча і не завжди вдається. Це його внутрішнє бажання залишатися відданим суспільним нормам і очікуванням, яке протистоїть його власному внутрішньому незадоволенню та прагненню до бажаної індивідуальності і волі.

Ще одним аспектом моделі особистості в романі, який прослідковується, є відчуття відчуженості та відсутності зв'язку з іншими особистостями. Для прикладу, фрагмент: «Her face was like a snow-covered island upon which rain might fall, but it felt no rain; over which clouds might pass their moving shadows, but she

felt no shadow» (Bradbury, 2003: 11) підкреслює відчуженість та відсутність емпатії до інших людей, яка є характерною особливістю для багатьох персонажів у світі, який зображений у романі, а саме Г. Монтега.

Головний персонаж постійно задається питанням щодо сенсу життя та призначення у житті. Це прослідковується у наступному фрагменті твору: «But what would he whisper, what would he yell? What could he say? And suddenly she was so strange he couldn't believe he knew her at all» (Bradbury, 2003: 42), який відображає внутрішній конфлікт та збентеження Г. Монтега під час спроби знайти відповіді на свої запитання щодо своєї місії і своєї самоідентифікації. Він відчуває відстань між собою і своєю дружиною, відстань, яка зростає разом з розумінням його власної перетвореної сутності в контексті репресивного суспільства, в якому він живе.

Відчуває Г. Монтег внутрішній конфлікт і стосовно своєї невпевненості. Це ілюструє наступний уривок: «I'm so damned unhappy, I'm so mad, and I don't know why. I feel like I'm putting on weight. I feel fat» (Bradbury, 2003: 66). Він відчуває себе нещасливим і роздратованим, але не може визначити причину цього стану. Цей уривок також вказує на його негативне ставлення до свого тіла і власної зовнішності, що може бути наслідком внутрішньої нестабільності та душевного дискомфорту.

Внутрішні переживання пронизують Г. Монтега стосовно тих, змін які він не може принести у суспільство. Рядки твору: «Montag felt himself turning in a great circling roar and buzz and hum» (Bradbury, 2003: 99) відображає внутрішній конфлікт та психологічне напруження, яке переживає персонаж. Його емоції і думки переплітаються у вихорі почуттів, що може свідчити про збентеженість та розгубленість Г. Монтега у зв'язку зі змінами, які відбуваються в його житті та його боротьбі з системою, яка йому не подобається.

Можна зазначити, що особистість Г. Монтега зазнає значних змін протягом роману під впливом подій, які він переживає. Від початкового стану пасивності та відданості системі до поступового пробудження його свідомості і внутрішньої боротьби за індивідуальність і свободу. Отже, модель особистості, як її презентує

Рей Бредбері у своєму романі, є важливим елементом аналізу сучасного суспільства та його можливого майбутнього.

Література

- Астрахан Н. 2006. Моделювання в мистецтві: літературний твір як художня модель дійсності. *Теоретичні проблеми сучасної літературознавчої термінології*. С. 57–64.
- Хайруліна Н. Ф. 2019. Літературознавчий аспект моделювання художнього твору. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Т. 4, № 43. С. 42–46.
- Bradbury R. 2003. Fahrenheit 451°, 163. URL: <https://lexiconic.net/english/F451.pdf>

ЖАНРОВІ ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОГО ТРИЛЕРА З ЕЛЕМЕНТАМИ ДЕТЕКТИВУ

Ілона Чужак

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Івано-Франківськ

Трилер, як і детектив, фантастика та містика, належить до жанрів з напруженим сюжетом. Хоча він розвинувся на основі детективного жанру, між ними існують важливі відмінності. Наприклад, у детективних творах головний персонаж стикається із таємницею, яку він розгадує, використовуючи свій інтелект та логіку.

Основною ознакою трилера є використання саспенсу — художнього прийому, спрямованого на те, щоб викликати у читача почуття захоплення, що поєднується з сильним напруженням, тривогою та очікуванням. Ці емоції виникають через непередбачувані та загадкові події, які змушують читача постійно обдумувати можливі варіанти розв'язки і співпереживати героям твору.

Детектив залишається одним із найпопулярніших жанрів у сучасній літературі, проте його естетичні якості не варто оцінювати за тими ж критеріями, які застосовуються до так званої «елітарної» літератури. Важливо враховувати специфіку цього жанру та його відмінності від інших напрямів.

Психологічний детектив, як окремий підвид детективного жанру, може частково відходити від класичних канонів завдяки типовій поведінці персонажів та їхньому характерному психологічному портрету. У таких творах розслідується злочин, мотивований особистими причинами, такими як заздрість чи помста. Основний акцент у процесі розслідування робиться на вивченні психологічних особливостей підозрюваних: їхніх схильностей, вразливих місць, переконань та страхів, а також на аналізі їхнього минулого .

В обраному романі емоційна напруга та внутрішній світ персонажів є центральними елементами сюжету: Рейчел переживає глибоку кризу через алкоголізм, втрату шлюбу та неможливість стати матір'ю, що викликає постійні спроби відновити минуле; Анна бореться зі страхом перед Рейчел і починає сумніватися у своєму чоловікові Томі, коли дізнається про його зради; Меган, приховуючи біль від втрати дитини, шукає втіху в стосунках на стороні, але її минуле постійно переслідує. Взаємодія цих персонажів і їхні внутрішні конфлікти створюють атмосферу психологічного напруження та невизначеності, що є характерною жанровою особливістю психологічного трилера з мотивами детективу.

Детективний елемент у романі проявляється через центральну загадку — зникнення Меган. Її раптове зникнення стає основою для розслідування, навколо якого розгортається сюжет, де Рейчел, спостерігаючи за життям Меган з потяга, стає ненадійним, але ключовим свідком. Вона намагається скласти шматочки спогадів і з'ясувати, що сталося тієї ночі, коли зникла Меган.

Непередбачувані повороти сюжету додають ще більше напруги. Головний конфлікт постійно змінює свій фокус, оскільки підозри переходять від одного персонажа до іншого. Наприклад, розкриття зради Тома або справжнього характеру його стосунків із Меган змушують переглядати все, що відбувалося раніше. Кожен новий факт кардинально змінює перспективу, тримаючи читача в постійному напруженні.

У романі соціальні теми та моральні питання займають важливе місце, глибоко впливаючи на життя героїв. Однією з ключових тем є домашнє насильство — як фізичне, так і емоційне. Відносини Рейчел і Тома яскраво показують, як маніпуляції та контроль можуть руйнувати людину. Рейчел переживає насильство, але довго не усвідомлює цього, оскільки Том зводить її сумніви до її власної нібито нестабільності. Це піднімає важливе питання: як легко можна потрапити в пастку аб'юзивних стосунків і наскільки важко з них вирватися.

Тема зради також переплітається з життями персонажів. Зрада, як фізична, так і емоційна, руйнує не тільки стосунки, але й самовідчуття героїв. Зради Тома і Меган стають причиною глибоких психологічних травм для інших героїв, залишаючи по собі емоційний хаос і відчуття безвиході.

Залежність, особливо алкогольна залежність Рейчел, — ще одна важлива соціальна тема. Алкоголь для неї — це втеча від реальності, спосіб заглушити біль і розчарування в собі. Але разом із цим він підсилює її ізоляцію від суспільства, посилює відчуття самотності і недовіри до себе.

Суспільні очікування також відіграють важливу роль у формуванні долі героїв. Меган, наприклад, страждає через невідповідність очікуванням «ідеальної дружини», і її неспроможність дотримуватися цих стандартів призводить до глибоких особистісних конфліктів. Анна, з іншого боку, намагається відповідати образу ідеальної матері і дружини, і її життя стає підконтрольним цим очікуванням, навіть коли вона починає підозрювати Тома у серйозних зрадах.

Звідси виходить, що роман досліджує, як суспільні норми та стереотипи можуть впливати на вибори і вчинки героїв, часто загострюючи їхні внутрішні та зовнішні конфлікти.

Отже, жанрові особливості психологічного трилера з елементами детективу полягають у поєднанні емоційної глибини та психологічної напруги з

класичними елементами детективного розслідування. У таких творах основна увага приділяється внутрішнім конфліктам персонажів, їхнім мотивам та особистим драмам, що стають рушієм злочинів. Сюжет будується на розкритті не лише злочину, а й психологічного портрету героїв, їхньої поведінки та впливу минулих травм на прийняття рішень. Поєднання інтриги, невизначеності та непередбачуваних поворотів сюжету робить цей жанр напруженим і динамічним, приваблюючи читачів своїм глибоким аналізом людської психології.

Список використаної літератури

Літературознавча енциклопедія: У двох томах. Т.1. Авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. Київ: ВЦ «Академія», 2007. 608 с.

Літературознавча енциклопедія: У двох томах. Т.2. Авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. Київ: ВЦ «Академія», 2007. 624 с.

Літературознавчий словник-довідник. За ред. Р. Т. Гром'яка, Ю. І. Коваліва, В. І. Теремка. Київ: ВЦ «Академія», 2007. 752 с.

Літературознавчий словник-довідник. за ред. Р.Т. Гром'яка, Ю.І. Коваліва, В.І. Теремка. Київ, 2007. 751 с

Максименко Г. Явище пролепсису в наративній структурі історичних романів Володимира Малика. Літературознавчі обрії. Праці молодих учених. 2010. Вип. 18. С. 174–177

Мацевко-Бекерська Л. Наративні стратегії малої прози (на матеріалі української літератури кінця ХІХ – початку ХХ століть): автореф. дис. ... д-ра філол. наук. НАН України, Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка. Київ, 2009. 39 с.

Мацевко-Бекерська Л. Послідовність нарації та її часова перспектива в романі Юстейна Гордера «Замок в Піренеях». Наукові записки. Серія: Літературознавство. За ред. проф. М. Ткачука. Тернопіль: ТНПУ, 2010. Вип. 31. С. 385–397.

СПЕЦИФІКА ХРОНОТОПУ

У РОМАНІ «СПОКУТА» ІЄНА МАК'ЮЕНА

Вікторія Якібчук,
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Івано-Франківськ

Сьогодні хронотоп є одним з найбільш досліджуваних понять у літературознавстві. «Дискусійність» понять часу та простору пояснюється не

тільки використанням різних підходівучених до вивчення цих категорій, а й їхньою умовністю, що випливає з природи самого мистецтва» (Масло, 2021: 74).

Поняття хронотопу ставало об'єктом дослідження багатьох вчених, зокрема таких, як В. Коркішко, Н. Копистянська, Н. Шерстюк, К. Мельникова, А. Марчук, О. Кискін, Р. Козлов, А. Іванова, Н. Нікоряк, І. Шинкар, І. Спатар, О. Скваріна, К. Каптюк, Т. Шачковська, та багатьох інших.

Простір і час на різних етапах свого розвитку утворюють складну систему, що відображає різноманітні просторово-часові відношення. У кожному творі наявні художній простір і час, які є конкретними складовими твору і тісно взаємопов'язані між собою. Кожен літературний текст є поєднанням просторово-часових елементів, що функціонують за певними правилами.

Хронотоп – це взаємозв'язок часових і просторових характеристик явищ, зображених у художньому творі. Час у художньому світі представлений як багатовимірною категорією, що включає фабульно-сюжетний час та оповідально-розповідний (нараційний) час. Художній час твору залежить від насиченості важливими подіями та їх просторової осяжності. Художній простір твору не збігається лише з місцем розгортання подій або перебування персонажів: локальні інтер'єри та пейзажі можуть розширюватися за допомогою ретроспекції (спогади, сни, марення) (Мафтин, 2018: 163) .

Цілком виправданою, на нашу думку, постає проблема дослідження хронотопу в творах Ієна Мак'юєна. Одним із найвідоміших творів Ієна Мак'юєна є роман «Спокута» («Atonement», 2001). Саме у ньому категорії часу та простору досить яскраво виражені. Вважаємо, що хронотоп – це категорія, що об'єднує час і простір у літературному тексті, впливаючи на сюжет, розвиток персонажів та загальну тематику. У творах І. Мак'юєна, таких як «Спокута», час і простір грають ключову роль у формуванні емоційного фону, стилістики і розвитку конфліктів. Саме через детальний аналіз хронотопу можна краще зрозуміти, як змінюється сприйняття подій, особливо через призму часових та просторових змін.

Події роману «Спокута» розгортаються у спекотний літній день 1935 року, коли тринадцятирічна Брайоні Толліс стає свідком складної ситуації між своєю старшою сестрою та одним із її давніх друзів. Не розуміючи мотивів такої дорослої поведінки, схильна до фантазування Брайоні безрозсудно звинувачує хлопця у жахливому злочині: *“It was not simply here yes that told her the truth. It was too dark for that. Even Lola’s face at eighteen inches was an empty oval, and this figure was many feet away, and turned from her as it moved back around the clearing”* [3]. Це звинувачення руйнує три життя, спотворюючи правду, і Брайоні намагається виправити свою помилку через спокуту. Однак, коли світ поринає у Другу світову війну, їй доводиться шукати спосіб спокутувати свою провину в умовах жорстокого конфлікту, що значно ускладнює цей процес.

Художній простір у романі «Спокута» сформувався на основі реальних життєвих подій, незважаючи й на те, що вони досить трансформовані. У центрі уваги сюжету твору розташовані події, в яких активно беруть участь головні герої – Роббі та Сесілія. Наступна цитата доводить прихильність Сесілії до Роббі: *“I’m not going to go away”, she wrote in her first letter after Liverpool. “I’ll wait for you. Comeback”. Shewasquotingherself”* (McEwan, 2018).

Перша частина роману «Спокута» І. Мак'юена є зображенням ідилічної картини дитинства головної героїні Брайоні, яка упродовж цілого життя перебуває у пошуках примирення з власною совістю. Основна увага в цій частині акцентується на переживаннях кожного персонажа. У другій частині роману відбувається зміна стилю та наративного підходу: описи війни стають більш реалістичними, а іронія відступає на другий план, створюючи деталізовані зображення військових подій та особливості відносин між персонажами. Протиставлення характерів головних героїнь, Брайоні та Сесілії, виступає ключовим моментом у розбудові трагічної долі родини Толлісів, що змінює хід їхнього життя і має наслідки в третій частині роману.

У романі «Спокута» Ієна Мак'юена персонажі представлені на різних етапах власного життєвого циклу, що продемонстровано у хронотопі подій. Перші розділи твору присвячені періоду дорослішання головної героїні, а

завершальна частина роману демонструє використання постмодерністського нарративу з компонентами авторської гри та саморефлексії.

Роман «Спокута» включає в себе теми кохання та війни, провини та прощення. Ієн Мак'юен створює атмосферу, яка поглиблюючи у світ моральних дилем, розкриваючи складність людської природи та вказуючи на наслідки людських дій.

Перша частина роману розповідає про кохання Сесілії, дочки багатого політика, та Роббі, сина їхнього колишнього садівника. Третя героїня роману – сестра Сесілії Брайоні, підліток, який мріє стати письменником. У цій частині Брайоні спостерігає за розвитком стосунків Сесілії та Роббі, але неправильно їх інтерпретує і вважає Роббі небезпечним маніяком. Коли виявляється, що хтось згвалтував Лолу, Брайоні свідчить, що це був Роббі, тому його відправляють до в'язниці.

У другій частині роману «Спокута» Роббі, який виходить із в'язниці достроково, потрапляє в ряд військових пригод у Франції, а через низку складних обставин, опиняється в Дюнкерку, де відбувається операція «Динамо» з евакуації британських військ. Зауважимо, що епізоди з військовими процесами і госпітальними обставинами характеризуються значною реалістичністю.

У третій частині роману «Спокута» основний акцент оповіді переходить до Брайоні. Вона дізнається про весілля Маршалла та Лоли, та усвідомлює те, що обвинувачення у згвалтуванні Роббі було неправдивим, а справжнім злочинцем був Маршалл, який збагатів на війні завдяки поставкам шоколаду в армію: *““He’s bringing a friend, this man Paul Marshall.” “The chocolate millionaire. Oh no! And you’re giving him flowers!” She smiled. Was he pretending to be jealous to conceal the fact that he was? She no longer understood him. They had fallen out of touch at Cambridge. It had been too difficult to do anything else. She changed the subject”* (12). Після відвідування весілля Брайоні зустрічається зі Сесілією і бачить Роббі, який повернувся з фронту. Разом вони приймають рішення, що Брайоні відмінить свідчення і допоможе вийти Роббі на чисту воду.

У романі «Спокута» художній простір створено на основі реальних життєвих подій, хоча вони прикрашені й трансформовані. У центрі уваги сюжету розташовані події, в яких активно беруть участь головні герої – Робі та Сесілія. Проте на останніх сторінках роману важко визначити, хто є справжнім головним персонажем. Таким чином, автор створює «роман без героя», де головними героями стають людська свідомість та пам'ять, у якій взаємодіють реальний і вигаданий символічні простори. Важливою нарративною технікою роману є прийом монтажу, що допомагає перетнути обмеження часу і простору, а також зіставити реальність і фантазію.

Події роману «Спокута» розгортаються у спекотний літній день 1935 року, коли тринадцятирічна Брайоні Толліс стає свідком складної ситуації між своєю старшою сестрою та одним із її давніх друзів.

Художній простір у романі «Спокута» сформувався на основі реальних життєвих подій, незважаючи й на те, що вони досить трансформовані. У центрі уваги сюжету твору розташовані події, в яких активно беруть участь головні герої – Робі та Сесілія. Наступна цитата доводить прихильність Сесілії до Роббі: *“I'm not going to go away”, she wrote in her first letter after Liverpool. “I'll wait for you. Come back”. She was quoting herself*” (McEwan, 2018) .

Висновки. У романі «Спокута» Ієна Мак'юена хронотоп виступає ключовим засобом, за допомогою якого автор розкриває розвиток персонажів і трансформацію їхнього життя. Час і простір органічно змінюються разом із ключовими подіями: від спокійної англійської садиби до хаосу Другої світової війни, що підкреслює різні стадії еволюції героїв. Історія занурює читача в атмосферу класичної Англії, а воєнні сцени та процес каяття відображають внутрішню трансформацію персонажів. Особливе значення хронотопу полягає у висвітленні психологічної подорожі Брайоні, яка намагається спокутувати провину, що виражається через переплетіння реального і вигаданого в межах часу і простору.

Список використаних джерел

Масло О. Композиційні прийоми відображення часового простору. *Мовознавство. Літературознавство. Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. Вип. 45, том 2. С. 70-75. URL :http://www.aphn-journal.in.ua/archive/45_2021/part_2/11.pdf

Мафтин Н. В. Типологія моделювання хронотопу в новелах Юрія Яновського «Поворот» та Амброуза Бірса «Випадок на мосту через Совиний рівчак». *Прикарпатський вісник НТШ. Слово*. № 3(47). 2018. С. 163-173.

McEwan I. Atonement. URL :<https://www.studocu.com/en-au/document/the-university-of-notre-dame-australia/english-3/ian-mcewan-atonement-pdf/20996449>

ГЕНДЕРНА НАРАТОЛОГІЯ У РОМАНІ ГЕЛЕН ФІЛДІНГ «ЩОДЕННИК БРІДЖИТ ДЖОНС»

Ірина Ярошак

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Івано-Франківськ

Роман Гелен Філдінг «Щоденник Бріджит Джонс» став культовим твором кінця ХХ століття, що започаткував жанр чик-літ та відобразив зміни у сприйнятті жіночності в постфеміністичну епоху. Аналіз гендерної наратології у цьому творі дозволяє розкрити глибинні механізми конструювання жіночої ідентичності через призму оповіді та виявити особливості репрезентації жіночого досвіду в сучасній британській літературі (Філдінг, 2017).

Наративна структура роману побудована у формі особистого щоденника головної героїні, що створює ефект інтимності та безпосередності оповіді. Це дозволяє читачеві зануритися у внутрішній світ Бріджит Джонс, відчувати її емоції, переживання та сумніви. Такий наративний прийом є характерним для жіночої прози, оскільки дає можливість висловити суб'єктивний жіночий досвід без посередництва зовнішнього оповідача.

Важливим аспектом гендерної наратології у романі є фокалізація оповіді через призму жіночого погляду. Бріджит Джонс виступає не лише оповідачем, але й фокалізатором, через чий сприйняття читач бачить світ роману. Це дозволяє авторці створити унікальну жіночу перспективу, яка відображає специфіку жіночого досвіду в сучасному суспільстві. Фокалізація через героїню дає змогу

розкрити її внутрішні конфлікти, сумніви та прагнення, які часто суперечать зовнішнім соціальним очікуванням.

Гендерна специфіка наративу проявляється також у мовленнєвих особливостях оповіді. Мова Бріджит насичена емоційними виразами, сленгом та розмовними конструкціями, що створює ефект живого жіночого мовлення. Це контрастує з традиційним "чоловічим" наративом, який часто характеризується більшою стриманістю та формальністю. Через мовлення героїні розкривається її ідентичність як сучасної жінки, яка балансує між традиційними уявленнями про фемінність та новими можливостями самореалізації.

Важливим елементом гендерної наратології у романі є інтертекстуальність, зокрема, звернення до роману Джейн Остін "Гордість і упередження". Ця літературна алюзія створює додатковий наративний шар, який дозволяє переосмислити класичний жіночий роман у контексті сучасності. Бріджит Джонс постає як модерна версія Елізабет Беннет, що дає можливість простежити еволюцію жіночих образів у літературі та суспільстві (Філдінг, 2017).

Наративна структура роману також відображає внутрішню фрагментованість жіночої ідентичності героїні. Щоденникові записи часто переривчасті, непослідовні, що відображає складність самовизначення сучасної жінки. Бріджит постійно намагається узгодити різні аспекти свого життя - кар'єру, особисті стосунки, зовнішній вигляд - що створює ефект множинності жіночого "я" в наративі.

Гендерний аспект наратології проявляється і в часовій організації оповіді. Циклічність жіночого часу, пов'язана з біологічними ритмами та соціальними очікуваннями, відображається у структурі щоденника. Повторювані записи про вагу, калорії, сигарети створюють відчуття замкненого кола, з якого героїня намагається вирватися.

Важливим елементом гендерної наратології у романі є репрезентація тілесності. Тіло Бріджит стає своєрідним текстом, через який вона намагається

осмислити свою ідентичність. Постійні згадки про вагу, дієти, одяг відображають соціальний тиск на жіноче тіло та спроби героїні відповідати ідеалам краси. Це створює напругу між внутрішнім "я" Бріджит та її тілесною самопрезентацією, що є характерним для жіночого наративу.

Гумор та іронія в оповіді Бріджит також мають гендерне забарвлення. Самоіронія героїні спрямована на деконструкцію стереотипних уявлень про жіночність. Через гумористичне зображення своїх невдач та промахів Бріджит підриває патріархальні очікування щодо ідеальної жінки. Це дозволяє створити більш реалістичний та багатогранний жіночий образ (Філдінг, 2017).

Наративна стратегія роману також включає елементи "потoku свідомості", що дозволяє глибше розкрити внутрішній світ героїні. Це створює ефект безпосередності та спонтанності жіночого мислення, яке часто протиставляється більш структурованому "чоловічому" наративу. Гендерний аспект наратології проявляється і в зображенні стосунків Бріджит з іншими персонажами. Її взаємодії з чоловіками (Марком Дарсі та Деніелом Клівером) та жінками (подругами та матір'ю) розкривають різні грані жіночої ідентичності та способи її конструювання через соціальні відносини (Філдінг, 2017).

Таким чином, гендерна наратологія у романі Гелен Філдінг "Щоденник Бріджит Джонс" є складним та багатоаспектним явищем. Через специфічну наративну структуру, мовні особливості, інтертекстуальність та репрезентацію тілесності авторка створює унікальний жіночий наратив, який відображає досвід сучасної жінки в постфеміністичному суспільстві. Роман не лише розважає читача, але й піднімає важливі питання про конструювання жіночої ідентичності та місце жінки в сучасному світі. Гендерна наратологія у "Щоденнику Бріджит Джонс" демонструє, як літературна форма може відображати та формувати соціальні уявлення про гендер та жіночність.

Список використаних джерел

Щоденник Бріджит Джонс / Гелен Філдінг; пер. з англ. Лідії Луцан. — Львів: Видавництво Старого Лева, 2017. — 432 с.

Наукове електронне видання

**СУЧАСНІ ДОСЛІДЖЕННЯ З ЛІНГВІСТИКИ,
ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА І МІЖКУЛЬТУРНОЇ
КОМУНІКАЦІЇ**

**Матеріали ІХ Всеукраїнської
науково-практичної конференції**

Матеріали опубліковані в авторській редакції

**EXPLORING LINGUISTICS, LITERATURE AND
INTERCULTURAL COMMUNICATION
ELLIC 2024**

Proceedings of the Ukrainian Academic Conference

Головний редактор: В. М. Головчак
Відповідальний за випуск: А. А. Венгринович
Відповідальний редактор: О. Я. Остапович

Формат 60x80/8. Умов. друк. арк. 21,8.
Гарнітура “Times New Roman”.

Видавець

Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника
76018, м. Івано-Франківськ, вул. С. Бандери, 1,
тел. 75-13-08, e-mail: vdvcit@pnu.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 7616 від 26.05.2022

ISBN 978-966-640-556-4